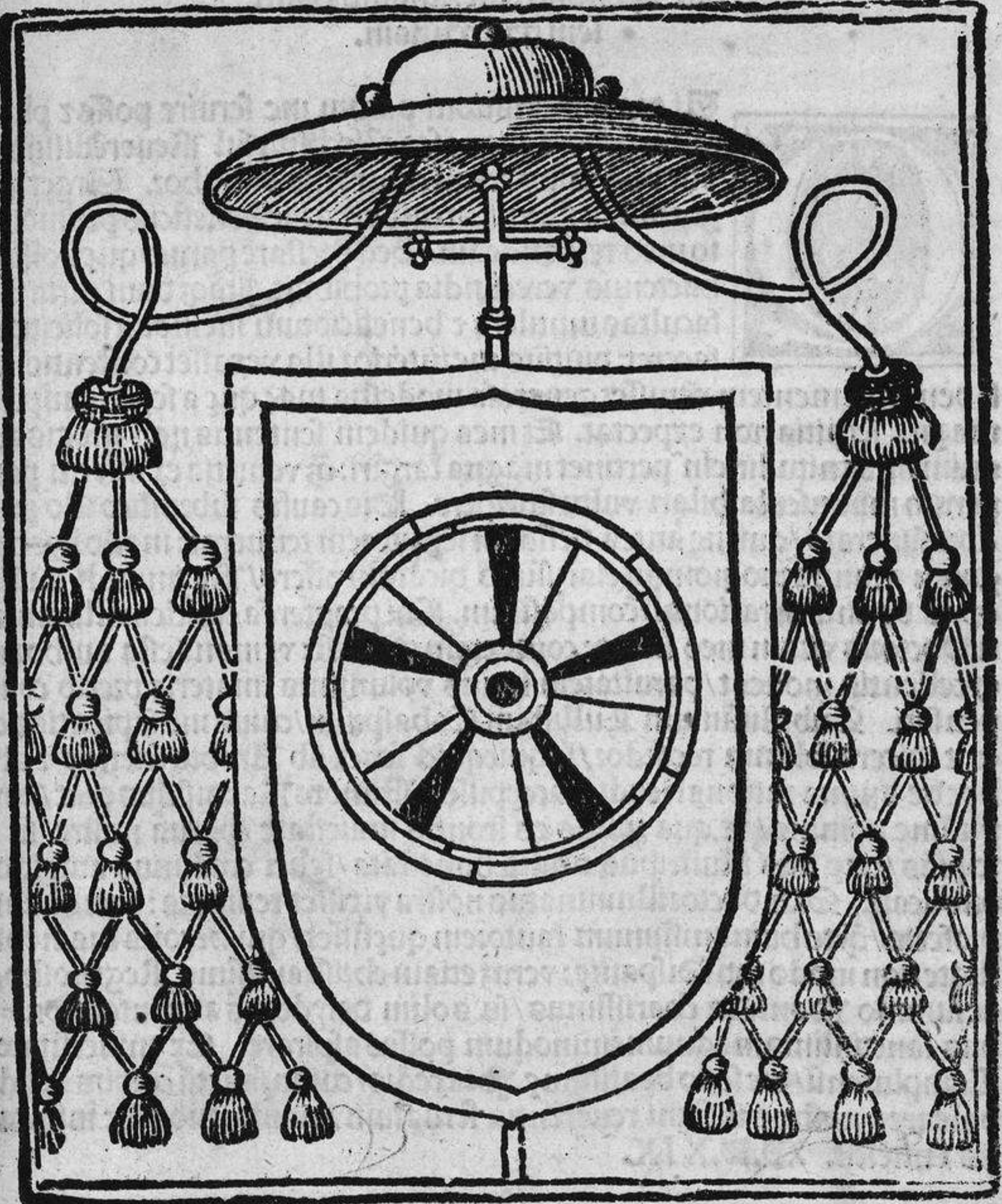

Cui voluere simul deus et natura fauere
 Prospera constantis signa dedere Notę.
 Oraque purpureo resplendens aurea campo
 Non nisi quid magnum significare potest.

Illuminati Doctoris et Martyris Raymundi Lulli.
 Opusculum.
 De Anima rationali.
 Et vita eiusdem Doctoris.

Nicolaus de Pat patricius Achaioxicē

sis illustri ac Reuerendissimo Dño. D. Joanni Ruffo Theodolo
Foroliuensi miseratione diuina Archiepo Consentino &
in Regnis Hispaniarum Muncio & Collectori gene
rali apostolico meritissimo humi
lem reuerentiam.

Qi tuę dominationi parum me seruire posse & pluri
mum debere cognosco / Archiepsul Reuerēdissime /
duobus iam pridem contrarijs distrahor. Urget me
gratitudo animi: vt tuis erga me beneficijs pro modu
lo meo respondeam. Sed prestare parua / quę possuz /
hactenus verecundia prohibuit. Itaq; dum curta me
facultas inutilem & beneficiorum memoria sollicitum
faceret: diutius me interior illa verasset contentio: ni
si deniq; in mentem venisset generosa modestia tua: quę a seruo paupere
magna seruitia non expectat. Et mea quidem sententia non magis ad
animi magnitudinem pertinet magna largiri: q̄ veniētia ex affectu pau
perum munuscula hilari vultu suscipere. His causis subrustico illo pu
dore superato / qui me antea desidem seruitorem tenuerat: modo hęc ex
guum munus tuo nomini clarissimo dicatum offero / Raymundi Lullii
opus de anima rationali compositum. Cui propterea eiusdem illumina
ti Doctoris vitam meo labore contextam premisi: vt manifesta authoris
excellētia moneat / paruitatem huius voluminis / materie precio com
pensari. Subtilissimum Lullistam Cabasprum / cuius me sapientia do
cuit / dicere solitum recordor / se quicquid sciret ab Erboze scientię & ab
hoc de anima rationali codice accepisse. Hunc te Raymūdus orat / am
plissime domine / vt qua natus es frontis maiestate / parua nostra su
sciptas / quę tuis illustribus titulis honestata / felici credimus auspicio
publicari. Si n. doctor illuminatus nostra vixisset tempora: non alium
profecto / q̄ te humanissimum fauorem quęsisset / qui heroica tua nobi
litate non modo toti Hispanię: veruz etiam christianissimo Regi nostro /
ac summo Pontifici charissimus / suis olim desyderijs atq; intentioni
bus sanctissimis magnam in modum posses aspirare. Ex vniuersitate
Complutensi / die festo beatissime Praxedis / cuius sanctū corpus apud
baleares nostros insigni reuerentia seruatum / nouis quotidie miracu
lis enitescit. M.D.XIX.

Vita diui Raymundi Lulli Docto

ris illuminati et Martyris.

Raymundus Lullus Maioricēsis antiqua et nobili Lu
llorum Barcinonensium familia ortus / quum in palatio
Regis Maioricarum adoleuisset / suo generis et morum
splendore in mensura Regie Senecallum euehitur. Hu
ius etas lubrica / impulsu opibus et amicis / vanos femi
narum amores facile concepit. Delectabat amatis ani
mum vestitus ac sermonis elegatia / inter cocentus mu
sicos etatem ducere / amari passum / coquos virtute vin

cere. Florentibus annis iuncta nobilitas laudis audum / pecunie liberalem
faciebat. Quum promptissimo esset ingenio / et in copendis patria lingua
carminibus facilis : non cessabat vanum cogitationis iuuenta cantilenis expr
mere. Quorum longa consuetudo iuvenile pectus usque adeo possederat : ut non
obstantibus postea liberis et uxore castissima / adhuc alteri femine : cui pri
dem seruiert : inflamatis / plusque dici posset amoribus / teneretur. Interea
res vulgo manifesta / multorum exposita iudicio / loquendi materia ministr
bat. Solet ignobilis turba de alienis rebus facile contendere / facilius iudi
care. Itaque mirabatur indoctum vulgus et Raymundum iam non amorem : sed
mente captum dicere. Considerati vero partim misereri potius : quam danare /
partim fortunam ascribere et causari miram femine pulchritudinem / quod eam in se
lix iuuenis soluta dilectione coleret. Post ubi diuina providentia contigit /
illam sub pectore letali ulcere laborare : Raymundus factus certior infortunij /
tristitia vincit. Et quum non posset moribus consistere : prostratus in lecto / nihil
nisi tenebras et solitudinem cupiebat. Lachrymis igitur atque suspirijs in croce
animi parumper exhausto / meditati calamitatem suam et longum a salute digres
sum rhythmis vulgaribus deplorare / Jesus crucifixus dextrorsum appa
ruit. Mundanus homo diuina visione perterritus / inceptum flebile carmen dimitt
tit. Quod interiectis postea diebus / quater conatus absolucere / quater ut pri
mum et circiter eadem horam crucifixum vidit. Postremo tam crebre visionis cau
sas secum ipse tota nocte perquirens / argui se vanitatis a christo et vocari co
gnouit. Sed preterite vite dana considerans / suspirat / plangit / lachryma
tur. Precatur veniam / supplicat emendari. Seruire creatori creatura desy
derat / sed peccator erubescit / et quibus tandem obsequijs nouo domino famuletur
ignorat. Quoniam impetu / quo furore correptus et diu et vehementer amata
subito deseruisse putabimur ? Eo sane spiritu authore : qui solo tactu de cytha
redo prophetam / de piscatore predicatorem / Doctorem de persecutore et de publi
cano euangelista fecit. Cuius presentissimus ignis nullas ad mutandum hu
mana corda moras expectat. Subtilis perfecto medicus humanam voluntatis :
quomundani amoris maxima Raymundi incendia non tam extinxit : quam dire

xit: vt totus ille amor flagrantissimus / quē sibi creatura vendicarat in me-
rito / creatori dignissimo redderet. Et primū igit̃ Raymundus diuini stu-
dij flāmis incaluit: occupatur varia cogitatioe aius / vestigans quos labo-
res / que opa xp̃o gratissima suscipiat. Post multa vero / tot infidelium per-
nicię cogitata: cepit cōtinuo misereri et quib⁹ illi cōverti possent donū lingua-
rum et sapiētię / in artij⁹ grām sibi et alijs exoptare. Deinde vt esset spiri-
tu liberior: oēm opulentiā suā: p̃ter pauca cōiugi et filijs necessaria: xp̃i
pauperib⁹ erogauit. In sc̃do libro diuinę contēplationis Raymūdus ip̃e
testatur / se iā annos triginta nastū cepisse cōverti. Quāquē ergo annis p̃-
uocatus / grāmaticę rudimenta / arabice etiā loqui et scribere doceri voluit.
Quos. n. semel diuinus ignis attigit / in his q̃ dño accepta putent / solitus
est agiles / fretos / et magnanimos effici. ¶ Post annos nouē a visionibus
illis / quas supra memorauī / Raymundus peregrinatione varia et multa
vitę austeritate maceratus / solitarię cōtemplationis desyderio / ad montē
quendā balearibus celeberrimū: cui nomē Rāda: se p̃duxit. Ibi⁹ mora-
tus dies aliquot / ore semp̃ benedictionibus pleno / ac flexis quasi assidue ge-
nib⁹ / per spelūcas et nemora de oib⁹ q̃ mēte versabat / q̃ se offerebāt aspe-
ctui eterni numinis magnificabat imperiū. Et quū semel ardentib⁹ chari-
tate viscerib⁹ astra susciperet: illustrat⁹ subito / vidit oia rerū principia / mū-
danę hui⁹ machinę et negociū et authorē / quib⁹ p̃terea sustentaculis crea-
ti orbis vniuersitas dyret introspeciēs / sese velut nō ante visum hoiez mira-
tus est. Tum sensit apertū in trase fontē infusę sapię / de cuius plenitudine
oium sciarū duci poterat inuentio. Cogit me paulisper detinere historiā tā-
te nouitatis admiratio: qz diuini opis miracula narrationē iubent in stu-
porem cōverti. Quis diceret Raymūdi gaudia / vidētis tā prospere opta-
tis suis fauisse supos / atqz oia sibi bona pariter venisse cū sapiētia? Credi-
tum est / illis diebus Raymundū comedere / bibere / dormire nō potuisse /
gratiaz actione dūtatur et lętia satiatū. Sed ne acceptū sapiētię munus
vacuū esse permitteret: post paucos dies opus illud: cui ars maior vel g̃nā-
lis titulus est: mortalib⁹ oculis admirabile cōposuit. Cuius artis g̃nālis
quāta sit profunditas et excellētia / vt intelligo / dicerē R^m. Dñe: nisi ea fu-
tura esset dicendi materia q̃ / vt mediocriter explicetur / latissimę orōnis cā-
pos efflagitat. Unicū dixerim / me quidem humiliter existinare / de mul-
tis modis / quos in cognoscendis rebus hnt̃ beati spiritus / vnū esse Ray-
mundi arte traditum. De cuius vbertate (authoris testimonio) ceteros li-
bros / quos pene innumeros scripsit / emanasse: argumentum est / artē illā
nō humanę inuētionis esse / sed diuinę inspiratiōis oraculū. Atqz id qdē
ita esse / ac fama sonabat / nunquē ego credidissem: nisi me docuisset expe-
rientia. Vidi em̃ hūc oculis atqz his manibus habui Raymundi tracta-
tus yltra ducentos de oīi sciarū g̃nē benemeritos. De theologia / de me-
thaphysica / de philosophia naturali et morali / de iure / astronomia / geome-
tria / logica / rhetorica / gramunatica / ceterum de arte nautica et militari.

conditos. Scripsit præterea varios & amantissimos codices históricos / quæ
stionarios cõtemplatiuos / atq; hos quidem partim latina / partim Hispana /
nonnullos arabica lingua / quam exacte didicerat / elucubratos. Ita /
vt ex tota vtiliũ doctrinarũ latitudine nihil intactum reliquerit. Et quod ipse
mirari soleo singulas scias subtili artificio regulatas exhibet / quas alij
vagas / solutasq; tradidere. Neq; illud dignũ silentio / eiusmodi esse Ray
mundi opa : vt sub nuda & apostolica scripturæ simplicitate arcanos sensus
& elegãtissimos contineat. Quãobrem vsu euenit sepe numero : vt Raymun
di doctrina neq; duris intellectib; accepta sit neq; supbis. Arduas. n. mate
rias plebeia ingenia nõ sustinet. Supba vero humile dicendi gen; asper
nata / nihil magnificũ superesse arbitratur / vbi nõ reboat inflati sermonis
eloquẽtia. Verũ scripsit Raymundus quãta libeat / patefecerit nature
viscera / inuoluta detexerit : vana pculdubio esset hois indagatio : nisi sa
lutifera quoq; scriptis suis & ad xpm prouocãtia mädallet. Unde pscrute
mur / obsecro / doctoris huius volumina / nihil sane aliud in illis tandem
cõcludi videbimus : q; vt deũ recolam; / intelligamus / amem;. Et qm fru
ctus speculationis est opatio studiosa : nusq; legitur Raymũdus erudire
intellectũ : quin p̄tinus hortet affectũ. Ne qñ aium pasceret / voluntate ie
luna / infecũd; arboris frondosa luxuries videret. Verbis cõsequi nõ pos
sem / qua dulcedine / quoue dilectiõis incendio Raymundus de redẽpto
re nrõ / de purissima eius genitrice / & fclici martyriũ victoria locutus sit. Ci
deretur vtiq; dum hæc scriptis psequitur / ex inebriato deuotione pectore
quasdam feruentissimi amoris flãmas eructare. Accedit deuotiõ / xpiani
nominis zelus admirabilis / quo nullã h̄resim / nullunq; errorem præterijt /
quem nõ in suis tractatib; furore diuino & acerrimis argumẽtis eneruarit
Ea deniq; fuit huius illuminati doctoris humilitas : vt in libroꝝ suoꝝ frõ
tibus / nõ sui / sed diuini nominis titulos premiserit. Quos. n. libros in spi
rate deo / nõ humana excogitatiõẽ cõdidit : decebat a cõfessione diuini fa
uoris inchoari. In exitu vero suoꝝ operũ solet vir religiosus sacrosanctę
matris ecclie iudicio dicta summittere / deinde multis precib; opus ipm
aut christo / aut dn̄e nr̄e / aut beatis angelis & sanctis cõmẽdare / postremũ
dicere quoto anno & vbi volumen absoluerit. ¶ Donec hoc loco mentio
nem de hui; Lullisticę doctrinę hostib; & approbatione facere. In primis
sepissima illa correctiõis ab ecclesia postulatio Raymundũ ab om̄i h̄resi
tutũ atq; inuicẽ prestat. Qui. n. corrigi paratus est / dure voluntatis p̄ti
naciã nõ hñs / licet errare possit : hereticus esse nõ põt. Reliquum est de do
ctrina ei; quærere / an forte hereses siue errores vllos cõtineret deprehẽsa
sit. Ad hoc ego / si quis me opinionẽ meã iterroget / fateor / me in legendis
Raymundi Lulli tractatibus diuissime verlatuz / nihil inuenisse oino /
quod vel virtuti / vel catholice fidei / vel alijs veritatibus aduerset. Nõ me tñ
firmat solius iudicij mei fiducia. Plurimos. n. tum præteritę tum nr̄e cta
tis viros sapiẽtia & p̄bitate clarissimos / sententię meę duces habeo. Quorũ

precipui fuerunt Lupetus / Catanius / Clapetius / Tomerius medicus / Ser-
pus insignis et iuriscōsultus et astrologus / Nicolaus de Lusa / Daguinus:
Caldeteus: utque viuos referat Jacobus Stapulēsis / Carolus Bouillus /
Fontanus medicus / atque eruditissimi mei preceptores Labasper et Beno-
uardus. Hi omnes alijque per multi / quos noiare longū esset / quum fuerint
doctrina et vite mūdicia pbatissimi: Raymūdū sectati sunt / interpretati
sunt et egregijs semp laudib⁹ venerati / nihil in ei⁹ libris reprehensione di-
gnū cognouere. Ab hoc fonte plurima bibisse cōperti sunt Arnald⁹ de Vi-
llanova eximius phs et sydus illud Italicę Joānes Pīcus Mirādulę prin-
ceps et cōcordię comes. Qua insup auuiditate ingenij illustrissim⁹. D. S. Xi-
menez Hispanicę Cardinalis / dñs meus et benefactor amantissimus diu
Raymundi opa scrutaretur et audiret / cū omnes in eius viuentis palatio ver-
fati cognouerunt / tum maxime possum ego testificari. Per lucis nāq⁹ et te-
nebrarū tēpora: atque inter magna Hispanicę gubernādę negocia: dumque
iter faceret / semp me sibi presentē esse iubebat / dicturū ex Lullisticę phicę et
theologicę abundantia q̄ mihi delectissima viderent. Si hęc aduersarij te-
stimonia uti noua cōtempserint: antiqua pducamus. ¶ Raymūdus iā se-
nex Parrhisios pfectus / examē doctrinę (quā sibi infusaz dictitabat) fie-
ri requisuit. Quod quum toti Academicę placuisset: quadraginta magistri et
bachallarij in theologia et artib⁹ electi sunt / qui Raymūdi lectiōibus in-
teressent. Interrogati tādē / qd eis de audita Raymundi arte videret / oēs
quadraginta iurati respōderunt / artem illā bonā esse / vtilem atque necessa-
riā. Ceterū nihil in eadē orthorę fidei p̄rium / immo pleraz pro ei⁹ defen-
sione vtilia cōtineri. Tum memorię pditum est huius approbatiōis au-
thenticū instrumentū / sigillo curię Parrhisien-sis pendente munitū. Da-
tū anno dñi. 1309. die martis post octauas festi purificationis beatę Ma-
rię virginis. Preterea suggerente quorūdā inuidia serenissim⁹ Rex Frā-
cię Philippus iussit Raymūdi Lulli libros a multis theologis recogno-
sci. Qui post maturā librorū inspectionē retulerunt / se nihil in illis libris
impium offendisse / sed multa potius ad fidē catholicę exaltationē cōmo-
dissima. Quare gausus Rex christianissimus / chartas regias illuminato vl-
tro tradī mādavit / quib⁹ nō solū doctrinę suę authentica cōstaret approba-
tio: sed per vniuersam quoque Franciā maximus illi fauor iuberetur impē-
di. Instrumentū datū est Cleronę scdo Augusti: anno dñi. 1310. Quid dicā
quos fauores / q̄ ampla priuilegia inuictissimi Aragonię Reges huic do-
ctrinę et sequacib⁹ ei⁹ cōcesserint? Ut. n. sūmatim trāscurrā / fauit Rex Pe-
trus auctoritate regia et lris. Datis Galētię. x. octobris: anno dñi. 1639.
Fauit Rex Martin⁹ edicto suo et litteris / q̄s dedit Cesaraugustę. xxv. no-
uēbris: anno dñi. 1399. Fauit Rex Alphon-sus impenso aio et insignib⁹
priuilegijs / Datis i castro nouo (qd ipse balearico lapide cōstruxerat) Ne-
apolis. xxvj. Januarij: anno dñi. 1449. Postremo fauit Rex Ferdi-
nandus quintus / ille omnium principū / quos historie celebrent / Christia-
nissimus. Fauit / in quā / latissimis (quib⁹ docta Flerda gloriat) priuilegijs

et honoribus / Datis Cordubę. xxx. Augusti: anno dñi. 1483. Eadem po-
 stea confirmans auxit Cesaraugustę. xxi. Februarij: anno. 1503. Quati
 preterea nominis olim Raymundus fuerit / monet vetus quoddam epi-
 grama / quod in aula prudentissimi senatus maioricensis fixum conspicitur. Lu-
 ius hæc verba sunt. Parisius habet titulus egregij doctoris magistri Ray-
 mundi Lulli maioricensis. Homo nouus / scientia noua / doctor barbat⁹
 in suis scientijs et artibus approbatus. Per Reges iustissimos Aragonū
 in suis priuilegijs dicit. Ille magn⁹ in philosophia et sacra theologia ma-
 gister mirandarū artium et sciētiarū author. Et per serenissimū Frācorū Re-
 gem predicabatur in superscriptione epistolarū hoc modo. Organo sancti
 spiritus / doctoriq; diuinitus illustrato Raymundo Lullo. Et de ipso dicit
 in partib⁹ Anglię. Ille magnus philosophus catalan⁹. In partibus Italię
 dicit. Author artis generalis ad oia scibilia cōtrahibilis. Et per Joannem
 de Roca scisa dicit. Minerva. Postet etiā dici procurator publicę utilita-
 tis in xpō Jesu. Itē illustrator tenebrarū mundi. Hęc illud epigrāma. ¶ Si
 quis magno studio vni⁹ aut vrbis aut pulencię cōmoda pcurat / miris lau-
 dib⁹ extollit. Quāto igit Raymund⁹ gloria dignior / q̄ immēso illo salutis
 aiarum desyderio / pro toti⁹ infidelitatis cōuersiōe (vt Raymūdus ipse na-
 rat) quinq; et quādraginta annos laborās / et prole et cōiugē reliquit inopes /
 exlegū ac fidelium terras pegrin⁹ discurret / octies aditos orauit summos pō-
 tifices / tria Predicatorū et tria Minorū gñalia capitula monuit / oēs demū
 xpianę reip. principes / p̄latos / magnates / pp̄los ad vlem cōcordiā deuo-
 te et viriliter hortat⁹ est. Sed o inimica virtuti t̄pa. Nō audeo culpāre oēs
 hoies quorū tēpestate scitissimi negocij procurator exaudiri nō potuit. Sue-
 runt. n. q̄ Raymundi supplicatiōib⁹ inclinati / parati erāt prestare auxilia.
 In tractatu de disputatiōe Raymundi et Homerij sarraceni phi dicit Ray-
 mund⁹. In mōte Bellulano Regi Aragonię presentavi librum a me cō-
 positū de fine / hoc est de expugnatione terre sctę / quē ipse Rex cōtinuo / me
 p̄scēte / ad Romanū. Non. mittēs / regna sua et seipm illi ad debellādos
 sarracenos obtulit. Ceterū inter multa q̄ Raymundus in antiq; quibusdā
 scedis memorat de vita sua et cōuersiōis initio / scribit / nobiles matronas
 in dyltę vrb; Benuę ad recuperādū bell; sepulchrū dñi triginta milia floze
 norū pollicitas. Neq; dubitari conuenit / Regē Frācię Phillippū / apud
 quē maxima semp fuit Raymūdi authoritas / ceptis ei⁹ ac diutinis p̄fide
 xp̄i laborib⁹ aspirasse. ¶ Urgēte iā senectute vltima / Raymūd⁹ ad gñale
 p̄ciliū (sub Clemēte. 5. Glianę celebratū anno. 1311) perrexit. Ibiq; decē or-
 dinari supplicauit / q̄ postea vir sctūs ad p̄petuā rei memoriā posuit in lib.
 de ente simpliciter / per se et p̄pter se existēte et agēte. Hęc dccē / q̄ essent p̄-
 lica dictu / pretereo. Tria subijciā dūtaxat / de quib⁹ in lib. q̄q; de natali pueri
 iesu Raymūd⁹ meminit. Prīmū / vt Romę Parrhisij et Toleti c̄nobis
 fierēt in quib⁹ viri tū docti / tū martyrij studio fortissimi / infidelium linguas do-
 cerent / atq; ad illos deide sc̄monia et p̄dicatiōe cōuertēdos mitterent.

Secundum: vt ex omnibus religiosis institutibus vnicus ordo fieret/ qui
 in paganas gentes assidue/ quo ad terre sancte recuperatione militaret.
 Tertium/ vt pestiferi Auerrois scripta in christianis Gymnasijs doceri
 prohiberentur. Cuius erroribus infinitis/ quia mouentur infirma pecto-
 ra/ deberent sacri theologi non solum fidei/ verum et scientie armis obsi-
 stere. Raymundus errorem illum tollerare non poterat/ quo Auerroiste
 dicunt/ multa esse vera secundum fidem/ que tamen falsa sunt secun-
 dum philosophiam. Ideoque de hac materia tractulos edidit/ de questio-
 ne valde alta et profunda/ de erroribus philosophorum/ de efficiente et effe-
 ctu/ de de lamentatione philosophie. Quem vltimum et alterum de natali pu-
 eri Iesu christi serenissimo Regi Francie Philippo/ cui dilectus erat/
 intitulauit. Fucunda est mirum in modum predicti de philosophia tractatus
 inuentio. Illic. n. domina quedam philosophia nomine introducit/ la-
 metans/ Auerroistas imposuisse sibi/ quod dicit/ quedam falsa esse in lumi-
 ne naturali/ quamuis secundum lumen fidei catholice vera sint. Qua pro-
 pter in eo libro domina philosophia coram suis. xij. principijs confitetur/ se-
 ne quidem villo tempore tanti erroris dementiam cogitasse. Ceterum non
 debere existimari philosophos qui inter philosophiam et theologiam dis-
 sidia somniant. Nunquam. n. sui (dicit philosophia) nisi sacre theologie ser-
 ua deditissima. Vene sanctissime fidei putari contrariam? Hei mihi
 tristissime. Ubi sunt religiosi viri/ bene litterati et deuoti qui me adiuuent?
 Hec Raymundi et philosophie lamenta/ que illa etas auscultare nolue-
 rat/ nostris tandem diebus/ beatissimus dominus noster Romanus
 Pontifex Leo Decimus sacro ac generali approbante concilio exaudiuit.
 Et quoniam salutifera illa sacri concilij decreta in omnibus Academijs
 litterarum quotannis publice diuulgari mandata sunt/ vt pote que va-
 rij erroris pestilentiam cohibent/ a fidelissimo populo baleari humiliter
 suscepta/ singulis annis conuocato senatu amplissimo et magistratibus/
 in studio generali non minus festiuiter/ quam merito legunt. Quorum fama vt pri-
 mum ad aures nostras increbuit/ hos versus testes leticie nostre composui.

Ad. S. Dñm. Hm. D. P. Leonem. X.

O Leo sancte pater rebus dignissime gestis
 Tam sublimato posse sedere throno.
 Crederis ex alto delatus summe sacerdos:
 Crederis arcano numine semper agi.
 Est leo pacis amans Rex Ferdinandus et author:
 Tu leo pacificus bella cruenta domas.
 Ille reos fidei flammis vlticibus arcet:
 Tuque peregrinum dogma: vagumque premis.
 Vos duo sufficitis gestis et voce Leones
 Omnia sub Christi mittere regna iugo.

Debre. 13.

Hæc sine serie dicta sunt / ut sese mihi scribenti pmiscue obtulerunt. Jave
ro finem suū habitura est nra oꝛo: si prius de hui⁹ illuminati viri martyrio
paucā subnectā. Raymundus igif eo zelo / quo semper arserat / ad vrbes a
phricę Bogiā z Thunicium euāgelij prædicādi grā nauigauit. Ubi / quū
Mahometicę sectę peritos amica disputatione psterneret / plerosq; tra
beret dulciloquio / alios redderet ambiguos: instigāte dyabolo Rex bar
barus indignatus / diris carceribus z erumnis / nuditate quoq; vexatū z
verberibus in nauē conijci z ppetuo exulare mādauit. Credit vir sc̄tus nō
mortis formidine / sed dei cōsilio bis voluisse furori cedere: vt apud Chri
sticolas principes sc̄tū illud expugnādę toti⁹ infidelitatis negociū / qđ
multos annos conatus fuerat / expediret. Sed postea vidēs illud nō pro
gredi ob incuriā eoz qui gerebāt xp̄iana gubernacula / verit⁹ ne optatī
simi martyrij decus amitteret. Bogiā denuo trāsuect⁹ est. Jbiq; inter xp̄ia
nos mercatores initio latens / cepit paulatim quosdā sarracenos clādesti
ne alloqui / quos sibi antea z beneuolos z discipulos reliq̄rat. Illis infi
de orthodoxa firmatis / diutius fidei silentiū ferre nō potēs / in plateā vrbi
progressus / audacter xp̄ianę legis præconia declamauit / addens / mirari
se illoz dementiā / qui in tā obscenis Mahometi traditionib⁹ ponebāt fi
duciā. Etego (dicebat) parat⁹ sum siue rōnibus siue vitę meę dispēdio p
testari / in sola fide dñi mei Jesu xp̄i grām z salutē humani gn̄is inueniri.
Memineritis / me illū esse / quē antehac his finib⁹ z Thunicio vr̄i pncipes
expulerunt / qz disputationibus meis supati / timebāt / ne vos audire para
tos xp̄i veritatib⁹ illustrarē. Hunc vero ad vos iterū sola me vr̄c salutis /
meiq; martyrij pduxit expectatio. Nemo vobis psuadeat viri charissimi /
celozū terrę z maris artificē spiritū / cui summa est virtutis z mūdicię pleni
tudo / bestialib⁹ obsequijs placari / aut legē mādasse / q̄ voluptatibus z nō
virtuti / non rōni / sed lasciuicę faueat. Si vos diuturna tenet Mahometecę
sectę cōsuetudo / ne protinus xp̄m sequamini / saltem obtēperate / precor /
rōnis iudicio. Meminē ledite / ita vobis mutuo benefacite: vt eiusdē cōdi
tozis bñficio creati videamini. His z plurib⁹ cōmota plebis congeries ra
ptum furibūdo impetu / alapis / cōtumelijsq; affectum / ad palatiū Regis
pertraxit. Cuius mādato Raymūdus xp̄ianę fidei preco / iussus interfici /
extra vr̄bis mēnia tam beate q; crudeliter lapidatus est / anno etatis sue
(circiter) octogesimo z salutis humane. 1315. Die festo (vt a maiorib⁹ acce
ptum credit) sc̄toꝝ Petri z Pauli. Tum xp̄icolę mercatores obtentū sup
plicatione cadauer Raymundi martyris / in nauē sequenti nocte pfectu
ram honorifice detulerūt. Volentes autē nauis præfecti ligures beatū cor
pus Senuā asportare / reluctantibus ventis / ac deo ita disponente Maio
ricas allabi coacti sunt. Quumq; nauis tā precioso mercimonio leta venis
set: totus Maioricēsis ppl̄s z cōterraneo z martyri pcedēs / corpus deuo
tissime susceptū in eminenti loco sacrę edis beati Gr̄acisci (cui⁹ tertij ordi
nis consors fuerat) collocauit. Ubi frequentibus miraculis illustres reli

quias pla omnes deuotiōe prosequimur. Si quid aduersi balcare regnū
timeat: statim ad gloriosam **Praxedē** vel ad **Raymundū** doctorem illu
minatū & martyrem suis precibus liberamur. Hec mirum videri debet/
si balearici tanto conciuē gloriāntur: quū ipse totius **Hispanē** nationis
acutissimē decus & ornamentum sit. Cuius eximias laudes neutiq; mi
nuit / q̄ inflatis doctoribus non placeat. Si quis. n. caute perlustret: vide
bit eorum de hoc **Christi** discipulo meledicentiam ex infecta radice liuoris
vel imperitię / fastus / desidię / vel alia putredine proficisci. Quot quot
hactenus litteratos reperi virtutis & veritatis amatores / quęrenti mihi/
quidnam de **Raymundi** doctrina sentirent / respondisse memini: alios/
se quidem de **Raymundi** libris / quos vidissent / preclare sentire: alios/
se non posse iudicare de doctrina / quam non intelligebant. Et tamen
plēriq; argutuli / scioli / & miserrimę sortis homines / qui inter veros & hu
miles doctores non essent idonei discipuli / impudenter mordent / quem
Iesus crucifixus attraxit / quem **spiritus** sanctus docuit / visit **Regina**
celi / consolatus est angelus / gesta probant / sublimant libri / martyrium
coronat. **Euoluāt** ipsi garruli antiquas historias & dicant an forte alium
fuisse legerint / qui iam trigēsimū annum agens / tam mundanus / tam
illitteratus: vt ne quidem sciret grammaticę artis principia / subito in sese
scientię miraculo splenduerit / quicq; tot artes / tot scientias & artem ad om
ne scibile generalem scripserit. Quid si hęc a nobis de **Raymundo** narra
ta / q̄ per ducentos retro annos fama feruntur / vel negent vel caillentur
aduersarij: diffiteri non possunt librorū experientiā. Eos inspiciāt vacuo
passione animo. Et si quid in illis dānabile compererint: obsecram⁹ per
clementissimā **christi** viscera: vt impugnent / criminentur / sacris inquisito
ribus ac summo pontifici deferāt. Hec patiātur / nos **Lullistas** errorib⁹ il
lis abduci / qui **Raymundi** doctrinā fideli intentione: vt sanā & catholicā
profitemur. Quę si iudicabitur heretica: nos p̄mi volumina eius incen
dio dabimus. Si vero catholica: laudabitur dominus in sancto suo & ces
sabit tum demum latrare dosola labia / quę mordere non poterunt.
¶ **Obijciēt** quispiā / **R. P. Nicolaum** **Aymerici** frat̄ ordinis predicatorum / in regnis **Aragonie** inquisitorem / titulo cuiusdam **Bullę** **S. D. Pa**
pę Gregorij vndecimi condemnasse olim ducentos articulos ex **Raymū**
di tractatibus excerptos. Respondemus ea omnia quę dictus inquisitor
pro sua qualicunq; intentione tentauerat / postea per **R. P. Bernardū**
Ermengandi ordinis predicatorum / in regnis **Aragonie** provincialem
& Inquisitorem cum consensu & subscriptione multorum magistrorum in
theologia predicti ordinis & **Minorum** / libris **Raymundi** summa prius
diligentiā perspectis / fuisse reuocata & annullata / **Barcinonę** xviii.
Maij: anno. **M. ccc. lxxvi**. Secundo fuisse reuocata **Auinionē** x. **Julij**:
anno. **M. ccc. xcv**. per **Reuerēdis. D. Leonardū** tituli. **S. Sixti** presbyterū
Cardinalem iudicem & commissarium a sede apostolica specialiter depu

tatum. Quum prius coram eodem iudice consanguinei et deuoti ipsius
Raymundi Lulli probauissent dictę Bullę nephariam falsitatem et pro
bauissent dictum Inquisitorem. H. Hymerici mutasse et corrupisse locos
librorum Raymundi / e quibus illos .cc. articulos se dixerat accepisse.
Tertio fuisse reuocata Barcinonę .xxiiij. Martij; anno. M. cccc. xix. per
Reuerendũ in Christo. P. D. Bernardũ episcopum ciuitatis Castelli cõ
missarium. Hęc uero ita esse / ac dicimus: probant longissima et authenti
ca instrumenta quę Valentię et Maioricis accurate seruantur. ¶ Quan
do igitur in lucem prodierint / quę a nobis sunt de Raymundo Lullo fã
delissime recitata: cognoscent bonę voluntatis homines / non esse credẽ
dum detractoribus / sed experientię: non vulgo / sed ueritati. Uerum
speramus in domino / posthac non esse futuros qui detrahant. Nam con
tigisse potest / multorum dicta ex præcipiti iudicio / vel facti ignorantia
processisse. Induratis uero hostibus / si qui perstiterint / certissimum te
stamur / huic doctori et martyri contrarios / solitos esse iniquę voluntatis
amarulenta præmia sentire. Minuamur huius doctrine persecutores /
raptos subito interitu / mendicare cõpulsos / alios pobris / alios calamit
atibus affectos: nisi me prolixitas futura compesceret. ¶ Hęc sunt me
retissime antistes / quę de Raymundi uita / martyrio et doctrina domina
tionis tuę iam dudum atq; alijs nota esse desydero. Insignem sane histo
riam et quę ob rerum gestarum nouitatem non me scriptorem uoluisset /
sed alium disertissimum mereretur. Ego tamen / ut semel memorię pro
derem / quę de Raymundi nostri rebus / ex varijs collecta locis annota
ueram: non curauit / laudem ne / an dedecus rudis hęc mihi esset compo
sitioparitura. Existimationis meę detrimentum / si ullum fuerit / ea cõ
moditate pensabo / q; videbunt omnes / me quidem / ut amplissime domi
nationi tuę seruirem / nulla timuisse pericula. In his uero scribendis tan
tum a fictione / mendacijsq; abcessi: quantum neq; illis uti soleo / neq;
Raymundus indiguit. Quin potius tam multa scitu dignissima præter
misi consulto: ut in texenda Raymundi historia / qui modestię me argu
ent / plurimos inuenturus sim / qui uero falsitatis / neminem.

¶ Finis.

Raymundi Lulli

Doctoris illuminati et Martyris.

Deus cum tua virtute incipimus novum librum de anima rationali.

Quoniam

anima rationalis est substantia invisibilis / multi sunt qui eius cognitionem non habent. Et quia eam non cognoscunt / nesciunt ipsam ubi nec eam ordinare ad finem ad quem est creata / quod finis est memorare cognoscere et diligere deum.

Quapropter volumus de anima rationali sub copioso noticia dare et de eius principijs naturalibus ac suis operationibus naturalibus atque moralibus. Et erit nostra indagatio secundum res tabule generalis.

Divisio huius libri.

Quid sit hic liber in .10. partibus. scilicet in decem modis questionum scilicet utrum / quod / de / quare / quantum / quale / quando / ubi / quomodo / et cum quod. Primum ergo modus quod est de utrum habet .3. species secundum quas prima pars huius libri habet .3. partes. In prima parte perscrutabimur / utrum anima rationalis sit an non / In secunda specie perquirem / utrum sit a creature an a generate. In .3. specie inquirem / utrum sit immortalis. Tercia pars est de diffinitionibus quia querit / anima quod est et ista pars dividitur in quatuor species / prima est quoniam quod est in se / secunda est quod habet in se / tertia quod est in alio / quarta quod habet in alio. In tertia parte queritur / anima ubi quo est et hoc in tribus speciebus / in prima perquiremus si est de se ipsa primitiva / in secunda si est de alio materialiter / in tertia si est de alio possessiva. In quarta parte perquirem / anima quare est et hoc fit duabus speciebus / prima est per existentiam sicut querere / quare est homo? Et respondetur / quia est compositus ex anima rationali et corpore / secunda species est per agentiam videlicet per finem / sicut querere quare est homo? Et respondetur . homo est ut memoret intelligat et diligat deum. Quinta pars querit de quantitate anime et est in duabus speciebus / prima querit de quantitate continua siue simpliciter / secunda de quantitate discreta siue opposita. Sexta pars querit de qualitate anime. Et est in duabus speciebus / prima est de qualitate propria / secunda de qualitate appropriata. Septima pars petit de tempore et est in duabus speciebus /

prima petit de instanti nunc / et secunda de successione. Octava petit de loco : et habet duas species / prima querit de collocato / secunda de collocante. Nonna pars petit de modalitate / sicut querere / anima quomodo intelligit? Et ista duas species habet / prima petit de modo quem habet anima in seipsa / secunda species querit de modo quem anima habet in alio. Decima huius libri pars querit cum quo anima est agens vel patiens et actionem ponit per unam speciem et passionem per aliam. Cum his .10. modis questionum generalium poterit homo inquirere de omni difficultate anime et respondere illi inquisitioni secundum quod humanus intellectus est dispositus ad attingendum illas inquisitiones. Et secundum quod dabimus modum scrutandi essentiam et naturam anime suasque actiones et passiones per premissas .x. partes poterit haberi modus et doctrina inquirendi essentias et naturas ceterarum creaturarum. que iste liber utilissimus est omnibus diligentibus sciam. Sed primo sciendum est quod in quolibet capitulo movetur una quod principalis / ad quam dantur circiter decem resolutiones. Et postea ponuntur circiter decem questiones minutę cum suis solutionibus.

Prima pars huius libri que est de utrum et primo de prima specie.

Queritur utrum anima rationalis sit / an non: Quodolum probatur animam rationalem esse .x. rationibus / quarum prima est hec. Ad ymaginem sanctę trinitatis est deus obabilis per creaturas tribus modis tamen scilicet per recolere / intelligere et amare quia deus non potest videri nec tangi cum sit substantia invisibilis et infinita / nec per aliquam creaturam potest esse deus bonificatus / eternatus / possificatus / et sic de alijs suis dignitatibus ac proprietatibus. Sed cum deus sit memorabilis creavit creaturam memorativam et cum sit intelligibilis intellectivam et cum sit amabilis amativam. Et istas tres potentias activas creatas decet esse ut deus non faciat iniuriam sue memorabilitati / intelligibilitati et amabilitati quibus fecisset iniurias nisi creasset .3. potentias activas que prediximus / quoniam aliter non esset aliqua creatura que eas obaret vel attingeret. Et si forte aliquid dicit quod ipsas .3. potentias activas superius declaratas habent angeli: ideoque inferat non oportere quod anima rationalis sit postquam angeli ipsas habent. Respondemus ad hoc et dicimus quod decem animam rationalem esse creatam et habere illas potentias / ut ipsa sit medium et instrumentum per quod creature corporales possunt suis finem attingere in deo et

In ipso descendere / cui ita sit qd de' ipas creatu-
ras corpales creauerit ad seipm pncipalit
vt earu finis nobilior sit. Et qm aia rona-
lis pincta e corpi huano (qd cu oib' creatu-
ris pncipat) pntite seu attingere ipsa aia suli
fine in deo p memorare intelligere z ama-
re: suli corp' attingit suli fine in deo media-
te aia beata. Et mediate corpore glorifica-
to illi' hois beati / cosequunt' in deo suli fi-
nem cetera creature corporales vz corpo-
ra celestia z quatuor sbz mudi scz quatuor ele-
meta z sue qlitates z metalla plate ac aia
lia irrionalia / opz g q sit aliqua sba spual'
puncta corpi huano (qua vocam' siue
denoi am' aiaz ronalē) vt corporales crea-
ture fine h'ant in q cosequant' qere. ¶ Ex-
perimēto scimus q corporales sbz sunt qz
ipas sentim' per videre / t'agere z per alios
sensus / sicut pomū qd est visibile z t'agibi-
le z sic de alijs substātijs. Et i istis substā-
tijs corp'alib' posuit de' similitudines suaru
ronū sicut corp' hois qd bonū est natura-
liter z ignis z equ' z plāta z sic de alijs z
qm deus est bon' / bonitas corporalis est
similitudo z spēs bonitatis diuine. Et ita de
alijs similitudinib'. Un' cu de' sit sba spual'
si ipse posuit similitudines suas in substātijs
corporalib' / quāto ampli' fm suli ordinē
z suā ronē opz q posuerit suas similitudines
in substātijs spualib' q meli' possunt reci-
pere similitudines dei q sbz corporales. Est
g pbatu' q sunt quedā sbz spuales quas
appellam' animas rionales. ¶ Deus oia
creauit ordinate sine aliqua vacuitate or-
dinis. Et qz ipse est magn' per suā magni-
tudine z bonus per suā bonitate z in ipso
nō est aliq paruitas nec malicia: magis p-
tinet ad ipz pducere magna bona q pua.
Et qm ipse pduxit sbas corporales p cre-
ationē z angelos q sunt sbz spuales: si nō
pduxisset sbaz cōpositā z coadunatā ex es-
sentia corpali z spuali (q sit hō) vacuitas
esset in ordine pductionis z forent duo ex-
trema sine medio scz sbz corpales z subz
angelice / z nō esset sba in medio cōposita
ex sba corp'ali z spuali / z h'eret de' maio-
rem ppetatē in pducēdo paruas sbas in
bonitate q magnas qd est impossibile z cō-
tra magnū opus qd habz de' in bonitate
sui ipsi' per g'ationē z inspirationē diuina

rum personarū. ¶ Si aia ronalis nō est:
oīne qd est in hoie est corporale vel accūs
corporis. Et illa potētia q est ppinqoz ad
spualitatē est ymaginatiua hois qz ipsa est
altior q elementatiua vegetatiua z sensiti-
ua. Hō autē ignarus fm naturā ymagina-
tionis iudicat q antipodes cadunt infra.
Sed hō sapiēs cōsyderat q illud cadere es-
set corpora illozū ascēdere sursum cōtra na-
turā quū sint graua. Opz g q in hoie sit
aliq pars spualis cū qua hō ymaginatōez
excellat q false iudicat illud / qd pō spualis
fm v'itatē iudicat. Est g ipsa pars spualis
aia ronalis cū qua hō intelligit trāscēden-
ter v'itatē supra ymaginationē faciētē sūm
iudiciū. ¶ Sol' hō agit p naturā / qm nul-
lum aial irrōnale seipsuz occidit z tū aliq
hoies seipsos interficiūt. Et sol' hō est so-
domita / solus hō ieiunat / sol' hō verecun-
datur mingere corā alio / z h'et coitū cum
muliere corā altero / z sic de alijs s'ilibus
istis: opz g q in hoie sit aliqua sba altior si-
ue nobilior sba q irrōnalis z q nō sit de
essentia corporalī / qz si esset: seqret irrō-
nalis naturā ac modū. Et illā sbam appel-
lamus aiaz ronalē / cū qua hō cogit corpo-
ris naturas / vt dixim'. ¶ De aialib' sen-
satis solus hō hz libertatē faciēdi bonū z
malū. Et ipsam libertatē pncipaliter siue
pmarie hz in volūate fm corporis ppatō-
nem. Un' si in hoie nō est aia ronalis: vo-
luntas est de essentia corpis z natura / z p-
pns sua libertas. Et cū oīne qd est in cor-
pore sit naturale / z libertas sit supra na-
turā corporis: sequeret' g q libertas esset
naturalis z nō natural'. Hoc alit est cōtra-
dictio q stare nō pōt. Est g aia ronalis q ē
sba spualis cui' est volūtas q supra natu-
ram corp'alē hz libertatē. ¶ Sol' hō cō-
syderat gen' z spēm z facit sciam discurrē-
do fm q hēm' experiētiā. Ista alit hō fa-
cere nō valeret sine aia ronalī qua cōsyde-
rat sbas in abstracto z de v'libus q' cōsy-
derat / abstrahit p'icularia z hoc facit per
modū intellecti' qd tū irrōnalia facere ne-
queūt qz nulla faciunt libros / nec cōputāt
nec h'nt martellū / acum / ollā / nec scutellā
nec alia p'inetia ad artes mechanicas. Est
g aia ronalis in hoie cū qua hō excedit ir-
rōnalia in his q predixim'. ¶ Sol' hō hz

virtutes morales et vitia. Et per virtutes dignus est bono pro vitia malo. Et ita est subiectus diuine iusticie. Sed hec non facit aliquid irrationale nec homo facere posset sine anima rationali. Est ergo anima rationalis ratione cuius homo lucratur virtutes vel habet habitus virtuosorum et stat subiectus diuino iudicio. ¶ Si in homine non esset anima rationalis: non esset homo creatus propter finem spirituale sed corporalem. Et omne illud quod considerat de fine spirituali esset falsum ergo homo per considerationem et amorem rerum falsarum lucratur virtutes et fugit vitia. Et per considerationem et amorem veritatis realis acquirit vitia et fugit virtutes quod est impossibile et contra intelligibilitatem. Est ergo in homine anima rationalis cum qua homo se habet ad finem spirituale. ¶ Si in homine non est anima rationalis: sensus intellectus est ex natura corporali et sequitur quod homo intelligat per naturam veluti videt vel audit per naturam quod est impossibile et contra experientiam quam ex hoc habemus quoniam multi homines videt et audiunt multa per naturam que non intelligunt per naturam. Immo intelligunt ipsa supra naturam veluti miracula creationis et resurrectionis et alia istius similia. Item homo qui oculos tunc clausos et nihil audit intelligit tamen seu intelligere potest. Est ergo intelligere alterius nature altioris quam natura corporis. Et illam naturam intellectus appellamus animam rationalem. Notandum quod omnis questio quam intendimus facere de anima erit de anima rationali.

¶ Questiones minute

¶ Questio. anima rationalis postquam est potest non esse? Solutio. anima est ut deum memoret et cognoscat et amet. Et ideo secundum finem non habet a sua natura libertatem ut possit non esse quam finis per quem est sustinet eam in esse. Sed quia est de non esse secundum suam essentiam et naturam: potest non esse sicut caphus vini (quod est in manu ut bibatur) sed finem non potest cadere in terram sed in quantum est poderosus si dimitteretur posset cadere in terram. ¶ Questio. utrum anima rationalis sit magis propter suum finem quam propter finem alterius? Solutio. si anima rationalis esset magis propter hoc ut esset quam ut amet deum et cognoscat: esset nobilior suum esse quam actus quem habet in cognoscendo deum et amando et quietem haberet in seipsa et non in deo quod est impossibile quam nulla substantia que sit ex non esse potest in semet ipsa simpliciter quietem habere. Est ergo anima rationalis principaliter ratione si

nus diuini et non ratione sui met finis sicut martellus qui est propter finem clauis et non propter suum finem. ¶ Questio. utrum sit necessarium deo quod anima sit? Solutio. deus est ita perfectus in seipso quod extra se non indiget aliquo sicut sol et multo melius est tam plenus lumine quod non indiget aliquo lumine quod sit extra se sed quia dignus est ut deus suas perfectiones ostendat secundum quod ipsius dignitas exigit: est anime esse necessarium ut illas dignitates attingat memorando / cognoscendo et amando sicut est necessarium corpora inferiora pati ut possint recipere beneficium a sole qui naturam habet seu proprietatem ut influat in inferiora virtutes et impressiones. ¶ Questio. utrum deus posset creare subas corporales non creando animas rationales? Solutio. cur deus sit totus perfectus et ipse sit concordantia suarum rationum (que sunt sua bonitas / magnitudo) eternitas / potestas sapientia / voluntas / virtus / vita / gloria / finis et alie similes istis et illa concordantia sit sine aliqua contrarietate: non posset creare subas corporales non creando animas rationales quia sic non conueniret in ipso sue rationes in creando illas subas corporales quoniam crearet ipsas ad alterius finem et non ad finem ipsius dei quod est impossibile et contra hoc quod superius probauimus scilicet quod oportet animam rationalem esse ut per ipsam subas corporales attingat finem in deo propter quem sunt. Sicut rex iustissimus dum vult iusticia non potest esse contra finem iusticie. ¶ Questio. utrum ex esse anime sequatur maior finis quam ex esse angeli? Solutio. intensiue substantia angeli nobilior est substantia anime. Et hoc est quia angelus est ut ipse sit et anima est ut homo sit. Quare quantum ad hoc angelus nobilior est finem habet quam anima. Sed extensiue per animam sequitur maior finis quam per angelum. Nam per animam quietem habere possunt substantie corporales ut prediximus / quauis angelus non esset. Sicut aurum intensiue est nobilior metallum ferro. Sed quia ferrum seruit pluribus rebus quam aurum: est finis ferri magis necessarius quam finis auri. ¶ Questio. utrum anima sit principaliter propter suam essentiam quam propter suum finem? Solutio. in quantum anima est de suis naturalibus principijs est propter essentiam suam. Sed in quantum finis suus est supra sua naturalia prin-

pia, (scilicet deus in quo habet quietem anima beata) est magis ppter finem suū q̄ ppter suā essentiā. Sicut camera q̄ magis est ppter finem habitādī q̄ ppter suā essentiā / qz ante fuit in hoīs intentione ac suo desiderio habitatio q̄ camera / cū sit ita / q̄ ipse magis participet cum habitatio ne q̄ cū camera. **Q**uestio. vtrū aīa possit esse eternalis scz in duratione quę non habeat principii neq; finē? **S**olutio. nulla aīa ptest habere posse infinitū / qđ si haberet: equalis esset posse diuino qđ est infinitum / qz postq̄ potestas anime nō potest scđm suā speciē esse in scīpsa simpliciter in finita / etiā eadē potestas nō potest esse potentia ad infinitā durationē q̄ per potestatem animę possit esse infinita scz sine principio et fine. **N**ā si esse posset: tunc potestas sic posset esse perfectior siue magis cōpleta in alia speciē scz durationis q̄ in sua / qđ est impossibile / sicut est impossibile q̄ bonitas habeat maiorē potestatem ad essendum ratio boni scđm speciē durationis q̄ scđm seīpsam. **N**ō ergo potest esse aīa eternalis. **Q**uestio. vtrū sequatur aliquod inconueniens propter hoc qz anima rationalis est? **S**olutio: de nullo producto a deo potest sequi aliquod inconueniens. Et hoc est quoniā omne quod producit deus / scđm finem producit qui est perfectio illius pductionis. Et qz deus producit animam: nō potest sequi ex eius esse aliquod inconueniens. Sed q̄ ex ipsa aliquādo sequatur inconueniens propter hoc cōtingit quia illud esse est peruersum cōtra finem quare est / sicut hō de cui⁹ esse sequit̄ inconueniens si amator est mali et odit bonū / cum sit ita q̄ ipse creatus sit vt bonū agat et nō malum. **Q**uestio. vtrū de p̄nā aīe sequat̄ maior pfectio q̄ sequit̄ iperfectio de sua absentia supposito q̄ cēt in p̄uatiōe? **S**olutio. eē et pfectio pueniūt / et iperfectio et p̄uatio. Et qm̄ habit⁹ sunt alicui⁹ p̄uatiōis / et p̄uatio nō: ideo sequit̄ ex ip̄is magis pfectiōis ppter ens p̄uatiōis (qđ est aīa) q̄ iperfectiōis de p̄uatiōe ei⁹ / sicut ex anima beata sequitur maior pfectio q̄ iperfectio ex aīa damnata. **Q**uestio. vtrū aliqua aīa possit optare p̄uatiōem suā esse? **S**olutio. Maiorē actum habet aīa in amando q̄ in

odiendo / quoniā amare est nobilior actus q̄ odire. Et ppter hoc anima ordinata et non peruersa nō potest odire suū esse. Sed anima peruersa / q̄ est cōtra finem suū esse: potest magis odire q̄ diligere / qz si non posset: nō essent sui actus cōtrarij actibus aīe ordinate. **P**otest ḡ ipsa aīa peruersa odire suū esse sicut hō qui tantū furiosus est q̄ occidit seīpsuz / verberat et vituperat.

De secunda specie regule vtrum.

Queritur vtrū anima rationalis sit a create an a generate? **D**ecem rōnibus intēdimus probare animā rationalem esse a create et nō a generate scz q̄ sit creata et nō generata. **Q**uarū decem ratio num prima est hęc. **A**nima est libera scđm suā naturā. Et hoc patet in voluntate Baymūdi vel alteri⁹ quā alter homo nō potest vrgere quin diligat qđ diligere vult. **N**ec ipsius intellectū potest cogere quin intelligat quod voluntas vult intellectum intelligere. Et hoc idem est de memoria quā alter homo nō potest cogere q̄ non memoret qđ voluntas appetit. **E**st ergo manifestum q̄ anima est libera in suis simplicibus potentijs. **E**st ergo creata et non generata. **N**am si esset generata: non esset libera in suis simplicib⁹ potētis / quoniā naturaliter se haberet et nō libere ad obiecta q̄ attigeret / sicut sensitua q̄ ad obiecta naturaliter se habet q̄ attingunt sui p̄ticularēs sensus / sicut oculi qui naturaliter attingunt colorem et aures sonum / et sic de alijs sensibus. **E**t ideo est sensitua generata et sumit naturā a suis parētibus a quibus nascitur siue procedit. **S**i anima esset generata: nasceretur ex corruptione et senesceret / qm̄ nullū generatū in istis inferiorib⁹ naturalr̄ pōt nasci / nec esse sine corruptione illorū ex quibus est. **S**ed anima rōnalis nō senescit nec ppter corporis senectutē est vetus. **E**t hoc relucet seu apparet in homine sapienti qui quādo senescitior est q̄ quando erat iuuenis. **N**on est ergo generata anima illius sapientis / sed creata. **S**i anima esset generata et non creata: in hoc mundo suū finem haberet velut sensitua que finem suū habet in sentire et vegetatiua in vegetare:

sed anima rationalis non habet suum finem in hoc mundo / quoniam mundus iste non potest ipsam adimplere quia semper magis vult amare / intelligere / et memorare quam diligit / intelligit et memorat. Et sensus implentur aliquando / sicut homo qui saturatur est comedere et non appetit amplius comedere illa hora. Et hoc idem est de voce de qua saturatur / quia non plus appetit audire. Et hoc est quia sensitiva habet partes qui sibi dant terminos certos sentiendi et terminatas potestates. Et hoc idem faceret partes anime rationali: si generata esset quia tunc descenderet in terminos et in potestates quas et quas sui parentes sibi dedissent. Et ita sufficeret sibi iste mundus ad amandum intelligendum et memorandum quemadmodum sensui sufficit unum sensibile obiectum. Est ergo probatum animam esse a creatore non a generatore. ¶ Si anima esset generata et non creata: omnia opera sua naturalia essent. Et nullum opus morale posset habere / scilicet iusticiam prudentiam et sic de alijs virtutibus que non acquiruntur secundum naturam. Nam si acquiruntur secundum cursum naturalem: proferat generat filium ita cum iusticia et prudentia sicut cum colore et osse. Et essent omnes homines sapientes et iusti quod est falsum secundum experientiam quoniam multi sunt homines qui non sunt iusti nec sapientes. Non est ergo anima rationalis a generatore sed a creatore. ¶ Si anima esset per generationem et non per creationem: esset cum successione et motu et esset substantia corporalis quoniam omnibus substantiis (in qua est successio et motus) oportet esse corporalem. Et tamen nos probavimus animam rationalem esse spirituales substantiam. Est ergo per creationem et non per generationem ¶ Si anima esset generata: hoc esset per divisionem partium et per transmutationes spirituum veterum in novas sicut de pane generatur caro / dimittentibus partibus panis spiritus panis et sumentibus sustentationem in alia specie. Et tunc spiritus panis substantia non habet in qua possit remanere. Nam si sic esset de anima rationali sequeretur quod partes spirituales dimittere possent quosdam spiritus et sumere alias per divisionem partium in partes / quod est impossibile. Est ergo anima rationalis per creationem. ¶ Si anima rationalis esset per generationem: haberet partes et naturaliter non odiret aliquem de suis partibus nec diligeret plus alium quam suos partem. Et tamen de hoc videmus oppositum / quia multi non diligunt suum partem et diligunt alium. Non est ergo anima generata / sed creata. ¶ Si anima esset generata: plus diligeret suas perfectio-

nes semper quam perfectiones corporales / sicut sensitiva que maiorem appetitum habet ad sentiendum quam ad vegetandum. Et quoniam multum anime diligunt magis perfectionem corporis cum quo coniuncte sunt quam propriam perfectionem (sicut homo qui plus diligit comedere et bibere et videre placidas figuras quam iustum memorare intelligere et amare) ideo anima non est generata. ¶ Si anima esset generata: vivere non posset per suas perfectiones interius absque nutrimento exteriori aliarum partium non secus coniunctarum / sicut sensitiva hominis que vivere non potest absque comestione et potu venientibus foris. Et ex ipsis sumit nutrimentum et sustentationem. Et hoc fit quia generata est. Adoret ergo anima si generata esset aut oporteret ipsam vivere ex alijs partibus spiritualibus per transmutationem ipsas in suam speciem spirituales. Et si moreretur non posset redire in suum numerum. Nam partes spirituales per se non habent ubi sint sustentate. Et si anima moreretur / post obitum suum non remuneraretur propter bonum quod fecit nec puniret propter malum / quoniam nihil esset. Et esset deus iniustus in hac vita multis animabus iustis que in hac vita patiuntur multas adversitates propter deum et iusticiam. Et deus si vellet ipsas reducere post eorum mortem / non posset in eodem numero. Nam creatio esset eiusdem subiecti bis / quod est impossibile. Non moritur ergo anima rationalis sed vivit per suam vitam que est una suarum partium simplicium spiritualis que non convertitur in partes corporales in speciem spirituales. Et vivit ita per suam vitam sicut amat per suam voluntatem. ¶ Si anima que est substantia spiritualis esset generata / esset substantia spiritualis de substantia spirituali / sicut substantia corporalis martini que est ex substantia corporali sui patris et substantia clavi ex substantia ferri. Et esset substantia generantis convertibilis cum voluntate sicut substantia corporis que est convertibilis cum quatuor elementis et cum quatuor generalibus qualitibus scilicet calore et ceteris. Et hoc est impossibile quod voluntas generantis velit aliquam suarum partium in privatione esse / quoniam vellet naturaliter contra suam essentiam quod est impossibile.

¶ Questiones minutę.

¶ Questio: utrum deus creavit animam cum motu? Solutio. probavimus quod anima est et quod est ens spirituale. Et motus non pertinet nisi subiecti corporali que in motu sit occupans unum locum et postea alium. Quare in creatore subiecti spiritualis non est necessarium motus / sicut homini non est necessarium motus quoniam vult memorare intelligere et

amare aliq̄ obiectus. Unde q̄n vult deus
creare aiam / vult q̄ aia q̄ nō erat sit absq̄
motu de nō esse ad esse / qz esse creatū est si
mul scvult ip̄e creator. ¶ **Q̄stio.** Utrū
deus posset facere q̄ aia rōnalis esset gene
rata? **Solutio.** Quelibet creatura fm suā
speciē exigit suas pprias z naturales cōdi
tiōes vt piscis q̄ appetit habitationē aque/
salamandra ignis / talpa terre z cameleō
aeris. Unde sicut deus (fm ordinē quē ip̄e
posuit i natura) nō posset facere q̄ piscis vi
ueret absq̄ aq̄ z salamandra sine igne / tal
pa absq̄ terra / z cameleō sine aere: s; ordi
nat z vult de⁹ q̄ q̄libz istarū creaturarū vi
uat fm suas cōditiōes z fm ppriū locum /
qm̄ aliter sequerēt cōtradictio: ita de⁹ nō
posset facere q̄ aia rōnalis q̄ nō est ens cor
porale posset esse gnata corporaliter / qz ha
beret corpus z nō corp⁹ / qd̄ est cōtradictio
in aia z etiā in diuina volūtate q̄ vellet q̄
aia esset de natura corporali z nō corporali.
¶ **Q̄stio.** Utrū hō posset generare aiaz
rōnalē generādo filiū hōiem in natura hu
mana / cū sit ita q̄ deus p̄r generet deū filiū
in diuina natura q̄ filius est suba spūalis?
Solutio. Qm̄ de⁹ p̄r generat deū filiū de
seipso z nō de alio z deus p̄r est suba spūa
lis: pōt generare filiū in natura diuina q̄
est suba spūalis / sed nō posset ipsum gigne
re si p̄r vna suba esset z filius alia / qz essent
multe sbe differētes z de⁹ nō esset vn⁹ de⁹
tantū / sed multi dū essent qd̄ est impossibi
le vt pbauimus in libro articuloz. Simi
li mō hō non pōt generare aiam rōnalem /
nō em̄ generaret ipsaz ex sua humanitate
qz sic generaret eā hōiem z sic ea simul ef
set hō z aia rōnalis / qd̄ est impossibile in
quātū pars nō potest esse hoc qd̄ est suū to
tū. ¶ **Q̄stio.** Utrū vn⁹ intellect⁹ creat⁹ pos
set gignere aliū intellectū postq̄ gignit in
telligere? **Solutio.** Sicut essentia hōitatis
h; tria p̄creta realia q̄ sūt d̄ sua sp̄vidz hōi
ficatiūū hōificabile z hōificare / ita in essen
tia humani intellect⁹ sūt tria p̄creta realia q̄
sunt de sua essentia q̄ i ip̄is sustētā. Et oia
illa p̄creta realia sūt necessaria vt sit vn⁹ in
tellec⁹ spūalis. s. vn⁹ intellect⁹ martini z ali⁹
alteri⁹ hōis. Et qm̄ intellect⁹ nō multiplica
tur ab alio a q̄ sumat augmētū / sicut plāta
q̄ sumit augmētū ex hoc qd̄ foris sibi venit

per natrimētū z etiā qz intellect⁹ ē teriat⁹ z
finitus: iccirco nō pōt gnare nec multipli
care aliū intellectū ex seipso. Et intelligere qd̄
gnat ē sp̄s fantastica quā facit ex similitudi
nib⁹ obi z suarū p̄tū qd̄ intelligere nō ē de
sua essentia. ¶ **Q̄stio.** Utrū angel⁹ possit p
ducere aiaz? **Solo.** Scdm q̄ sup̄ dixim⁹ de
hōis intellectu q̄ nō pōt gnare aliū intelle
ctū / seq̄tur q̄ angel⁹ nō pōt pducere aiaz d̄
sua essentia: cū sit teriat⁹ z finit⁹ z nō su
mat ex alio multiplicationē. Et ē nō p̄t p
ducere aiaz de altera essentia: cū sit pbatū
q̄ aia sit a create z nō a gnante nec ex nihī
lo posset ip̄az pducere qm̄ tūc angelus eēt
suus creator z sic eēt plures creatores / scz
de⁹ z angeli qd̄ est impossibile z d̄ dei sūmas
p̄fectiōes atq; p̄petates. ¶ **Q̄stio.** Utrū aia
posset pducere seipam? **Solo.** Nullū ens
pōt pducere seipm̄ cū sit ita q̄ ip̄m i vno z
codē t̄p̄e nō possit eē z nō eē. Et si aia pos
set pducere seipam / posset eē aī q̄ cēt i q̄n
tū illud posse cū q̄ seipam pducere valere
esset anteq̄ ipsa esset z nō esset sue essentia.
¶ **Q̄stio.** Utrū aia aīq̄ sit creata stet in pō
z per creatorē in actū deueniat? **Solo.** In
substātis corporalib⁹ elemētatis fm corru
ptiōis z gnatiōis naturā stāt sbe corporales
i potētia i alijs substātis q̄ in actu existūt /
sicut flores pomi existūt in pō in pomo aī
q̄ floreat: s; icreatiōe nō est ita / qm̄ ipsa nō
existit suba gnatiōi z corruptiōi s; pductio
ni creature pducte de nō eē ad eē / q̄ creatu
ra nō pducerēt de nō eē in eē si aīq̄ pdu
cerēt existeret i pō / qm̄ exis in pō aliqd̄ ē.
¶ **Q̄stio.** Utrū creatio aie sit dei z illius aie
create an alteri⁹ tm̄? **Solo.** Sigillū dimitit
similitudines suarū essentialiū l̄rari in cera.
Et l̄re cere nō sūt de essentia l̄raz sigilli / s;
sūt similitudines z impressiōes l̄raz suaz. Simi
mō in creatiōe de⁹ imprimūt i creaturis suas
similitudines / nō q̄ creature sint d̄ essētia dei
sed similitudines ipsi⁹ fm q̄ suas similitudines
accipe ac sustinere p̄nt. Et iō creatio est fm
modū actōis creatoris z fm modū passiōis
creaturaz. ¶ **Q̄stio.** Utrū de⁹ posset v̄gere
liberū arbitriū aie? **Solo.** Nullū corp⁹ pos
set eē corp⁹ si ab illo sepata eēt aliq̄ ps nece
ssaria suo eē sine q̄ ip̄m eē nō posset / sic for
ma vl̄ mā vel q̄titas z sic d̄ alijs suis p̄tib⁹
necessarijs. Et qm̄ aia rōnalis creata ē cū

libero arbitrio quod est una de suis partibus ut
cum ipsa parte possit libere memorare / cogno
scere et amare deum: id remota a se ipsa illa p
te / ipsa esse non posset. Pars autem remota uere est:
si de necessitate et non libere memorat et / intel
ligeret et amare deum vel alium. ¶ **Q**uestio. An
deus possit creare animam ex prius? Sol. Si
anima esset creata ex prius / posset esse a genante p
generationis et corruptionis modum / sic corpus ele
mentatum in quo sunt quatuor qualitates prius. scilicet ca
lor frigiditas humiditas et siccitas. Et tamen nos
iam probauimus quod anima non potest esse a genante. Et
etiam si deus creasset prius partes in anima / non possit
anima libere memorare / intelligere et amare
deum quam libertati obiceret partes prius obij
cientes quodammodo partes alteris. Ergo deus in fine et
ordine ad quos creauit animas non posset crea re
in ipsa parte prius / quam sua partes non potest si
nem et ordinem illi quod sua sapientia dignoscit et
sua uoluntas uult et suauitas in uerum potest et
in uirtute sua uirtus et in bonitate sua bonitas et
hoc idem de magnitudine / eternitate et alijs.

¶ De tertia spe et ultima regule uirtutis.
Questio. An anima sit immortalis? Decem
rationibus intendimus probare animam rationalem
esse immortalis. Et non intendimus loqui de mortali
tate que sit in anima per partem se de mortalitate
et immortalitate essentiali. ¶ Anima est immorta
lis per suam propriam naturam quam habet per crea
tionem in quantum non est creata ex prius / ut iam di
ximus / quam sicut sol est incorruptibilis et sui
splendor est permanens quia creatus est absque pri
us partibus / ita anima est immortalis et sue propria
tes naturales sunt permanentes / quia non est ex prius.
¶ Anima est immortalis ratione finis ad quem est crea
ta / quam ipsa creata est ut deum memoret / intelli
gat et diligat. Et memorabilitas / intelligibi
litas et amabilitas dei ueniunt cum eternitate
per quam ueniunt sequitur in anima immortalitas.
¶ Si anima non esset immortalis: creature corpa
les suum finem attingere non possent in deo / unde
sequeretur magnam inconuenientiam / ut iam declarauimus.
Est ergo anima immortalis ut creature corporales p
ipsam animam coniunctam corpori humano possint in deo
suum attingere finem / quam si mortalis esset / seque
tur inconuenientiam quod iam diximus / et non essent create
ad permanentem finem. ¶ Anima est nobilior creatu
ra quam aliquid corpus. Et hoc est quia melius potest attingere
similitudines diuinas cum deus sit ens spiritalis
et anima sit. ¶ An anima est immortalis / ut finis crea

turarum corporalium sit permanentes: unde sequitur quod
ipsa sit immortalis ut suus finis sit permanentes / quia
si esset mortalis: nobilior esse non haberet tantam propor
tionem cum permanentia sic minus nobile / quod est im
possibile. ¶ Deus est iustus et sua iusticia exigit
animam esse immortalis ut possit habere permanentes se
in quo possit iudicare bonam animam ad beatitudinem
euernalem et malam ad penam euernalem. Et
si anima esset mortalis: in sua mortalitate ageret
iusticia diuina se ipsam in hoc quod faceret se
illud quod exigit suum iudicium. Et quia iusticia dei
non potest iniuriari sibi ipsi: operum animam esse immortalis.
¶ Diuina bonitas et eternitas in anima hominis con
cordant quam sicut bonitas exigit se in quo possit
influere beatitudinem / ita eternitas exigit se in
bonum in quo possit influere eternitatem que est ipsius
similitudo. Et si eternitas non preseruaret animam in
euernitate: non concordaret cum diuina bona
te. Immo esset sibi prius que prietas est impossibi
lis. Est ergo anima immortalis. ¶ Non quare corpus
animale est naturaliter mortale est quia uiuere non potest
ex suis partibus essentialibus / quam suum humidum ra
dicale absque humido nutrimentali quod uenit ab
extra presuari non potest / sic equus uiuere non potest si
ne comedere et bibere. Et quam anima est tota sua
spes et non habet necessitatem uiuendi de rebus exte
rioribus / quam omnes sue partes uiuunt interiorem per ui
tam que est una suarum partium que non uiuit de humido
nutrimentali: ideo anima est immortalis. Et est ita
uiua per vitam que est una suarum partium sicut sol est
sphericus per circulum que est una suarum partium.
¶ Corpus elementatum potest destrui per tangere si
cut per se per icum et platum per scindere et corpus
animale per vulnerare et famescere. Et quam anima
est spiritualis / non potest uerberari / scindi nec vul
nerari. Et idem non potest occidi cum aliquid corpore
nec angelus bonus nec malus potest ipsam destrue
re vel interficere / cum sit ita quod nulla suba que sit
tota suamet spes possit destrui per similes
subam que sit sua spes / quam nulla creatura spes
destruit aliam. Est ergo anima immortalis postquam non
est aliquid quod possit eam destruere corporaliter
nec spiritualiter / nec deus in ordine institutum potest
ipsam destruere / nam esset se finem ad quem ipsam
creauit finem quod iam diximus. ¶ Nulla anima potest
struere vel occidere seipsam / quam ipsa est ex ui
ta et non ex morte et suam vitam non potest occidere
postquam in seipsa non est mors que sit una de suis
spiritualibus partibus et que sit maior ac fortior sua ui
ta. Et nos iam probauimus animam non esse extra

rijs. Est & aia immortalis postq̄ nō pōt se ipsam occidere nec aliud ip̄az / vt probauimus. **¶** Aia est ex ptib⁹ cōcordātib⁹ inuicem / sicut sua hōitas naturalis q̄ cōcordat cū sua magnitudine naturali z sic de alijs. Et nulla substātia existēs ex ptib⁹ cōcordātib⁹ sine contrarijs pōt esse mortalis nec destructa. Est & aia immortalis z permanens scdm̄ cursum naturalē spiritalē.

¶ Questiones minutę.

¶ Q̄. Atrū per pctm̄ mortale possit aia seipsam puertere de immortalitate naturali in mortalitatē naturalē? Solo. Aia ē creata ad bonū finē vt predixim⁹ z fm̄ nobilitatē illi⁹ finis posita ē in natura. Exns̄ ḡ aia in natura illi⁹ finis naturata p̄ finē p̄seruatur. Opz̄ ḡ postq̄ ē p̄ illū finē per pctm̄ q̄ sit pueria in p̄riā naturā / q̄ p̄ria natura est per pctm̄ inclinata ad nō esse / qm̄ nō est digna vt sit / nec vt hēat aliqd̄ bñficiū alicui⁹ rei digne. Sed p̄pter hoc vt sit sbz̄ diuine iusticie z sube corporales nō amittāt suū finem i aie p̄uatiōe; nō pōt aia mori nec hēt naturā moriēdi / sicut posito q̄ aliqd̄ hō eēt in igne; per ignis naturā hēret naturā vt esset p̄bust⁹ / z tñ iusticia diuina sustētet ip̄z vt diu puniat p̄pter pctm̄ qd̄ fecit. **¶ Q̄. Atrū aia p̄pter hoc qz ex nō eē fuit creata hēat naturā remeādi in nō esse? Solo.** Si aia creata eēt de nō esse absqz aliq̄ fine z vtilitate; p̄uatio finis esset cā cū qua ad nō eē remearet. Tñ p̄pter finis p̄sentiā nō p̄t ad nō eē redi / sic si q̄s scribēs erret i scribēdo / cognito illo errore destruet ipsam scripturā / qm̄ illa est cōtra finē fm̄ quē scribere intēdit. Sed si scriptura p̄cordat cū fine; tñ scriba diligēs finē p̄pter quē scribit / nō pōt destruere scripturā. **¶ Q̄. Hō pōt interficere seip̄z z hōis pars est aia; q̄ritur ḡ vtrū hō possit interficere suā aiaz postq̄ p̄t seip̄m occidere? Solo.** Hō cōponit̄ ex aia z corpore z corp⁹ z aia differūt per essentiā. Et hō nō pōt tāgere nec vulnerare aiam / vt iā dixim⁹. Et ideo nō pōt occidere oēs suas ptes. Et si interficit corpus; nō sequit̄ q̄ possit interficere aiaz. **¶ Q̄. Atrū aliqua pars essentialis aie possit mori? Solo.** Probauimus aiam nō esse ex cōtrarijs z q̄ oēs sue ptes cōcordāt. Accirco nulla suarū partū mori pōt qz cōtrarietas nō

habet locum vt sit occasio ad mortem alicuius ptis aie rōnalis. **¶ Q̄. Atrū qm̄ hō moritur; aia patiat̄ penā q̄ in ipsa mortalitatis impressionē ponat? Solutio.** Aia z corpus sunt ptes hois. Et qm̄ totū (sicut hō) est finis partū suarū; per hois mortē est mortis impressio in aia q̄ impressio mortis est pena quaz patit̄ aia qz recedit a corpore z deuenit totū in priuationē. **¶ Q̄. Atrū mortuis organīs corporalib⁹ moriatur actus potētiaz aie? Solutio.** Sicut q̄ cū martello clausū facit vult ipsum facere postq̄ ipsum facit. Et si forte dñi vult facere clausū perdiderit martellū / ex hoc nō sequit̄ q̄ ipse nō velit facere clausū neqz q̄ nesciat facere. Remanet ḡ ferrarie habit⁹ in aie potētis quāuis perdatur ferrarie i strumēta. **¶ Q̄. Atrū aia qm̄ separata est a corpore sit ita nobilis z perfecta / sicut qm̄ cū corpore cōiuncta erat? Solutio.** Aia qm̄ est cōiuncta cū corpore / in fine manet p̄pter quē est scz vt ex aia z corpore sit hō. Et illa sua exntia finis est in actu. Et qm̄ sapata ē a corpore; manet ille finis i potētia. Quare in quātū actus nobilior ē illo qd̄ manet in potētia; est aia deteriorata per hois mortem. Sed in quātū remanet in suis ptibus z in sua essentia z stat in fine ad quē ē creata / qd̄ est memorare deū intelligere z amare / nō deteriorat̄ morte corporis. **¶ Q̄. Atrū aia quādo hō est mortuus possit imaginari corpus in quo erat? Solutio.** Sicut aia cōiuncta corpori retinet sensibilia obiecta in imaginatōe / ita quādo hō est mortu⁹ retinet obiecta imaginabilia in suis potētis. Et p̄pter hoc pōt attingere obiecta imaginabilia memorādo intelligēdo z amando absqz organo imaginationis. **¶ Q̄. Atrū qm̄ corpus moritur aia p̄iuncta corpori ad mortē moueat corpus? Solutio.** Null⁹ finis est cōtra seip̄m. Et ideo aia (q̄ suū finē habet cū corporis societate i cōstituēdo hoiez) corpus nō mouet ad moriēdū. Immo repugnat mortī quātū pōt / s̄ qz organa corporalia corrūpūtur rōne corrūptōis elemētati / nō p̄t cū corpe remanere / sic vinū i amphora remanere nō p̄t qm̄ ē fracta. **¶ Q̄. Atrū aia seprata a corpe defferat secū mores q̄s cū corpe hēbat? Solo.** Bis bon⁹ mos est vt boni meritū acq̄rat.

Et ois malus est vt boni meritum priuet:
vnde sequit̄ mali meriti acquisitio / ḡ meri
o boni vel mali nō sūt necessarij mores / si
ut facto cultello nō ē necessari⁹ martell⁹.

¶ Sc̄da pars huius libri que est de quidi
tate ⁊ primo de prima specie.

Questio

¶ Anima rōnalis q̄d ē i
seipsa: Solo. Anima
rōnalis ē illa pars
homis per quā hō
memorat intelligit
⁊ amat / qm̄ sicut
ignis cū calore calefacit / ita hō memorat i
telligit ⁊ amat cū aia ⁊ p̄ ipsam. ¶ Est aia
s̄ba spūalis cōiuncta cū corporali s̄ba cū qua
hoiem cōstituit / qm̄ sicut in pipere vel in
alia medicina / q̄ sit magis calida q̄ sicca /
ignis cōstituit alias q̄litates ad esse calefa
ctū: ita aia corpus cōstituit ad eē hōificatū.
Et ideo d̄r forma corporis. Et opz aiaz eē
subam postq̄ corporis ē forma. ¶ Est aia
s̄ba q̄ corp⁹ ad vegetādū informat ⁊ ad sen
tiēdū qz ipa mouet vegetatiuā ad vegetādū
⁊ sensitiuā ad sentiēdū / sic calor ignis mo
uet aquā calidā in olla ad calefaciēdū / ⁊ vo
lūtas hoiem ad amādū. Et iō aia nāliter ē
d̄na corpis. ¶ Est aia s̄ba q̄ indiget organo
cū quo acq̄rat sciam oboz corporaliū / sicut
ad attingēdū colorē indiget oculis ⁊ pō sen
tiēdi / pp̄ hoc vt ipsa imaginatiua accipiat
coloris s̄bz. Et vt i illi⁹ s̄bi absentia ab ima
ginatiua abstrahat illi⁹ subiecti s̄litudies
⁊ ex ipsis iduat suū memorare itelligere ⁊
amare. Et hoc idē est de alijs potētis sen
sus cōis. ¶ Est aia s̄ba spūalis q̄ attingit
per sp̄z oia q̄ accipit / sic m̄r q̄ recolit filiū
suū quē nō videt de q̄ s̄litudinē facit in me
morā rōne memorare ⁊ in itellectu rōne i
telligere ⁊ i volūtate rōne velle siue amaf.
¶ Est aia spūalis s̄ba q̄ ē ps hois. Et iō ē
pō hois / sicut ps q̄ ē sui tot⁹. ¶ Est aia in
strumētū spūale cū q̄ sube corporales attingit
suū finē i deo / vt predixim⁹. ¶ Est aia
s̄ba q̄ qm̄ cōiuncta est cū corpore hūano p̄ci
pat cū plurib⁹ creaturis q̄ aliq̄ alia s̄ba.
¶ Nā illud corp⁹ p̄cipat cū firmamēto i qm̄

tum ab eo recipit influentiā / ⁊ est secū vna
sp̄s q̄ est corp⁹ ⁊ p̄cipiat cū q̄ttuoz elemē
tis qm̄ ipm̄ est de oib⁹ q̄ttuoz / ⁊ cū plāris p̄
cipiat / qm̄ ipm̄ ē de vegetatiua / ⁊ p̄cipiat
cū sensitiuā in quātū ē de ipsa / ⁊ hoc idē de
imaginatiua. ¶ Est aia s̄ba q̄ lucrat sibi
ipsi ⁊ corpori vtutes aut vitia / sic castitatē
vel luxuriā qm̄ si in hoie nō esset aia spūa
lis: moralitates virtutū ⁊ vitioz nō essent.
¶ Anima est s̄ba acq̄res cū vtutib⁹ moralib⁹
merita hōi ⁊ cū mortalib⁹ vitijs merita ma
li. Et qz aia ē ps hois: fm̄ q̄ hō mouet ipaz
h̄z mouere seipsaz ⁊ corp⁹. Et in illo motu
p̄curat hō quō gloriā vel tormētū habeat.

¶ Questiones minutę.

¶ Q̄d. An aia sit s̄ba vel accidēs? Solo.
¶ Anima est s̄ba qz ex p̄tibus s̄balib⁹ ē sc̄z ex me
morā itellectu ⁊ volūtate q̄s esse opz (rō
ne finis) p̄tes subales / qm̄ finis nobilitas
hoc exigit q̄ finis est deū memorare intel
ligere ⁊ amare. Et qz accidēs nō pōt se ha
bere ad ita nobilē finē sic s̄ba (cū sit ita q̄
s̄ba sit nobilior creatura ⁊ magis de entī
tate h̄eat q̄ accidēs) si aia eēt de p̄tib⁹ acci
dētālib⁹ ⁊ nō s̄balib⁹: eēt derogatū fini rō
ne cui⁹ ipa est ⁊ nō reciperet t̄m de gloria:
cū sit ita q̄ s̄ba sit nobilior creatura ⁊ ma
gis de entitate h̄eat q̄ accidēs. Et iā seq̄ret̄
q̄ mortuo corpore moreret̄ aia / qm̄ acc̄ns
nō pōt sustentari sine substātia. Et t̄m nos
iā probauim⁹ animā esse immortalē / ergo.

¶ Questio. Anima est forma per se ipsaz / an
in quātū informat corpus? Solutio. Pro
bauimus animā esse formā ⁊ q̄ est p̄ncipa
lis finis (rōne cui⁹ ipsa est) memorare dili
gere ⁊ cognoscere deū. Et p̄pter hoc fm̄ fi
nem / ipsam opz esse formā per seipsam sim
pliciter / cū sit ita q̄ forme cōpetat actio. Et
est forma: in quātū corpus informat / per
accidēs scilicet qz participat cū eo / sicut vo
luntas homis q̄ mouet corpus de vno lo
co in aliū. ¶ Questio. An aia sit ex mate
ria ⁊ forma: quomō pōt esse forma / quoniā
si est forma: pars ⁊ suū totū cūuertuntur?
Solutio. Anima est forma corporis vt predi
xim⁹. Sed quātū ad seipsam nō est forma /
sed est ex forma ⁊ materia. Ex forma est i
quantum est de parte substāiali bonifi
catia ⁊ de p̄te substāiali magnificatiua /
⁊ sic de alijs substātalib⁹ suis p̄ncipijs.

Et omnes iste actiuitates cōstituūt cōez actiuitatē memoratiuā ⁊ aliā intellectuā ⁊ aliā amatiuā. Et oēs iste cōes actiuitates cōstituunt vnā cōem actiuitatē q̄ est aīe forma. Et hoc idē de potētijs passiuis scz bonificabilitate/ magnificabilitate ⁊ alijs potētijs passiuis (p̄ncipioꝝ naturaliū ⁊ subaliū) cōstituētib⁹ tres cōes p̄sōes q̄ sunt memoriahilitas itelligibilitas ⁊ amabilitas. Et omnes iste tres passiones cōstituūt vnā cōem passionē q̄ est subalis materia aīe. Et ip̄a materia ⁊ forma (quā dixim⁹) est anima.

Q̄stio. vtrū aīa sit sua potētia? **Solutio.** nulla aīa pōt esse sua pō/qm̄ sicut pars suū totū eē nō pōt: ita totū nō pōt eē sua ps. Et hoc est qm̄ inter totū ⁊ suā p̄tē opz dīā stare: vt totū sit hoc qd̄ est scz de plurioꝝ p̄tib⁹.

Q̄stio. vtrū aīa sit angel⁹? **Solutio.** aīa nō est angel⁹/ cū sit cōiuncta corpori ⁊ sit hoīs pars/ ⁊ angel⁹ sit sba spūalis a corpore sepata. Itē angelus nō est sub aliq̄ spē ⁊ tñ aīa est sub hoīs spē in quātū illi⁹ est ps. Itē angelus nō indiget organo ad intelligendū inferiora ⁊ tñ aīa cōiuncta indiget.

Q̄stio. vtrū aīa sit impressio angeli in corpore humano sicut l̄re cere q̄ sunt impressio nes l̄farū sigilli? **Solo.** Probauim⁹ aīam esse immortalē ⁊ q̄ est sba ex forma ⁊ materia spūalib⁹. Et hoc eē nō posset/ si aīa esset impressio angeli/qm̄ mortuo corpore: moreret aīa ⁊ impressio accidētalis eēt postq̄ essentia angeli nō eēt. Et si esset de essentia angeli: esset a gñante. Et tñ nos pbauim⁹ ipsam nō esse a gñante/ sed a create ⁊ q̄ sba spūalis nō est diuisibilis/ cū sit ita q̄ nō pōt esse tacta/ cū sit spūalis/ nec corruptibilis: qz nō ē ex p̄trarijs.

Q̄stio. vtrū aīa sit imago dei? **Solutio.** Aīa est imago dei in quātū ē sba spūalis in qua aīa de⁹ intelligit/ qm̄ sicut speculū est imago corporalis in quātū accipit illius similitudinē in seipso: ita aīa est ymago dei in quātū attingit deū memorādo intelligendo ⁊ amādo ipsum in seipsa.

Q̄stio. vtrū aīa sepata a corpore remaneat in illo numero in q̄ erat antea qm̄ cōiuncta erat cū corpore? **Solutio.** sicut in denario q̄ est argēteus ⁊ corpore⁹ si separet argentū a cupro: remanet argētū in illo ⁊ eodē numero in quo erat qm̄ cū cupro cōiunctum erat: ita aīa remanet i suo numero qm̄

separatur a corpore. **Q̄stio.** vtrū aīa puer sa per pctm̄ sit illa q̄ erat qm̄ iusta erat? **Solutio.** scdm̄ q̄ dixim⁹ ac probauim⁹ aīa est sba. Et sba per accūs nō mutat suū numerū/ sicut aqua frigida suū numerū nō mutat qm̄ calefacta est / nec ferrū cultelli mutat suā spēz qm̄ illo cultello fit clauis. Quare aīa nō mutat per moralitates de vno numero in aliū / sed solū quātū ad q̄litates mutat/ sicut de bono in malū ⁊ de malo in bonū.

Q̄stio. vtrū aīa sit vita? **Solutio.** Tres sunt spēs vitę scz vegetatiua/ sensitua ⁊ intellectua. Aīa at̄ nō est vita vegetatiua nec sensitua/ cū sit sba spūalis/ nec est vita sp̄ritualis/ cū sit ita/ q̄ vita sit vna suarū p̄tib⁹ per quam omnes alie partes viuunt siue sunt vine/ sicut per suam bonitatē substantialē oēs sue partes sunt naturaliter bone.

De scda spē scde p̄tis p̄ncipalis.

Q̄stio. Aīa qd̄ hz in se? **Solo.** Aīa hz in se sua p̄p̄a ⁊ naturalia p̄ncipia scz bonitatē/ magnitudinē/ duracionē/ potestātē/ sp̄iam/ volūtātē/ virtutē/ veritatē/ delectationē/ dīā/ cōcordātiā/ p̄ncipiū/ medū/ finē/ maioritatē/ q̄litatē ⁊ minoritatē. Et per ista p̄ncipia subalia ex qb⁹ cōstituta est hz rōnes sicut per bonitatē hz rōnē ad bonū p̄ducendū scz naturale ⁊ morale bonum. Per magnitudinē hz rōnem ad magnū p̄ducendū ⁊ sic de alijs rōnib⁹.

Q̄stio. Nec nō hz aīa in se rōne bonitatis essentialē bonificatiuū/ bonificabile ⁊ bonificare. Et rōne magnitudinis essentialē magnificatiuum/ magnificabile ⁊ magnificare/ ⁊ sic de alijs. Et per istas p̄cretas p̄tes siue rōnes naturalia ⁊ essentialia p̄ncipia hnt̄ subiecta in qb⁹ sustentant̄ / sicut sua bonitas sustentat̄ in suo bonificatiuo bonificabili ⁊ bonificare essentialibus. Et sic de alijs p̄ncipijs.

Q̄stio. hz aīa in se p̄p̄ia ⁊ essentialia accūtis spūalia scz q̄titatē / q̄litatē / rōnē ⁊ alia nouem predicamēta. Et p̄ q̄titatē ē quāta / p̄ q̄litatē est q̄lis/ s̄m q̄ dicim⁹ ⁊ sic de alijs. Et per q̄titatē est ita sua bonitas quāta sicut per magnitudinē magna. Et per dīas sunt differētes sua bonitas ⁊ sua quāntitas. Et sua bonitas de gñe subali dīns est a genere accidētis bono. Et ita bonitas intrat distinctionē gñis subalis ⁊ accidētalis. Et hoc idē de distinctione sp̄i ⁊ sp̄i/ exiit bo

nitate distincta per spem a magnitudine.
Et hoc idē de indiuiduis substantiis sicut d
anima Joānis differente ab aia Gregorij.
¶ Habet etiā aia potētias in seipsa scilicet
memoriā intellectū et voluntatē vt predixi
mus. Et cū istis tribus potētis agit omnia
q̄ agit et de sua essentia sūt: et aia ē ex ipsis.
Et differētes sunt ita per differentiā sicut
bone per bonitatē / et magne per magnitu
dinē et cōcordātes per cōcordantiā et sic de
alijs. ¶ Habet aia in seipsa innatas spēs
et in pressas ppter acquisitionē suarū triū
potentiā cōstitutarū de primis pncipijs
fm q̄ dixim⁹. Innate sunt in quantū ipas
pōt producere. Impresse sunt per rōnum
actus. Et acquisite sunt qm̄ de potentia in
actum sunt pducte / sicut Raymūdu q̄ fi
lium suū intelligit albū vel nigrū / bonum
vel malū / magnū vel parū et sic de alijs.
Et intelligere est innatū et concreatū cū in
teriori actu q̄ est de intellectus essentia. Et
intelligibile nō est de illi⁹ intelligere essen
tia quoniā de alia est substantia. Et illud in
telligibile quod est Raymundi fili⁹ cōuer
sum in esse intellectū est subiectū in quo fit
impressio quā ponit intelligere interi⁹ in
ipso / sicut sigillū qd̄ in cera suarū litterarū
ponit similitudines. Et illud qd̄ intelligere po
nit ibi est spēs innata pducta de potētia in
actu / et intelligibile cōuersum in intellectu
est spēs acq̄sita. Et ita spēs est de oibus tri
bus. Et potētie interiores in ipsa nihil de
sua essentia ponit / sed ipsam spēm in seipsis
hnt. ¶ Nec nō aia hz i seipsa ptes actiuas
et passiuas / actiuas in quantū potentie agūt
in attingendo obiecta q̄ attingūt. Sicut in
tellectus q̄ obiectozū similitudines attingit
quas intelligit. Et iste intellect⁹ est agens
scz pducens. Hz aia potētias passiuas (in
quantū impressiōes in ipsis ponere pōt et alia
rum sōarū similitudines) sicut est sua intelli
gibilitas quā interi⁹ hz q̄ est de sua essentia
sub materie rōne vt iā dixim⁹: in q̄ possibi
litas est recipiēdi substantiarū exteriorū si
militudines. Et ille intellectus intelligibi
lis est possibilis. Et agēs et passibilis sunt
vni⁹ essentie: et differēt per forme et materie
ōfiam et actionis et passiōis. ¶ Hz aia in
seipsa obiecta q̄ attingit / sicut martin⁹ q̄ i
telligit suū filiū vel alterū absentez sensui:

et propter hoc sic potentie nō exeunt extra
substantiā qm̄ obiecta attingūt sed a substan
tijs exteriorib⁹ ea interi⁹ recipiunt accipie
do earū similitudines et cōuertēdo ipsas i sub
stantijs interiorib⁹ / sicut vegetatiu a martini
comedētis panē q̄ nō exit in panis specie s̄
eā puerit (vegetādo) in carnis spēs et spēs
panis nō intrat carnis spēm. Nō simili intel
lectus martini intelligendo filiū suū / cōuer
tit filiū sui intelligibilitatē in spēm intelli
gibilitatis / vt superi⁹ dixim⁹. ¶ Aia in seipsa
cōtinet et totā suā spēs hz sicut martini ani
ma q̄ est tota sua species. Et ob hoc totā se
ipsam in seipsa hz. ¶ Hoc autē nō est fm hoīs
specialis spēm qui totā spēm humanā in se
ipso nō habet / qm̄ in hoīs specie est petrus
et alij hoies / ppter hoc aia cōuertit cū spe
cie sua: et tñ nō est ita de martini / equi et po
mi spē. Et ob hoc aia martini cōuertit cū
specie sua / qm̄ de seipsa sunt sua principia.
¶ Aia est substantia simplex et illā simplici
tatem in seipsa hz qz ex simplicib⁹ pncipijs
est / sicut ex bonitate simplici et magnitudi
ne / et sic de alijs. Et sua bonitas ppter hoc
est simplex qm̄ nō est producta ex alia bo
nitate et est vna pars substantialis distincta
per differentiā ab oibus alijs ptrib⁹ / qm̄
fm specie non est aliqua illarū et est ita ab
ipsis distincta p essentiā sicut vna spēs ab
alia. Et qm̄ bonitas suā retinet simplicita
tem quā cū alijs ptrib⁹ aie intret in mixtio
nem et seipsaz alijs cōicet vt bone sūt: est
tñ aia simplex per illā simplici bonitatē q̄
sua simplex est pars / et hoc idē de sua sim
plici magnitudine / et sic de alijs pncipijs
sbalib⁹ et accidētalib⁹. ¶ Aia est cōposita
et suā in se hz cōpositionē et sua cōpositio in
cipit in q̄busz cōcretis pncipioz / qm̄ qdaz
cōcreta miscēt cū alijs fm spūalē mixtio
nem qz qdā pncipia cū alijs cōicantur sub
formarū abstractarū rōne / sicut bonificā
qd̄ seipm̄ cōicat magnificabili in bonifican
do illud vt sit bonū et ideo intrat bonitas
magnitudinē vt magnitudo bōa sit: et hoc
idē facit magnitudo bonitati vt bōitas sit
magna. Et fm hmōi cōicationē et diffusio
nem fit substantiē cōpositio et ei⁹ aggre
gatio. Et hoc idem de suis potētis. Et pro
pter hoc vno modo anima simplex est et
alio modo cōposita: et suam simplicitatē

et compositione in seipsa habet et de seipsa.

Questiones minutae.

Querit. An anima habeat in seipsa naturales perfectiones? **Solo.** Anima vivit ex seipsa et non de alio sicut quod diximus. Et omnia sua principia conveniunt altera cum alteris per concordantiam absque aliquo contrarietate et omnia sunt coeacta et principitata altera in alteris. Et propter hoc est differens a sensitiva et vegetativa in quibuslibet animato elementato quoniam omne elementatum animatum est ab alio inceptum et contrarietate habet et in ipsa et ex ipsa inceptum. Et propter hoc aliquod eorum omnes suas non potest habere perfectiones nec omnes suas operationes. **Questio.** Cum anima in seipsa omnes suas habeat perfectiones: quare non saturatur nec desinit in seipsa nec in hac vita potest saturari? **Solo.** Secundum quod diximus anima omnes suas habet perfectiones in seipsa sicut existentiā / sicut cuncti sicut quod per formam et materiam perfecta est / tamen si non scindit: otiosus manet et defectivus sicut finem ad quem factus est / scilicet scindere. Et hoc idem est de substantiis naturalibus. Quare anima quantum ad eternam perfectam est / sed quantum ad finem defectiva est / quoniam non potest habere se totam ad illum finem scilicet memorare intelligere et amare deum / si occupata est circa alios quos alios fines ad quos creata non est / sicut circa finem delectationis corporalis vel honorum et sic de alijs. **Q. d.** Cum in bonitate anime sunt deteriorata bonificans / bonificabile et bonificare: quomodo potest habere bonificans bonificabile et bonificare sub eodem numero? **Ans.** Si est bonificatum / non est bonificandum. Et si est bonificabile / non est bonificatum. Et propter hoc bonificatum et bonificabile non possunt converti in unum numerum nec bonificans in uno numero ea habere potest. **Solutio.** In bonitatis essentia sicut sua species non est nisi unum bonificabile et unum bonificare divina per divina. Et illud bonificabile est bonificatum per exterius bonificabile quod illius interioris bonificabilis similitudinem sumit ac specie / quoniam sua multiplicat species et bonificat substantias exteriores per ipsas bonificabiles substantias ipsa materia et subiectum bonificativum interioris quod ipsas bonificat sicut modum finis ad quem ipsas movet scilicet ad bonificatum et ad bonificare. Et ita sicut istum modum productionis transmutando unam similitudinem in aliam et remanente quilibet similitudine in sua specie et de pluribus similitudinibus una communi specie: remanet bonificabilis hoc

quod est et est bonificatum et in numero amborum est unum sicut magnitudo quod sicut natura et bonificabilis per bonitatem et bonificata per infusionem / cum bonitatis ratione bonificata est. **Q. d.** Cum anima corpore non sit nec de eius natura: quomodo quantitate habere potest? **Solo.** Anima est creata et omnino creatura operis esse teriata et finita. Et si esset possibile quod ab anima possit auferri quantitas: terminata non esset / quoniam non haberet cum quod esset teriata et sua substantia esset infinita / quod est impossibile / cum non sit nisi una substantia infinita quod deus est sicut quod probavimus in articulo libro. **Ans.** Anima quantitate ut non sequatur inconveniens prelibatum. Et ista quantitas est de genere spirituali sicut sua substantia. Et non est quantitas quod imaginari possit per extensitatem / quoniam sua quantitate non attingit intellectus in imaginatione in qua corpore accipit quantitate. Immo eam accipit nude in seipsa absque alicuius nature corporalis consideratione vel conditione. **Q. d.** Cum bonitas memorie intellectus et voluntatis sit una per essentiam et hoc idem de magnitudine et alijs principijs potestari / quomodo potest differre per essentiam? **Solutio.** In bonitate simpliciter sunt divina bonificativum bonificabile et bonificare per divina et non per essentiam / quoniam divina non diversificat bonitatis essentiam / sed unum concretum ab altero. Non sicut tres potentie non sunt divites per anime essentiam / quia omnes sunt unius anime et unius essentie et omnes sunt eorundem principiorum. Sed quia divina ibi est / sunt per ipsas divina et per suam essentiam quod officium habet differentiam di ut in una substantia sint plures res et fines. Et propter hoc alia est bonitas memorie / alia intellectus et alia voluntatis / sed absque divina tres bonitates non sunt nisi una bonitas per speciem et per essentiam. **Q. d.** An spiritum quem intellectus multiplicat et acquirit habet intellectus agens aut intellectus passibilis vel ambo? **Solo.** Non et omnino habent amboque actus sicut per se et in se quod amboque habent filium / per se ipsas per modum actionis / in se per modum passionis. Et si in se ipsum habuisset per modum actionis: quateret super hunc passivum in actum / quod est impossibile. **Q. d.** Species quam intellectus dimittit quoniam memoria ipsas obliuiscit: utrum habet aliquid sibi in se sit sustentata? **Solo.** Figura clavi quam faber abstrahit a ferro et cum martello ipsam imprimi in clavo est creatura et est abstracta a ferro de potentia in actu cum voluntate et intellectu. Fabri et cum motu martelli et clavi.

Et quoniam clavis est corrupta et de ferro est facta acus vel aliud: accidit in p[er]uentione[m] quoniam impleuit finem ad quem creata est. Et propter hoc subim non habet in quo sustentata sit figura clauis post clavis corruptionem. ¶ Q[uestio]n. Quomodo in intellectu non sit nature corporalis nec sit corpus: quomodo potest peritelligere corpus habere species. Solutio. Ex anima et corpore fit homo / op[er]e ergo corpus et animam esse partes unitas et coniunctas unam in alia quoniam sicut sensitua equi mouet vegetatiua ad vegetandum quauis differat per species et ipsam potest mouere propter coniunctionem ambarum specierum et propter sentiendi finem ad quem necessarium est vegetare in equo ut uiuat de hoc quod comedit et bibit: sic intellectus qui cum corpore est coniunctus mouet ad sentiendum corpus et ab illo sentire corporis similitudinem abstractit depurata in imaginatione in qua ipsa facit species que est figura corporis. Et ita in imaginatione intellectus habet species corporis / sicut in speculo sensus videndi habet species quas attingit a substantiis exterioribus que sensus definitus est a speculo per animam et in animam definita. ¶ Q[uestio]n. Utrum anima que est in peccato possit habere deum in seip[s]a? Solutio. In hac vita quilibet anima que attingit deum attingit eum per species / et anima iusti attingit ipsum cum gratia in fine propter quem est creata. Et anima iniusta attingit ipsum per contrarium ratione cuius contrarietatis potest esse attingere in qua illi potest intelligere et recolere per species / non per amare / quoniam si ipsum per amare attingeret: iniusta non esset. Et tamen potest attingere ipsum per recolere et intelligere propter hoc quoniam libertas se conuocat memorie et intellectui cum quilibet naturaliter sit libera potentia / sicut bona et magna. Sed secundum virtutis moralitatem non conuocat libertas memorie et intellectui cum bonitate / quoniam iam illa conuocatio bona esset et si bona / virtuosa / quod est impossibile. ¶ Q[uestio]n. Utrum anima habeat in seip[s]a dextrum aut sinistrum? Solutio. Anima viri et anima mulieris non differunt per masculinum sexum et femininum / quoniam per se non producit filium nec filiam de sue anime essentia nec de anime mulieris essentia / sed de sui corporis et mulieris corpore scindit partes ex quibus producit corpus plis. Et propter hoc anima petri posset coniungi cum corpore catharine et anima anne cum petri corpore in illo instanti in quo deus creauit illas animas et ipsas in corpore posuit. ¶ Tertia species secundae partis principalis.

Q[uestio]n. Anima quod est in alio? Solutio. Inter animam et motum est definitio. Et hoc quoniam anima est subiecta et motus actus. Et anima est in motibus bona vel mala / sicut anima guillemi iusti que in iusticia est bona et si iniusta est: in sua iniusticia mala est. ¶ Est anima in corpore extensibilis sicut corpus pueri qui crescit / in augmentatione cuius ipsa anima extendit secundum quod corpus crescit cum coniuncta sit cum toto corpore. Et illa extensitas non est sue nature / sed ipsam habet a corpore / sicut aqua calida per ignem calefacit carnes in olla / cui non est proprium calefacere. Et quoniam extensitate non habet anima per suam naturam / quoniam corpus potest aliquid membro vel euenit ad declinationem per senectutem: anima per hoc diuisibilis non est nec minorificabilis quia remanet in sua natura secundum quod in seipsa est. ¶ Est anima in corpore (cum que coniuncta est) vegetans et sentiens in ipso / quoniam ipsa mouet ad vegetandum vegetatiua et ad sentiendum sensitua / sicut voluntas corpus mouere facit scribendo vel legendo aut de vno loco in alterum. Et propter hoc dicitur quod anima rationalis informat corpus ad mouendum et illi est forma in quantum suas mouet partes naturales ad suos fines naturales / sic mouet oculos ad videndum et linguam ad gustandum et sic de alijs corporis partibus. ¶ In fine subiecti corporalius est anima (coniuncta cum corpore) instrumentum cum quo ille subiectus attingunt suum finem / quoniam absque ipsa attingere non possunt / ut predictum est. Et hac de causa anima incipit prius in bonis actibus hominis faciens bonum quam corpus. Et hoc idem si homo agit malum secundum peccatum actuale. Non loquimur hic de peccato originali de quo in articulis tractauimus quoniam in illo peccato est anima per corpus in culpa / ut in libro illo probauimus. ¶ Est anima in corpore mobilis ab vno loco in alium per ipsum corpus successiue et in tempore et non in instanti. Et hoc est quia corpus non est mobile in instanti et anima secum est definita. Et hec figura appetit in homine qui fatigatur eundo per corpus non per animam / quoniam anima vult ut tedit usque ad locum quem ipsa optat. Quare ipsa mouens corpus mouet se ipsam in illo corpore. Et si non esset propter corpus cum que est coniuncta / in illo instanti in quo vellet in alio loco esse / ipsa esset ibi. ¶ Est anima in corpore hominis pars ipsius cum ita sit quod homo sit ex anima et corpore: et propter hoc anima est in alio illud quod non est in se ipsa / quoniam per se ipsam non est pars sed tota.

Et qz cū corpore cōstituit hoīem : est pars hoīs. ¶ Est aīa in hoīe ancilla / cū sit ita qz oīs pars est ancilla seu serua sui totū / qm̄ sicut aīa mouet corp⁹ ad eundū vel ad sen tēdū / ita mouet hō aīaz q̄ ē sua pars ad vo lēdū recolēdū z intelligēdū. Et sicut hō est albus vel niger per colorē : ita ē liber ad vo lēdū recolēdū z intelligēdū per aīaz. ¶ Est aīa bonis opib⁹ gloriabilis z malis tormē tabilis z ista tormētalitas v̄ gloriabilitas est aīe appropāta fm̄ finē vel p̄uationē illi us. Et ppter hoc exītia aīe est subm̄ isti⁹ appropāmētī sicut aeris s̄ba q̄ ē s̄bm̄ calefa ctionis per delectationē naturalē / z aque s̄ba per cōtrariū. ¶ Est aīa per t̄ps antiq̄ / qm̄ rōne t̄pis qd̄ multiplicat per firmamē ti motū momēta / horas / dies / septimanas / mēses z aīos / ē aīa in numero t̄pis fm̄ qz est incepta / z illa antiq̄tas nō ē sue nature / sed est sibi q̄litas appropāta per corp⁹ illi⁹ aīe / qd̄ cū firmamēto p̄cipat sub corporis sp̄e vel nature aut mot⁹. Et ppter hoc aīa est vnū in alio qd̄ nō ē in seipsa. ¶ Est aīa in p̄uatiōe finis vacua sicut aīa p̄ctōris de uiata a fine q̄re ē. Et illa vacuitas (in q̄ aīa est vacua) est qm̄ aīa deū nō h̄z q̄ est su⁹ fi nis. Et est ita sp̄ialiter vacua per h̄it⁹ p̄ua tos suaz potētiay sicuti sensus cōis eēt va cuus h̄itib⁹ sentiēdi / s̄ in p̄uatiōe eēt oba suarū potētiarū p̄ticulariū / sicut absqz cole re visus vacuus esset z auditus absqz sono : z sic de alijs. Et de hac materia satis euī denter locuti sumus in arboze scientie.

¶ Quęstiones minutę.

¶ Qd̄. Atrū aīa p̄ moralitates sit tota bo na aut mala? Solutio. Aīa duob⁹ modis est bōa z vno mō tm̄ ē mala. Bōa ē p̄ crea tionē z illa ē bonitas naturalis. Et ē bōa p̄ bonos mores z illa bonitas ē acq̄sita z ē fm̄ finē. Et qm̄ hō h̄z malos mores sc̄z mo res p̄cti : ē mala rōne finis a quo deuiata ē per malos mores. Et ppter hoc aīa q̄ per mores ē bona ē tota bona. Qm̄ bona ē p̄ bonitatē naturalē z per bonitatē finis. Et si est in p̄ctō z ad ipsa p̄uanē boni mores : remanet bōa fm̄ naturā z ē tota mala fm̄ mores / cū sit ita qz bonitas z malicia culpe circulariter sint p̄ria. ¶ Qd̄. Atrū aīa sit ī qualz pte corporis tota. Solutio. Aīa fm̄ qz h̄z appropāta q̄litatē ppter corp⁹ / sicut

extēsitatē z antiquitatē z sic de alijs q̄ dixi mus : nō est tota in q̄lz pte corporis / qm̄ si esset / eēt in seipsa p̄p̄e q̄litates z appropā te vnū numero z sp̄e / qd̄ ē ipossibile. Sed qz aīa per seip̄az diuisibilitatē / extēsitatē z q̄litatē corporalē nō h̄z : ē tota in q̄lz corpo ris pte qz sua bonitas naturalis nō est nisi vna q̄ per totā s̄bam est / opz q̄ ip̄am cē per totū corp⁹. Aliter eēt ī vna pte z nō in alia. Et si de bonitate naturali aīe eēt vna pars in capite z alia in corde : eēt aīa naturalr̄ di uisibilis z h̄ns corporalē extēsiōnē. Est q̄ aīa fm̄ suā naturā tota in q̄lz pte corporis z nō tota fm̄ corporis naturā. ¶ Qd̄. Atrū aīa p̄iūcta corpori sit simplex? Solutio. In denario argēteo z aureo ē argētū ī simpli ci sp̄e sui ipsi⁹ z sic de auro : Et tertii⁹ qd̄ est denari⁹ est ex illis duob⁹ z trāsīt in tertii⁹ numerū q̄ ē simplex / qm̄ ē ex duob⁹ simpli bus per sp̄es. Et ppter hoc denari⁹ nō est aurū nec argētū nec aliq̄ illorū sp̄es. Et ppter hoc est simplex in quātū numer⁹ sp̄e alis multiplicat⁹ a plurib⁹. Mō s̄m̄ aīa est simplex in corpore per suā simplicitatē na turalez z ē in illo cōposita in quātū ex ip̄a z corpore multiplicat⁹ vnū qd̄ simplex ē p̄ indiuiduatē z p̄ numerū / qd̄ est hō Iaco laus / Albert⁹ siue ali⁹. ¶ Qd̄. Atrū aīa sit p̄ gnationē corporis creabilis sc̄z qz sibi p̄ncipiū sit p̄ns z p̄ncipiū corporis aīis? Solutio. Aīa est nobilior s̄ba corpore : z ob hoc nobiliorē h̄z finē. Quare rōne finis p̄ncipiū aīe est aīis z corporis p̄ncipiū est p̄ns / quāuis corpus sit aīis in t̄pe qz aīa / sic flores q̄ aīis in arboze sunt qz fruct⁹ / tm̄ fm̄ finē aīis est fruct⁹ in arboze qz flores / cū flo res sint vt sit fruct⁹. ¶ Qd̄. Atrū aīa sit in corpore collocata? Solutio. Ita discōuenit aīe locus corporalis fm̄ suā naturā / sicut discōuenit sibi extēsitas corporalis z antiq̄ tas tēporis vel successio in motu de vno loco ī aliū. Et sicut puenit ei iste q̄litates fm̄ corpus : etiā puenit ei fm̄ corpus collo camētū in loco / qm̄ si nō eēt in loco in q̄ est corpus : cū eo nō posset esse p̄iūcta. ¶ Qd̄. Atrū aīa sit in instātī vel in tēpore creata? Solutio. Nulla creatura pōt eē creata suc cessiue / qm̄ si eēt : instās nō eēt aīis successio nem in creatiōe / z nō eēt creatio de nihilo in aliq̄ creatū / qd̄ ē ipossibile. Et qm̄ aīa

Ampliſſime nō hēt extenſitatē corporalē: nō
pōt eſſe ſubiecta ſucceſſioni ipſis/ſuit ḡ crea
ta in inſtātī qđ eſt primū pncipiū ⁊ terius
ſucceſſionis t̄p̄alis. **Q̄. Q̄. Q̄.** Atrū aia ſit in
celo impiali gloriabilis? **Solutio.** Aia eſt
in celo gloriabilis ſ: d̄m loci nobilitatē ⁊ il
la loci gloriabilitas eſt ſibi ita appropata
per bona opa pportionata per bonitatis
ſpēm ⁊ nobilitatis ſicut ipſi ſunt pportio
te ſucceſſio ⁊ antiq̄tas per t̄p̄s ⁊ motū ſm
q̄ iā diximus. Sed qz ppe eſt gloriabilis:
in omni loco pōt eſſe gloriabilis (ſm ſua
bona merita) in q̄ hēat illa bona merita.
Et ppter hoc angeli q̄ deſcēdūt infra ſim
pliciſſime nō hnt min⁹ de gloria inferi⁹ q̄ ſu
peri⁹ in imperiali celo. **Q̄. Q̄. Q̄.** Atrū aia
ſit tormētabilis i igne infernali? **Solutio.**
Ita eſt cōtra pportionē aie locus inferna
lis ⁊ ignis q̄ in illo loco eſt / ſicut eſt cōcor
diātia aie ⁊ celi impialis ⁊ ſui nitōris. **Et**
hoc eſt qz aia dānata pmo ſuit pportiona
ta ſm celum impiale ⁊ poſtea iudicata ad
ignē infernalē. **Et** rōne hui⁹ / ignis iferna
lis ⁊ loc⁹ attingūt pportionē ⁊ diſpoſitio
nem aie cōtra ſbam ⁊ pncipia illi⁹ natura
lia ⁊ ita illā tormētāt ſm predictū modū.
Q̄. Q̄. Q̄. Atrū aia cōiunta ſit in corpore tor
mentata? **Solutio.** Ido q̄ patitur magnā ſi
tim vel calorē aut frigiditatē ſentit illā paſ
ſionē ⁊ aia illā paſſionē facit ſentire / i quā
tum forma eſt corporis vt predictimus. **Et**
qm̄ hz concordātiā naturalē cū corpore in
cōſtituēdo hoīem q̄ eſt eoz finis: patit aia
in quātū corpus ad paſſionē mouet p quā
euenit corporis corruptio ⁊ amboz ſepa
tio/ſed qz aia de mā nō ē corporis/p ſimpli
cē illi⁹ paſſionē nō ē ipa ſimplr tormētata.
Q̄. Q̄. Q̄. Atrū aia ſit i iuſticia prediſtinata?
Solutio. Ita eſt aia creata pp dei iuſticie
finē ſicut pp finē diuine bonitatis/ qm̄ tm̄
eſt diuina iuſticia recolibilis intelligibilis
⁊ amabilis per aiaz/ſicut diuina bonitas.
Et ergo in tātum prediſtinabilis per di
uinā iuſticiā ⁊ in ipſa : ſicut per diuinā bo
nitatem. **Et** ſicut aia eſt punibilis qz con
tra diuinā agit bonitatē cū malicia qm̄ ē in
pectō: ita eſt punibilis qm̄ tra dei agit iuſti
ciā cū iniuria. **Et** ppter hoc quādo eſt in
pectō ē ſub diuine bonitatis ⁊ iuſticie rōne
cōdēnabilis ⁊ per cōſequēs tormētabilis.

Q̄. Q̄. Q̄. Quarta ſpēs ſcōe ptis pncipall.
Q̄. Q̄. Q̄. Aia qđ hz in alio? **Solutio.**
Aia ſi iuſta eſt/ ſuū finem hz in deo.
Et ſi iniuſta: ſui finis hz priuationē in dei
abſentia ⁊ hac de cauſa ē per dei p̄ſentia
perfecta ſiue cōpleta/ ⁊ in illa p̄ſentia de
tem hz ⁊ per dei abſentia eſt vacua. **Qm̄**
ſua pncipia naturalia exigūt finē ad/ quē
creata ſunt ⁊ ipſum nō poſſunt h̄re ⁊ ſunt
vacua ⁊ in labore. **Q̄. Q̄. Q̄.** Aia iuſta hz merita
boni in bonis opib⁹ q̄ facit : ⁊ ſi mala opa
opata ſuit: hz mali merita in illis. **Et** pro
pter hoc moralitates ſunt ſubiecta in q̄bus
aia ſua hz merita. **Et** ſcōm q̄ ſua ſubiecta
ſunt magna vel parua : ſua merita ſunt in
q̄titate. **Q̄. Q̄. Q̄.** Aia hz naturaliter in corpore
dominiū. **Et** hoc ē qm̄ nobilior ſubſtātia
eſt q̄ corpus. **Et** qz ipſum inſormat natu
raliter : debet eſſe ſua d̄na in illi⁹ corporis
moribus ſc̄z/ in videndo/audiendo/adorā
do/guſtādo/aſſando ⁊ tāgendo. **Et** ſi nō ē
ſua d̄na in ſex ſenſibus ſupradictis : culpā
habet in priuatiōe ſui domini⁹ ⁊ partitur
penā in illa culpa. **Q̄. Q̄. Q̄.** Aia hz oba exterio
ra in iteriorib⁹ obiectis ſicut recolibilitatē
quā de equo hz ⁊ de denarijs ⁊ caſtro que
hz in recolibilitate interiori q̄ quidē recol
bitas de ſue memorie ē eſſentia. **Et** hoc idē
eſt de intelligibilitate equi quā hz in intel
ligibilitate interiori q̄ eſt intellect⁹ poſſibi
lis. **Et** hoc idē de amabilitate equi quā hz
in iteriori amabilitate q̄ materia ē volūta
tis. **Hz** ḡ aia ſcōaria oba i p̄marijs. **Et** hoc
idē eſt de ſcōarijs actib⁹ quos hz in prima
rijs. **Q̄. Q̄. Q̄.** Aia in imaginatiua ſilitudines
ac ſpēs ſcōdariozū obiectoz/ ſicut aia que
imaginat plātā per colores ⁊ figurā ⁊ fru
ctū per ſaporē ⁊ ſic de alijs. **Et** illud imagi
nari hz in imaginatiua ⁊ ponit interi⁹ ſuā
ſilitudinē in itelligere qm̄ in abstracto itel
ligit ſpeciem plantę vel colorē vel ſaporē.
Qm̄ ipm̄ imaginari remanet exteri⁹/ ſed ac
cipit ſimilitudinē quā intelligit qm̄ nulla
aia pōt imaginari colorē niſi imagineē illi
us ſubiectū. **Et** ſi imaginat ſubiectū/ ſicut
imaginari equū albū: intrat imaginari in
terius in itelligere in quātum intelligit.
Q̄. Q̄. Q̄. Aia in corpore organa ⁊ inſtrumenta
in quib⁹ ſuas mouet potētias/ ſicut cor qđ
eſt organi voluntatis ⁊ cerebrū frōtis eſt

organum intellectus et cerebri occipitis est organum memorie. Et in medio amborum anima mouet imaginatiua ad imaginandum obiecta imaginalia. ¶ In sensitua habet anima corporis delectationes seu passiones illius/ cum imaginatiua / sicut corpus quod delectatur per affatum quod est sextus sensus / ut probauimus in libro quem fecimus de affatu. Et illam delectationem habet anima in sua memoria cum delectatione amandi et intelligendi. Et si corpus patitur dolorem vel magnam famem aut sitim seu calidum vel frigidum / habet in illo dolore et sentire tristitiam in sua memoria cum qua tristitia desiccatur anima corporis organa. ¶ In morte corporis habet anima tristitiam quam de corpore recedit propter hoc quam cum ipso est pars hominis. Et in hoc appetit pars est nobilior propter finem totius quam per se finem / quia si non esset / non pateretur anima tristitiam in diuisione corporis et anime. ¶ Habet anima practica in artibus liberalibus et mechanicis secundum quod habemus experientiam / quam in ipsis sic mouet corpus ad practicandum / sicut voluntas mouet manum ad scribendum. Et propter hoc dicitur intellectus practicus quod habet species ad practicandum. Et cum illis speciebus habet practica in corpore in quantum illud mouet ad illius practice instrumenta. ¶ Habet anima inclinationem ad cognatos corporis cum quo est coniuncta sicut anima Iohannis quod diligentiam habet in utilitate sui filii aut sui amici. Et si filius patitur / habet anima Iohannis passionem in passione filii sui vel amici.

¶ Questiones minute.

¶ Quid. Utrum anima moueatur in corpore in instanti an in tempore? Solutio. Nulla anima coniuncta habet motum successiuum in seipsa / sed in quantum est mobilis in corpore mouendo corpus de vno loco in alium / habet motum successiuum et in tempore per corpus quod in instanti non potest moueri successiue. Et propter hoc anima separata que seipsam mouet de vno loco in alium / mouet seipsam in instanti absque successione et habet illum motum in instanti ratione voluntatis que in instanti vult moueri de vno loco in alium.

¶ Questio. Quando anima mouetur de vno loco in alium per seipsam vel per alium / utrum habeat partes que sint antrosum et alie retrosum? Solutio. Anima simpliciter quo ad seipsam non habet partes que sint ante vel retro / quoniam si haberet / corpus esset. Sed ratione corporis habet

partes que sunt ante et retro secundum quod experientiam habemus in corpore. Et illas partes habet anima in quantum ipsas informat et ordinat ad finem quare sunt / sicut in hominis vita sunt partes vegetatiue ante quam sensitiue / quoniam ante est vegetare quam sentire et calefacere quam videre. Et in practica intellectus practicus est oppositum / quoniam anima attingit imaginari per sentire quam per vegetare. Et hoc est quoniam intellectus non potest attingere vegetare absque sentire et attingit sentire absque vegetare / sicut Albertus qui videt lapidem vel aliam substantiam non vegetatam. ¶ Questio. Utrum anima habeat differentiam que sit ens positiuum inter ipsam et angelum? Solutio. Inter animam et angelum est differentia realis in quantum anima est pars hominis / et homo est finis quare est anima. Et angelus non est pars hominis nec homo est finis angeli. Et ista differentia realis et positua est vna pars sua sustentata in homine / et alia pars est sustentata in angelo. Et illa que est sustentata in homine est pars hominis et illa que est sustentata in angelo est pars angeli et quelibet pars est positua et realis. Sed differentia que dicitur esse inter angelum et animam non est ens positiuum reale sed species fantastica quam intellectus facit ex duabus partibus posituis supradictis consideratis per illam speciem communem. Et si illa species communis esset ens positiuum reale / esset compositum ex duabus partibus et angelus et anima essent sub vna et eadem specie sicut essent sub vna differentia / quod vtriusque est impossibile. ¶ Questio. Utrum anima quando separata est habeat contactum cum angelo? Solutio. Contactus non potest esse nisi de substantiis corporalibus discretas quantitates habentibus nec substantie que sunt in continua quantitate differentes per essentiam possunt esse spirituales / sed corporales sicut elementa / que sunt in continua quantitate plante vel corporis equi vel suarum carnum vel flame ignis seu aque composite. Non potest ergo alia qua anima habere contactum cum angelo per discretam quantitatem vel continuam. ¶ Questio. Utrum anima habeat totam seipsam in qualibet corporis parte? Solutio. Secundum quod diximus anima non habet extensitatem corporalem / sed ipsa habet in corpore quia manet per totum corpus /

quoniam si haberet extensitatem corporalem simpliciter / oporteret ipsam esse corpus. Sed quia huiusmodi per se ipsam extensitatem spirituales / scilicet quales suarum partium vna in alia / oportet quod suarum partium esse in quibus parte corporis. Et propter hoc oportet quod tota anima sit in quibus parte corporis. ¶ **Q. 20.** An anima separata habeat in paradiso innatas species et in inferno anima damnata? **Sol.** Anima purissima habet species innatas et impressas ut predictum est et illas impressiones per acquisitionem habet / sed in paradiso et in inferno non est ita de substantiis separatis / quoniam species innatas sunt impressae absque acquisitione. Et hoc quia anime salvatae preteritum suum finem / et damnatae sunt in privatione finis sui. Et propter hoc non competit in alia vita acquisitio spirituum et convenit in hac vita in qua anime moventur ad suum finem vel ad privationem finis si sunt male. ¶ **Q. 21.** An anima habeat impedimentum intelligendi in impedimento corporis? **Solutio.** Musica quae per instrumentum vult signare notam quam percipit intus / habet impedimentum ad signandum illam notam si instrumentum non est bonum propter privationem illius proportionem et receptionis note. Ita intellectus hominis ebrius / iratus / cecus aut surdus non habet organa in corpore parata / cum quibus possit lucrari species et multiplicare. ¶ **Q. 22.** An anima in morte corporis habeat locum speciale per quem a corpore exeat? **Solutio.** Anima coniuncta est (ut probavimus) in quibus parte corporis et partes corporis secundum discretam quantitatem non sunt quales in alterius loco sicut lingua quae est in vno loco corporis et manus in alio. Et quoniam partes corporales non sunt altere in alteris et anima est in quibus partibus / non potest anima locum habere speciale / ut exeat a corpore per unum locum et non per alium / sed in vno instanti exit secundum seipsam simpliciter a corpore et a quibus suarum partium / sed quia vegetativa et sensitiva successively dimittunt corpus in morte scilicet numerum corporis: ideo anima rationalis propter eorum successionem habet posterioritatem ut exeat cum illis per speciale locum scilicet per os et nares in transmittendo spiritum extra quoniam non revertitur per respirationem. ¶ **Q. 23.** Cum anima sit coniuncta corpori et omnibus illius partibus: utrum sit divisibilis in corporis divisione? **Solutio.** Anima habet passionem in passione corporis / quod sentit per calorem. Passio autem quam anima habet in corpore non est vna numero cum passione quam per seipsam simpliciter habet / quoniam si esset: illud quod habet in se per seipsam esset vnum numero cum hoc quod habet per

aliud et essent in vno et eodem numero prope qualitates et appropriate / quod impossibile. ¶ **Q. 24.** An anima habeat passionem in libero arbitrio ita quod liberum arbitrium possit eam facere peccare? **Sol.** Scimus quod diximus liberum arbitrium est vna pars naturalis anime rationalis. Et in se quae non est ex contrariis non est aliqua pars contra aliam nec contra suum totum / sed quia anima est pars hominis et homo potest plus quam aliqua suarum partium: potest homo facere animam peccare per liberum arbitrium: stante homine libero ad faciendum bonum et non ad peccandum coacto.

¶ Tertia pars principalis huius libri quae inuestigat / de qua est anima et primo de prima specie.

Questio.

Anima de quo est primitiue? **Solutio.** Anima est de seipsa quia est ex suis principibus simplicibus quae non sunt de aliis principibus sed sunt ex se

ipsis / sicut sua bonitas quae non est ex alia bonitate / cum anima sit a create / et non a genante ut probavimus. ¶ Est anima ex seipsa propter hoc quia non habet necessitatem accipiendi sustentationem ab alia creatura / quoniam sicut est constituta ex suis naturalibus principibus: vivit ab illis et non ab aliis et non est sicut sensitiva quae vivit per vegetativam. ¶ Anima est de seipsa quia est de suis partibus sicut camera quae est de suis partibus et non de aliis. Et si hoc non esset ita: non posset habere certas partes deterioratas ex quibus esset. ¶ Est anima de seipsa ratione sui finis / quoniam si esset ex alio / non posset habere unum finem deterioratum quia cum illo alio de quo esset participaret in vno fine sicut bonitas piperis quae est de bonitate ignis et de aliis elementis et propterea participat cum ipsis in bonitate calefacta / desiccata / humefacta et frige facta. ¶ Est anima de seipsa ratione alterius finis / sicut propter finem hominis / quoniam in hoc quod anima est ex seipsa / ita suus finis partialis est ad finem hominis sicut est sua essentia partialis ad hominis essentiam. Et hoc esse non posset si anima de seipsa non esset. ¶ Est anima de seipsa ut sit corporis domina et ut speciale sit illius forma / quoniam si non esset de seipsa: ipsa et illud ex quo esset haberent eodem dominum in corpore / et anima non posset esse forma

simpliciter illi nec hñe simplicē libertatē
ad illud mouēdū ad bonū vñ malū. ¶ Est
aīa ex seipsa vt nō se excuset pcti qm̄ si nō
esset de seipsa ⁊ eēt ex alio/posset excusare se
cū rōne dicēs q̄ natura alteri⁹ de q̄ ē ipsaz
necessitasset seu coegissz ad peccādū. ¶ Est
aīa de seipsa/vt nō sit diuisibilis quā diuisi-
bilitatē hñet si esset ex alio / sicut corp⁹ qd̄ ē
ex q̄ttuoz elemētis. Et iō ē diuisibile i ptes
manēte vna i vno loco ⁊ alia i alio. ¶ Est
aīa de seipsa vt sit p̄oz ad memorādū/intel-
ligēdū ⁊ amādū deū/qm̄ si eēt ex alio:eēt il-
lud aliud aīq̄ ipsa ⁊ ipsa nōveniret ad me-
morādū itelligēdū ⁊ amādū libere / ⁊ esset
de⁹ memorat⁹ intellect⁹ ⁊ amat⁹ coacte per
aīaz ⁊ libere p̄ illd̄ aliud qd̄ moueret aīaz/
qd̄ tñ nō hñeret naturā memorādi deū/itelli-
gēdi ⁊ amādi. ¶ Aīa ē de seipsa vt sit vnū ⁊
idē cū sua sp̄e. Et si nō eēt de seipsa/nō possz
eē suamet sp̄es qz eēt ita sub alio p̄ sp̄ez sic
sunt idiuidua ⁊ nō eēt a creatē s; a gnante.

¶ Questiones minute.

¶ Q. Aīa libertas aīe sit occasio ad pec-
cādū? Solo. Aīe libertas ē vna suarū p̄tū
naturaliū/vt dixim⁹. Et qz aīa ē a creatē/ē
illa libtas creata. Et cū sit p̄rietas iter deū
⁊ pctm̄ / est ipossibile q̄ de⁹ creauit aliquā
creaturā q̄ sit pcti occasio. ¶ Q. Cū hō
hñat libertatē peccādi ⁊ hō sit ex aīa ⁊ cor-
pore q̄ sunt creature/libertas quā hñ peccā-
di de q̄ est? Solo. Nō est ex nihilo creat⁹ ⁊
in quātū ē ex nihilo creat⁹ si de⁹ nō sustēta-
ret ipm̄:reuerteret ad illud vñ ē: ⁊ hō hñ li-
bertatē in habēdo inclinationē ad esse ⁊ nō
esse. Et p̄pter hoc libertas quā hñ fm̄ icli-
nationē ad nō eē ē inclinatio quā hñ ad pec-
catū/qm̄ ipm̄ p̄mitit/qm̄ pctm̄ nihil aliud ē
nisi facere illa q̄ eē nō debēt ⁊ q̄ cū esse nul-
lā hñt p̄cordatiā. Et ideo illa libertas quā
hñ ad peccādū est de inclinatioē quā hñ
ad nō esse in quātum est ex nihilo creatus.
¶ Q. Qñ intellect⁹ ignorat: sua ignorā-
tia est de seipo intellectu: an de alio? Solo.
Finis intellect⁹ ē itelligere. Et qñ ignorat
est deuiat⁹ ei⁹ discursus a fine q̄re est. Et p̄-
pter hoc ignorātia ē de ope intellect⁹ q̄ ita
agit ⁊ finē q̄re est/sicut hō agit ⁊ finē viden-
di qñ claudit oculos ⁊ ⁊ finē audiēdi qñ ob-
turat aures. ¶ Q. Aīa q̄ mala est p̄
pctm̄ possit eē bona? Solo. Aīa siue faciat

bonum siue malū semp̄ ē de suis p̄ncipijs
naturalib⁹ qm̄ accidētia nō mutāt sbaz. Et
qñ agit malū/illud nō ē de sua bonitate na-
turali/sed est de suis opib⁹/sicut lra q̄ ē ma-
nus in quātū ab ea scribit⁹: ⁊ nō est de essen-
tia man⁹. ¶ Q. Aīa irata possit esse
de seipsa? Solo. Aīa irata subaliter ē de se
ipsa/ita bñ sicut qñ ē hilaris/sed ira nō ē de
essētia volūtatis sed de opatōe mota p̄tra
amabilitatē. Et hac d̄ cā aīa irata hñ liber-
tatē ad cōuertēdū suā irā in leticiā. ¶ Q.
Aīa hñat libertatē qñ vult aliqd̄ reco-
lere ⁊ nō p̄t? qz i quātū nō p̄t s̄ḡtur q̄ nō ē
de seipsa/sed per aliud ē coata siue ipedita.
Solo. Aīa multiplicat sp̄es fm̄ obozū dis-
positionē ⁊ p̄portionē iteriorē ⁊ exteriorē.
Et qñ potētē nō sunt fm̄ dispositionē ⁊ p̄-
portionē cū obis interiorib⁹ ⁊ exterioribus
ad multiplicādū sp̄es: multiplicat sp̄es ⁊
sp̄es/sicut gustare hoīs infirmi q̄ multipli-
cat amaritudinē ⁊ dulcedinēz pomī qd̄ co-
medit. ¶ Q. Aīa sit d̄ seipsa qñ vult
manere in vno loco ⁊ nō p̄t? Solo. Alber-
tus hñ quēdā captiuū q̄ vult dormire i suo
lecto ⁊ nō vult ire fossuz vineā. Verū tñ ei⁹
dñs eū cogit ⁊ facit eū ire ad fodēdū vineā.
Nihilominus aīa captiuī q̄ vult dormire ē
de seipsa qm̄ libere mouet corp⁹ de vno lo-
co in aliū qñ ad vineā tēdit sed rōne sui cor-
poris qd̄ est sub dominio Alberti cōsentit
volūtati Alberti. ¶ Q. Aīa qñ est
serua corporis sit de seipsa? Solo. Sic cor-
pus est subditū aīe in quātū ipm̄ ⁊ aīa sūt
ptes hoīs ⁊ vna ps adiuvat aliā vt sit hō/
ita aīa ē serua corporis rōne finis hoīs. Et
p̄pter hoc aīa naturalr̄ inclinā necessitati-
bus corporis ad p̄siderādū ⁊ tractādū quō
corp⁹ eas possit hñe/sicut domos / vestes/
victū ⁊ medicinas qb⁹ corp⁹ sit sanū/ tñ lcz
aīa stet in tali seruitute / nihilomin⁹ rema-
net libera in quātū est de suis p̄ncipijs p̄ncipi-
js vt iā predixim⁹. ¶ Q. Aīa qñ ē
in pctō sit de seipsa? Solo. Aīa q̄ est in pctō
est serua ope/tñ libera ē naturalr̄. Serua ē
ope in quātū est deuiata a fine ad quē crea-
ta ē/sicut volūtas q̄ ē serua in quātū nō hñ
charitatē ⁊ itellec⁹ in quātū nō hñ v̄itatē
⁊ memō q̄ nō recolit q̄ recolere dz ⁊ oēs. 3.
potētē sunt in carcere iusticie ⁊ nō sunt li-
bere. Et tñ libere sūt fm̄ hoc d̄ q̄ sūt ⁊ fm̄

naturalē exitiā / quā libertatē supi⁹ pbauimus. **Q**uō. Utrū aia sit de seipā / cū ipsa sit pars hois? Solo. Aia est de seipā quāuis sit pars hois / qm̄ sicut hō est de aia et corpore / ita aia est de sua forma et sua materia. Et sicut hō est de seipso licet sit obligatus fini rōne cui⁹ ē: ita aia est de seipā quāuis sit pars hois. **Q**uō. Utrū aia qm̄ ē sepa⁹ a corpore sit de seipā? Solo. Aia est de suis naturalib⁹ pncipijs qm̄ est sepa⁹ a corpore sicut est qm̄ est in corpore. Et si est btā sequit⁹ magis suā libertatē in illis pncipijs nāl⁹ qm̄ qm̄ ē in corpore mortali. Itā corpus qz ē in pctō originali (qd̄ pbauimus in libro de articulis) ipedit ipāz ad sequēdū suā libertatē naturalē et dat sibi appetitū quō hēat ad malū inclinationē. Et si forte aia est dānata ppter hoc nō fit qm̄ sit de seipā qz ipsa remanet hoc qd̄ erat i corpore. Tamē secundū seruitutē de seipā nō est / de qua seruitute loquemur i tertia spē.

Secunda species tertie partis.

Questio. Aia material⁹ d̄ q̄ ē? Solo. Aia est de sba et accidētib⁹. De sba ē in quātū est de ptib⁹ sbalib⁹ q̄ cōstituit illā in sbaz fm̄ q̄ dixim⁹ / q̄ ptes sunt bonitas / magnitudo / duratio et c. Et ē de accidētib⁹ i quātū q̄z ps subalis venit cū accidētib⁹ ad cōstituedū ipsam sbaz / sicut bōitas q̄ venit q̄ta in quātū hz q̄titate et q̄lis in quātū ē talis et nō alia. Et venit cū relatōe sicut cū bōificatio bōificabili et bōificare. Itā si bōificatiuū ē: opz vt sit bōificabile et p pns bōificare. Itē bōitas venit cū actiōe et passiōe / cū actiōe fm̄ formā / cū passiōe fm̄ materiā. **E**st et aia de ptib⁹ q̄ sunt de alijs ptib⁹ sic de bōitate quā hz magitudo / durō / ptās et c. Et illā bōitatē accētalē hnt a sbali bonitate pma q̄ suā dat eis similitudinē. **E**st et magnitudo de bōitate / durōne / ptate et c. q̄ accētal⁹ magitudo ē de pā sbali q̄ alijs suā dat ptib⁹ similitudinē. Et ita fm̄ q̄ dixim⁹ i. j. isti⁹ ptis spē ē aia de illis ptib⁹ pncipis. Et in hac spē ē de ipis scōis ptib⁹. Et ob hoc aia oimode ē de seipā. **E**st aia de hitib⁹ sbalibus. s. de memō / intellectu / et volūtate. Et isti tres hnt⁹ siue potētie sunt de pncipijs pncipis. Et ita in aia ē pars q̄ ē de pte et est totum qd̄ est de plurib⁹. Et ppter hoc aia p̄t se de seipā et habet ptes que sunt de ipā.

Anima nō est de pluribus spēbus q̄ nō sunt de sua essentia / qm̄ si essent: nō eēt ipā de sua specie tm̄ nec cū sua spē cōverti posset. Immo esset indiuiduū qd̄ cū alio maneret sub vna spē / sicut martin⁹ et petrus q̄ differentes sunt essentia et sub vna manēt spē hois et esset aia a gñante et nō a create. Et tm̄ nos pbauimus q̄ est a create. Est ḡ aia de suamet spē et de multis spēb⁹ sicut de specie bonitatis magnitudinis et c. q̄ sunt sue pme ptes. **A**ia nō est de mixtione q̄ sit de firmamēto et elemētis / qm̄ si esset: esset suba corporalis / et tm̄ nos pbauim⁹ ipsam esse sbam spūalē. Et qz est de libertate / cursum nō sequit⁹ firmamēti nec elemētorum. Immo cogit corporū celestiuū impressiōes (quas ipā corpora celestia faciūt corpori cū quo aia rōnalis est cōiuncta) in quātū cogit illud corp⁹ ad ieiunādū et ad castitatē et sic de alijs / vt iā dixim⁹. **N**ō ē aia de essentia angelorū siue angelica nec de essentia corporis cū quo ē cōiuncta / qm̄ si eēt de sba corporali et spūali: eēt a gñante p ambas sbas. Et tm̄ nos pbauim⁹ q̄ ē a create et q̄ est de suis pncipijs pncipijs. **N**ō est aia de essentia dei / qm̄ si eēt: pcāre nō posset et essentia dei diuisibilis eēt / vt predixim⁹. Et aia nō eēt de suis pncipijs de qb⁹ ē / qz eēt d̄ pncipijs dei q̄ sūt pōra oib⁹ alijs pncipijs: et sūt ipemet de⁹. Et tm̄ nos pbauim⁹ q̄ aia est de suis pncipijs et nō d̄ alijs. **A**ia nō est factura hois. Et pp hoc nō ē d̄ hois opibus. **N**ō ē factura hois / qm̄ si eēt: hō se ipz faceret i quātū aia ē vna ps hois. Quis at null⁹ hō suū faciat corpus / ḡ quō suā faciet aiaz? **A**ia nō ē de alia aia qz si eēt d̄ alia aia: nō eēt de suis pncipijs de qb⁹ est vt pbauim⁹. Itē eēt a gñante et nō a create et tm̄ nos pbauim⁹ ipam esse a create. Et ideo male dixit Auerrois q̄ oēs aie sūt de vna / qd̄ est impossibile fm̄ q̄ supi⁹ pbauim⁹ in hoc / q̄ pbauim⁹ aiaz eē de suis pncipijs pncipijs et scōarijs et de suamet essentia et nō de alia et q̄ est a create et nō a gñante. Cū aia nō sit de istis q̄ dixim⁹ negādo et sit de alijs q̄ dixim⁹ affirmādo: pōt hō hēre cognitionē aie. Et p hoc q̄ cognoscit d̄ q̄ ē aia et d̄ q̄ nō est / pōt hēre doctrina ad ordinādū aiaz ad bonos mores et ad separādū ipāz a malis.

Questiones minutę.

Questio. *Et aia sit ex substantia et acci-
dēte / quō pōt esse substantia? Solutio.* Aia
est de substantia in quātū est de partibus suba-
libus q̄ illā cōstituūt in s̄bam / sicut hō qui
est de duobus substantiis scz de aia et corpo-
re et nō dī q̄ hō sit aliqua illarū partū substā-
tialū sed q̄ est tertia substantia q̄ est de illis
et manet in tertio nūero. Et illa tertia sub-
stantia in presenti p̄posito est aia et aia est
ipsa s̄ba. **Q**uestio. *Et aia sit suba co qz
est de plurib⁹ partib⁹ subalib⁹ / quare aia nō
erit accidēs / cum de plurib⁹ accidētib⁹ sit?*
Solutio. Substantia et accidēs differūt ḡne.
Et p̄pter hoc licet aia sit de accidētib⁹ : nō
pōt esse accidēs / qm̄ si posset esse accidēs et
simul substantia : ambo ḡna p̄uerterent q̄ cō-
uersio est impossibilis. **Q**uestio. *Quare
aia denoiatur suba et nō accidēs? Solutio.*
Si aia esset accidēs nō posset esse s̄ba s̄m q̄
iā dixim⁹. Et si esset acc̄ns et nō s̄ba / eēt acci-
dētialiter sustētata et nō s̄baliter et suba esset
in accidētib⁹ sustētata et h̄eret magis de en-
titate et nobilitate per accidētia q̄ p̄ s̄bam /
q̄d est impossibile. **Q**uestio. *Quantitas
aie de quo est? Solutio.* Scdm̄ q̄ dicemus
in q̄ntitatis cap. pōt ad istā quēstionē fieri
r̄nsio. **Q**uestio. *Aia Nicolai in quātū ē idea
de quo ē? Solutio.* Aia Nicolai in quātū
est idea est de⁹ et sicut deus est de seipso / ita
idea est de intellectu diuino. Et in quātū
illa idea est d̄fns ab aia Nicolai / aia ei⁹ nō
est de essentia idee / s̄ est de suis p̄ncipijs p̄-
prijs ac naturalib⁹ / vt dixim⁹. **Q**uestio. *Quā
aia mouet de vno loco in aliū / illa mobili-
tas de q̄ ē? Solutio.* Mobilitatē aie opz p̄side-
rari duob⁹ modis / vn⁹ ē int⁹ et ali⁹ ē foris /
et ille q̄ est intus est de suis partib⁹ sic aia q̄
vult esse in vno loco in q̄ nō est et seq̄tur q̄
vult suū velle et iste mot⁹ nō p̄cipat cū lo-
co corpali qz nō est p̄fici⁹ cū corpore qm̄ d̄
actu sp̄iali ē. Et mot⁹ q̄ ē extra de vno loco
in aliū nō ē realis / imo ē sp̄s multiplicat a
p̄ intellectū q̄ cā imaginat s̄m motū corpale
successiuū de vno loco in aliū. **Q**uestio. *Aia
qm̄ mouet corp⁹ d̄ vno loco in aliū : ille mot⁹
de q̄ ē? Solutio.* Aia ē p̄fici⁹ cū corpore et ex illa
p̄ficiōe resultat hō q̄ ē de illa aia et de illo
corpore q̄re mō s̄m mot⁹ ē de actib⁹ interiorib⁹
et exteriorib⁹. Interiores sunt aie q̄ mouet
corp⁹ / exteriores sūt corporis q̄d mouet d̄

vno loco in aliū mouēdo vnū pedē et postea
aliū. **Q**uestio. *Aia mouet sensitiuā ad sen-
tiēdū : ille mot⁹ de q̄ est? Solutio.* Aolitas mo-
uet manū ad scribēdū et man⁹ mouet cala-
mū et calam⁹ mouet atramētū. Et mot⁹
ille est aie / man⁹ / calam⁹ / atramētū / et ē etiā
intellectus q̄ mouet imaginationē ad l̄fas
imaginādū. Et est memoriē q̄ retinet intel-
lectū sp̄s q̄s multiplicat. Et iste motus in
quātū ē successiu⁹ ē de exteriorib⁹ partib⁹. Et
in quātū est interior ē de sp̄ib⁹ q̄ sunt instru-
mēta motib⁹ exteriorib⁹. **Q**uestio. *Albert⁹
sitiens mouet memoriā ad recolēdū et inte-
lectū ad intelligēdū et voluntatē ad diligē-
dum aquā vel vinū quas bibere optat / ille
mot⁹ quē Albertus facit de aia de quo est?
Solutio.* In quātū aia ē pars Alberti ab
ipso est possessa / s̄m q̄ dicem⁹ in sequēti ca-
pitulo. Et qm̄ albert⁹ est tact⁹ per vegeta-
tiuā et sensitiuā ad desiderādū frigiditatē et
humiditatē cōtra calozes et siccitatē / et vege-
tatiua et sensitiua sunt cōiuncte cū intellectu-
ua : quādo Albertus tāgitur per vegetati-
uam et sensitiuā / mouet intellectuā ad ne-
cessitates vegetatiue et sensitiue. Et p̄pter
hoc mot⁹ ē de actib⁹ naturalib⁹ quātū ad
corp⁹ et de moralib⁹ quātū ad aiaz. **Q**uestio. *Merita
q̄ hō acquirit bōi vel mali de q̄ sūt?
Solutio.* Moralitates bone sunt s̄mitudines
partū interiorū de qb⁹ est aia. Et ille mora-
litates sunt rōne finis sic iusticia q̄ ē p̄p̄ iu-
dicare et meritū q̄d Martin⁹ h̄z per iusticiā
est de fine et iusticia. Et merita q̄ sūt mala
sunt de h̄itib⁹ p̄uatiuis a fine et de bōis mo-
ralitatib⁹ p̄uatis / sicut petr⁹ q̄ meret mor-
tē p̄ h̄ qz iniuriose martini filiū interfecit.
Tertia sp̄s et vltia . 3. partū p̄ncipalis.
Questio. *Aia de q̄ est? Solutio.* Aia ē de
deō rōne creatiōis / qm̄ ipse p̄duxit
eā de nō esse in esse / nec nō sustinet ipsaz in
esse qz si ipaz nō sustineret / reuertere ad
nō eē. **E**t adhuc aia de deo p̄p̄ h̄ qz dat
sibi b̄nficia q̄ ipa h̄z p̄petate scz ac n̄as / qm̄
absqz deo nulla aia h̄ret inclinationē ad p̄-
ducēdū bonū intelligere et velle / et sic d̄ alijs
actib⁹. **E**t aia d̄ fine dei qm̄ ad illū finē
creauit ipaz . s̄ ad deū recolēdū / intelligēdū
et amādū. Quare / sic martell⁹ ē de fine cla-
ui ita et multo meli⁹ aia ē de fine dei. Et p̄p̄
h̄ aia ē obli. ad recolēdū / intellig. et amā. deū

CEst etiā aīa de iusticia dei / qm̄ si est hōa per mores / ē subiecta deo in q̄ subiectiōe iusticia influit remuneratiōes a dignitatib⁹ dei i quātū ip̄am facit beatā per bonitatē: z magnā per magnitudinē. Et si aīa ē mala morib⁹: est subiecta iusticię dei / q̄ p̄uat fines p̄ncipioꝝ aīe z suarū potētiarū ad quē finē creata ē z facit illa stare vacua illoꝝ finū. Et illa vacuitas ē ignis infernalis spiritalis aīe. Et ē tāta pena illa quātā nullus hō posset cogitare dicere atq; scribere.

CEst aīa de fine suozū p̄ncipioꝝ qz ipsa ē creata ad beatitudinē oīum illoꝝ. Et hac de cā est obligata vt illa p̄ncipia deducat ad suū finē scz vt memoria dētē hēat in b̄itudine recolēdo z intellect⁹ in itelligēdo z volūtas in amādo. Et si aīa est dānata / est de labore suarū potētiarū qm̄ obligata est ad p̄curādū laborē illarū. Et hoc idē ē de suis p̄mis p̄ncipijs.

CEst aīa de fine s̄barū corporalīū fm̄ q̄ dixim⁹ / qm̄ si ipsa nō esset p̄iuncta cū corpore / s̄be corporec nō possent attingere suū finē i deo. Est ḡ aīa obligata ad p̄curādū quō finis illaz s̄barū sit bon⁹ z magn⁹ in corpore cū q̄ cōiuncta ē. Et si aīa est mala / ē obligata ad ferēdū penā i quātū est p̄ finē illarū s̄barū. Et in isto passu pōt hō cognoscere quō aīa mala est obligata magne p̄ene.

CAīa ē de hoīe in quā s̄i est ps hoīs z q̄lz ps subiecta ē suo toti cū maior nobilitas sit in toto q̄ in pte. Et pp hoc hō mouet aīam ad suos appetit⁹ / sicut totū qd̄ mouet ptes suas z sic bona sp̄alia q̄ sunt publice vtilitatē.

CIn aīa sūt duo modi eē scz ex̄ntia z agētia. Et ex̄ntia ē agētie in quātū est s̄bm illi⁹. Et rursus agētia est ex̄ntie in quātū dz p̄curare b̄itudinē z felicitatē ex̄ntie. Et pp hoc est vna ps alterius / sicut due man⁹ hoīs q̄rū altera ē alterius i quātū debēt seinuicē adiuuare opan do z hoc idē est de pedib⁹ eūdo.

CIn aīa sunt multe ptes z vna ē subiecta alteri / sic b̄itas q̄ ē subiecta magnitudini vt b̄ificet illā. Et magnitudo ē subiecta bonitati vt magnificet ip̄az. Et hoc ē in similitudinib⁹ q̄s trāsmittūt extra de qb⁹ faciūt moralitates z merita hōa lucrātur. Et si mala est: q̄lz ps in altera obligata est ad sustinendū penā.

CIn aīa est memoria intellectus z volū tatis in quātū ē arca q̄ cōseruat sp̄es acq̄si

tas z in ipsa ponitas. Et intellectus ē me morie z volūtatē. Memoria est in quātū ipsa exigit ipleri sp̄eb⁹ quas intellect⁹ in ipsa ponat. Est volūtatē in quātū in agēdo aīa cedit z docet ipsam q̄ oba sint amabilia z q̄ odibilia. Et volūtas est memorie z itelle ctus i quātū ē obligata ad desiderādū oba z appetit⁹ memorie z itellect⁹.

CAīa dā nata est demonis z pcti / qm̄ serua ē pene euiternalis z qz amisit libertatē: ē serua z nō sui ipsi⁹. Et hoc idē eēt in hoc mūdo qm̄ est in pctō nisi succurreret diuina mīa: cui⁹ tātū est aīa: quātū diuine iusticię. Et hoc ē qm̄ mīa dei exigit ita p̄fecte s̄bm ad p̄cedū sicut diuina iusticia ad iudicādū. Et p̄pte rea patiunt maximā culpā pctōres despe rati qz in diuina misericordia nō h̄nt sp̄ez.

Questiones minute.

Quō. Aīa est angeli? Solo. Nulla aīa ē angeli in hac p̄nti vita / sed ē sui ipsi⁹ vt pre dixim⁹ / qm̄ si in hac p̄nti vita eēt angeli / an gelus ipsam cogeret ad suos appetit⁹ z nō hēret libertatē ad faciēdū bonū vel malū. Et tñ nos p̄bauim⁹ in sc̄da sp̄e q̄ aīa ē de seipsa libere.

Quō. Aīa sit cōsciētia? Solo. Aīa est rōnuz fm̄ q̄ ē suozū p̄ncipio rum sicut bonitatis / qm̄ in quātū ē b̄itatis z bonitas ē rō ad faciēdū bonū: qm̄ hō mo uet aīaz ad malū / rō boni ē s̄bz p̄scie. Et hoc idē de magnitudine. Et pp hoc aīa q̄ est rō num ē p̄scie scz q̄ est obligata ad sequendū illud qd̄ p̄scia sibi req̄rit z qm̄ agit p̄ p̄sciaz: manet ita p̄ sua p̄ncipia / sicut captiu⁹ p̄ suū dñm.

Quō. Si vn⁹ hō alterū multū diligit: aīa illi⁹ q̄ amat est aīe amati? Solutio. Charitas cōiungit duas volūtatē vel plu res ad vnū finē. Et pp hoc fm̄ hitū chari tatis pōt vna aīa eē alteri⁹ / z illa seruit⁹ est de libertatis actu / qm̄ charitas nō ē coacta: quāuis vnū amici ad alterum cōstringat.

Quō. Volūtas h̄z duos act⁹ scz amare z odire: inde quero vtrū odire sit de amare? Solo. Actus amādi ē vt sequat⁹ finis volū tatis q̄ d̄scit in amare z odire ē instrumē tum ad euitādū labores voluntatis vt nō i pediāt dētē. Et pp hoc fm̄ q̄ p̄ns ē de aīte: est actus sc̄ds p̄mi.

Quō. Qm̄ intellectus credit aliqd̄ qd̄ nō itelligit / ē illud credere de intelligere? Solo. Intellectus h̄z duos actus vn⁹ ē positiu⁹ z ali⁹ necessari⁹ / poss

stitutus est p̄m̄ in q̄tū supponit aliqd esse
 verū vel f̄m̄ vt ip̄m̄ possit itelligere. Et pp
 hoc actus positū ē ip̄m̄ necessariū in q̄tū
 est instrumētū illi q̄ p̄us op̄z credere q̄ i
 telligere. ¶ Q̄. Memoria recipit in p̄nci
 pio sp̄s quas itellec̄t̄ lucrat̄ z post modū
 ipsas reddit. An̄ i q̄tū sp̄s recipit sūt sp̄s
 noue z in q̄tū ipsas reddit sūt antiquę. Et
 pp hoc q̄ro/vtruz sp̄s noue sūt de antiq̄s
 an antiq̄ de nouis? Solo. An̄ itellec̄t̄ po
 nit sp̄s nouas i memoria fm naturā sunt
 confuse z q̄n ipsas abstrahit sunt digeste.
 Et hoc appet in puo puero q̄ nō itelligit
 ita bñ sicut facit q̄n ē in p̄fecta etate. Et pp
 hoc ē finis in sp̄eb̄ antiq̄s i q̄b̄ memoria
 q̄scit̄ z laborat̄ i cōseruādo sp̄s p̄fusas no
 uas. Sūt ḡ sp̄s noue de antiq̄s sicut p̄nci
 pium z medii de fine. ¶ Q̄. In aia sunt
 duo ḡna bōitatis/vnū suble z aliud acc̄nta
 le: q̄rit̄ vtrū istoz est alteri? Solo. Sba est
 per se ipsaz sustētata / z acc̄ntia nō/z suba ē
 finis z acc̄ntia se h̄nt ad illū finē. Est ḡ sba
 per seip̄az z acc̄ntia sunt pp subaz/cū sit hoc
 q̄ accidētia sūt vt sit suba/nō aut suba ē/vt
 sūt acc̄ntia. Est ḡ bōitas acc̄ntialis de suba
 li. ¶ Q̄. Bōitas subalis dat sua bōitatez
 acc̄ntalē magnitudinē i q̄tū ip̄az bōificat:
 q̄rit̄ ḡ vtrū illa bōitas acc̄ntalis p̄ quā ma
 gnitudo ē bōa sit de magnitudine/an̄ d̄ bo
 nitate sbali? Solo. Bōitas magnitudinis
 est q̄litas approp̄ata z ē p̄p̄a q̄litas bōitat̄
 subalis. Et q̄m̄ p̄p̄iū maī est q̄ approp̄a
 tū: est bōitas sbalis p̄p̄a d̄na bōitatis acc̄n
 talis approp̄ate. Et in q̄tū ipsaz approp̄a
 uit ē data z ē de magitudine q̄ ip̄az recep̄t
 z ē ab ea hituata. ¶ Q̄. In q̄d̄z actu vir
 tuoso op̄zq̄ sit ligamē virtutū z sepatio vitio
 rū/vñ q̄n hō ē i ḡra/q̄ro q̄ virt̄ moralis ē al
 teri? Solo. In actu recolēdi sūt itellec̄t̄ z
 volūtas memōe z i actu itelligēdi sūt m̄mō
 volūtas itellec̄t̄. Sili mō in actu fidei sunt
 sp̄s z charitas fidei zē. Et h̄ idē d̄ virtutib̄
 cardinalibus nec non de vitis oppositis.
 ¶ Q̄. Vtrū in iferno vna aia sit alteri?
 Sō. In grāo p̄p̄is fin̄ iḡis ē fin̄(alioz elo
 rū z h̄ ē/q̄m̄ i pipe ē maḡ d̄ calore q̄ d̄ alijs
 q̄litatib̄. Nō sili fm q̄ vna aia est occasio
 d̄anatiōis alteri ē sua illi aic̄ occōnate p̄
 ip̄az ad d̄anatiōez. z illa fuit̄ ē sustētatio pe
 ne pp p̄eaz maiorz aie occōate ad d̄anatiōez.

¶ Quarta pars principalis huius libri q̄
 inquit q̄re est aia/z primo de p̄ma specie.

Questio.

Aia q̄re ē essentiali
 ter? Solo. Aia ē pp
 hoc q̄ ē creata z q̄
 h̄z cām/q̄m̄ postq̄ ē
 cā/op̄z q̄ sit effectus/
 sicut si ē sol/op̄z q̄ sit

dies. Et si est operās/op̄z q̄ sit operatum.
 Est ḡ aia q̄z est effect̄ dei q̄ ipsam creauit.
 ¶ Est aia q̄z est de suis p̄ncipijs naturali
 bus z nō d̄ alienis/sicut de sua p̄p̄a bōitate
 magnitudinē zc. de q̄b̄ p̄ncipijs est cōstitu
 ta sua essentia z sūt p̄p̄iū esse/sicut suba q̄
 est de multis ptib̄. Et est h̄c vel illa suba/
 q̄m̄ ē de his vel illis ptib̄. ¶ Est aia p̄ for
 mā z materiā sicut hō q̄ ē per aiaz z corp̄/
 sicut panis p̄ farinā z aquā. Et pp hoc aia
 est p̄ scip̄az i quātū ē de hoc q̄d̄ ē. Et nō eēt
 hoc q̄d̄ ē/si forma z materia sue eēt alteri
 z nō sui ip̄m̄. ¶ Est aia per suas. 3. p̄s. s.
 per memoriā itellec̄t̄ z volūtatē q̄ sunt de
 sua essentia z ip̄a ē ex ip̄is/sicut triāgul̄ est
 ex trib̄ angul̄. Et ē pp hoc triāgul̄ q̄z ē ex
 illis trib̄ angulis. ¶ Aia ē p̄ sua p̄p̄a acci
 dētia sine q̄b̄ eē nō p̄t. Et q̄z ē de illis acci
 dētib̄ z de ptib̄ formalib̄ z materialib̄ i
 q̄b̄ illa acc̄ntia sūt sustētata: pp hoc aia est
 postq̄ sūt illa acc̄ntia z i tali suba sustētata.
 ¶ Est aia pp hoc q̄z oēs sue p̄tes cōcordā
 tiā h̄nt i p̄stituēdo vnā subaz q̄ ē aia. Est ḡ
 aia per cōcordatiā postq̄ est de cōcordatiā.
 ¶ Aia ē q̄z h̄z act̄ intrinsecos p̄pos z natu
 rales. s. memorare/itelligere z amare ex q̄
 bus ē z sine q̄b̄ eē nō posset/q̄m̄ sua memo
 ratiuitas z sua memorabilitas nō p̄nt esse
 absq̄ memorare q̄d̄ sit de eaz essentia. Et
 hoc idē de itellec̄t̄iuitate z itelligibilitate q̄
 nō possent eē absq̄ itelligere q̄d̄ ē de eaz es
 sentia. Et hoc idē de velle q̄d̄ est de essentia
 volitiuitatis z volibilitatis. Est ḡ aia q̄z ē
 ex trib̄ actib̄ iteriorib̄ q̄s dixim̄. ¶ Est
 aia q̄m̄ oia p̄ncipia q̄ dixim̄ (ex q̄b̄ ē) dāt
 inuicēz vnum alteri suā similitudinē/sicut
 bōitas q̄ suā dat similitudinē magnitudinē in
 quātū ip̄az facit bonā. Et sicut magnitudo
 q̄ suā dat similitudinē bonitati in q̄tū ip̄az fa

est magnam et sic de alijs / et quia anima est ex il-
lis similitudinibus ideo est hoc quod est. ¶ Anima
est propter hoc / quoniam sue potentie sunt de suis
primis principijs / sicut memoria que de bonifica-
tione / magnificentia durabilitate
et alijs huiusmodi sua recollectivitate. Et de bonifica-
tione / magnificentia / durabilitate
et alijs sua huiusmodi recollectivitate. Et de bonificare /
magnificare et durare habet suum essentiale re-
colere. Et hoc idem de intellectu que huiusmodi in-
tellectivitate de illis eisdem bonificativitate
magnificativitate et durabilitate et alijs
de quibus memoria sua huiusmodi recollectivitate. Sed
quia memoria habet illa principia sub ratione reco-
lere et intellectus sub ratione intelligere: sunt defini-
tes potentie memoria et intellectus. Et hoc idem
est de voluntate. ¶ Est anima propter hoc quia
de spiritualibus principijs / quoniam si esset de corporalibus
non esset hoc quod est / et esset hoc quod nunc non
est / sicut filius martini que est homo / quoniam est filius
hominis et femine que est de specie humana. ¶ Pate-
fecimus ergo et signum que anima est formaliter et
materialiter et quod habet tale esse quale habet
secundum naturalia principia talia et non alia.

¶ Questiones minutę.

¶ Q. Postquam anima est per suam essentiam et naturam /
que operatur per deum esse sustentata? Solo. Si anima
non potest esse per seipsam producta de non esse in
esse: suum esse non potest sustentari per seipsum sim-
pliciter. Et quod sit sustentata per seipsum hoc
est in quantum est in natura posita et est per
seipsum hoc quod est / et quia habet hanc essentiam et
naturam / sicut panis que est propter hoc panis
quoniam est de farina et aqua. Et sicut ipse non potest
diu sustentari quoniam est de elementis strarijs: ita
anima non potest esse sustentata per seipsam quoniam est
producta de non esse et non est producta per seipsum.

¶ Q. Postquam anima est per deum sustentata /
quomodo manet hoc quod est per seipsam? Solo.
Anima manet hoc quod est per seipsam in quantum
est de hoc quod est / sicut substantia que est per seipsam
manens postquam est de forma et materia / tamen licet
substantia sit per se ipsam manens postquam est
de partibus que per seipsas manent congrega-
te quaedam cum alijs: non propter hoc substantia potest
stare simpliciter per seipsam in duratione
et tempore quoniam per illud oportet ipsam sta-
re et durare per quod est in tempore et dura-
tione posita. ¶ Questio. Quare anima est de
illis principijs de quibus est et non de alijs?

Solutio. Anima postquam est operatur et sit qualis et
talis et non altera. Et propter hoc competunt illi
bi illa principia quibus sit hoc quod est et hec anima
et non illa / ut sint multe anime. ¶ Q. Quare
anima non est tota de principijs substantialibus / est
principia substantialia nobiliora sint accidentali-
bus? Solo. Anima non posset esse hoc quod est / si
non esset de hoc quod est / sicut homo qui non posset
esse homo / si non esset de anima rationali et corpo-
re elementato / vegetato / sensato et imagina-
to / et quod habeat quantitatem / colorem et alia accidentia que
ei pertinent. Non sicut appetit anime que spiritua-
lis et talis qualitas spiritualis et non alia et hoc idem
est de talibus actione et passione et relatione absque
quibus accidentibus suis partibus subales esse non possunt.
¶ Quare anima est de materia est simpliciter forma?
Solo. Si anima esset forma et non esset ex materia: sua
forma non esset de principijs formalibus. Id est de bo-
nificativo / magis et ceteris. quoniam illa non posset esse
absque proprijs et essentialibus principijs mate-
rialibus scilicet bonificabilis / magnificentis billi et ceteris.
que sunt de essentia anime et que de illis formalibus
et materialibus sunt actus interiores / scilicet bonifi-
care / magnificare et ceteris. Et supposito quod essent
principia formalia de essentia anime et non mate-
rialia / destructis partibus passivis oporteret
destrui activas et esset anima rationalis corruptibi-
lis. Et tamen nos iam probavimus ipsam esse immor-
talē. ¶ Q. Quare deus non creavit animas
nobiliores que modo sunt? Solo. Nullus ens
potest esse nobilior recollectivitate / intelligibilitate
et amabilitate dei nec deus posset creare
ita nobiles recollectivitate / intellectivitate et
amativitate / sicut sunt sua recollectivitas / intel-
ligibilitas et amabilitas / quoniam si ipsas posset
creare / posset creare infinitas creaturas in
bonitate / magnitudine / eternitate / potentia / sa-
pientia / voluntate / virtute / veritate / et gloria et pos-
set multos deos creare / quod est impossibile.
Creavit ergo deus animas in illa nobilitate que
magis est proportionata finitati creature in
magnitudine bonitatis et finitati creaturis
in magnitudine bonitatis quoniam nulla creatu-
re potest esse nobilior nec melius proportionata
divine recollectivitate / intelligibilitati et ama-
bilitati / sicut est memorativitas intellecti-
vitas et amativitas creata. ¶ Questio.
Quare deus non creavit animam potentiorē?
Solutio. Omne quod est creatum est creatum pro-
pter recollectivitate / intelligibilitate et ama-

hilitatem dei. Et sicut est creatum ppter illum finē: est creatū cū proportiōe potestatis sicut ptes totius q̄ sunt ipsi toti pportione. Et si deus creasset aīe maiore potestatem q̄ illa quā creauit nō eēt illa potestas pportionata cū alijs ptribus aīe / sicut si nasus Alberti esset quātū est caput ei⁹: nō eēt pportionat⁹ cū facie nec cum suis ptribus.

Q̄. Quare aīa est de p̄mis principijs scz de bonitate/magnitudine rē: sed q̄ eēt simpliciter de forma et materia? Solutio.

Si aīa eēt tātm̄ modo de forma et materia / et forma et materia nō eēt de naturā bonitatis/magnitudine rē: nō eēt forma et materia per se bone / magne rē / et nō haberēt in se naturā nec rōnes ad faciēdū bonū / magnū / durabile / potēs / amabile / vtuosus / verum / nec gloriolum et esset aīa defectiua in suis p̄ncipijs et nō haberet libertatē ad lucrādū per moralitates merita boni / v̄ mali.

Q̄. Quare aīa tres hz potētijs et non plures neq; pauciores? Solutio. Nulla creatura p̄t attingere deū nisi p̄ recolitūtatē intellectiuitatē / et amatiuitatē / qm̄ deus nō p̄t bonificari ab aliq̄ creatura nec infinitari nec eternari. Et sic de alijs dignitatib⁹ qz tātm̄ modo est recolibilis / intelligibilis et amabilis et suis recolibilitati / intelligibilitati et amabilitati sufficit vna recolitūtas / vna itellectiuitas / et vna amatiuitas q̄ attingāt bonitātē dei magnitudinē / eternitātē rē. Et ppter hoc si in aīa essent plusq̄ tres potētijs / esset in ipsa supfluitas. Et si minus essent / esset defectiua fm̄ tria oba q̄ diximus.

Q̄. Quare in aīa bonitas nō est de memoria / intellectu et voluntate et memoria / itellect⁹ / et voluntas sūt d̄ bonitate? Solutio. Scdm̄ nature ordinē cū totū est de p̄tib⁹ et totū nō producit suas ptes / qm̄ si p̄duceret: p̄duceret seipsum / sed plures ptes per aliud p̄ducte et cōgregate cōstituunt totū. Et hic ordo eēt destruct⁹ in aīa: si bonitas / magnitudo rē. essent sc̄daria p̄ncipia / et memoria intellectus et voluntas primaria.

Sc̄daria species quarte p̄tis p̄ncipalis.

Q̄. Quare aīa finaliter q̄re est? Solutio.

Aīa est p̄ncipaliter vt deū recolat / intelligat et amet / qm̄ nobilior finis quē ipsa p̄t habere est cōtemplari deū. Et propter hoc creauit deus animā ppter seipsum / vt

animā crearet ad nobiliorē finē. Et si ipas creasset p̄ncipaliter ppter seipsum: fecisset sibi ipsi iniuriā. Et aīa h̄ret maiorem q̄tē et beatitudinē in cōtēplādo seipsam q̄ deū / qd̄ est impossibile.

Est aīa / vt sit homo quoniā absq; aīa hō nō p̄t eē. Et qz hō eēt p̄t hō cōtemplari deū cū oibus creaturis cum hō p̄cipet cū oibus creaturis et cum ipsis fuire possit deo. Et hoc ipse nō possit facere si aīa nō esset.

Est aīa ppter hoc vt cū ipsa et per ipsam substantie corporales attingāt suum finem in deo vt predixim⁹.

De⁹ diligit suas recolibilitatē / intelligibilitatē et amabilitatē. Et qz aīa ipsum p̄t apprehendere recolēdo / intelligēdo et amādō / diligit deus sine aīe. Itē aīa creata est a deo vt diligat ab ipso. Et illud amari est suus finis et perfectio.

Est aīa vt diuina bonitas q̄ est ens ipsiale influat suā in creādo similitudinem. Et sic de magnitudine / eternitate / potestate / sapiētie / voluntate / virtute / veritate et gloria diuinis.

Est aīa vt deus p̄cipet cū creaturis corporalibus qm̄ in hoc q̄ aīa p̄cipat cum ipsis creaturis (qz cōiuncta corpori) et deus p̄cipat cū aīa: influentib⁹ diuinis rōnib⁹ similitudines suas in aīam: p̄ter deus et q̄z rō diuina p̄cipat cū creaturis cum qd̄ aīa p̄cipat.

Est aīa vt sint virtutes morales cū qd̄ de⁹ sit p̄ hōiem recolit⁹ / itellect⁹ et amat⁹ / qm̄ fm̄ iusticiā dignū et iustū est vt deus sit recolit⁹ / itellect⁹ et amat⁹. Et fm̄ prudētiā dignū est vt sapiēter sit recolit⁹ / itellect⁹ et amat⁹. Et hoc idē de fortitudine et alijs virtutib⁹. Hoc autē esse nō posset si aīa nō esset.

Est aīa vt deus rōnem habeat ad faciēdum bonū et magnū bonū et durabile hōi qui mereat illud bonū rōne virtutū acquiratū cū libertate. Sed hoc esse nō posset si aīa nō esset.

Est aīa: vt sit sciētia cū qua hō cognitionē habeat de preteritis atq; futuris. Et qz hō per animā sciētia hz: est aīa instrumentū hōi ad plura cognoscendū / recolendū et amādum. Et propter hoc hō est positus in via: vt per plura p̄tēplādo deū / seruiat ipsi.

Est aīa vt sint artes mechanice sine qua esse non possunt / et sine quib⁹ creature corporee eēt ociose / sicut si ars fabrilis nō esset: ferrum nō haberet finem in martello nec in clauo nec ignis in calefaciē

do ferrum. Et sic de alijs similibus istis.

¶ Questiones minutę.

¶ **Questio.** Quare deus non creauit animam in tali statu q̄ nō posset peccare? **Solutio.** Si aia nō posset peccare: homo nō posset libere seruire deo / s; coacte. Et nō esset dignus vt deus ipsum amaret et remuneraret et amitteret finis libertatis et iusticia diuina nō haberet subiectū in quo posset iudicare. ¶ **Q̄.** Quare aia q̄ cecidit i pctm̄ nō pōt per seipsaz surgere a pctō? **Solo.** Sicut hō q̄ iniuriose occidit aliū hōiem et manet in carcere regis nō pōt inde exire q̄uis velit exire: sic aia q̄ cecidit in pctō nō pōt exire a carcere diuine iusticie (q̄ fortior ē carcere regali) q̄uis aia velit exire / s; qz mia dei h; ita magnum ius i illa aia: quū p̄mum ipsa se vult iudicare tā cito pōt a carcere exire et pōt se velle iudicari per posse p̄cedi et iudicādi cū quo posse pōt surgere. ¶ **Q̄.** Quare deus nō creat aiaz i statu q̄ nō possit ignorare? **Solo.** Si aia nō potuiss; ignorare: memō nō posset obliuisci et i vno et eodē nūc h̄ret oēs spēs et itellect⁹ nō eēt iuestigatiu⁹ nec practic⁹ / qm̄ organa corpea nō possent illā tā magnā itellectiuitatez sustinere et eēt aia in hoc seculo i illa p̄fectiōe in qua erit in alio / si ē btā. ¶ **Q̄.** Quare aia h̄t cor pro organo ad volēdū? **Solutio.** Cor ē fons sanguinis q̄ ē cōplexiōis aeris / et sanguis ē illa pars q̄ citi⁹ cōuertit̄ in aliā spēm q̄ aliq̄ alia pars corpeis / et qz volūtas magis p̄pere attingit suū obz q̄ memō et itellect⁹: p̄ hoc datū est sibi cor i instrumentū. ¶ **Q̄.** Quare cerebrū frōtis datū ē in organū itellectui? **Solo.** Nulla potētia ē ita nec tm̄ iuestigatiua sicut itellect⁹ / qm̄ ipse est q̄ causat d̄rias iter spēs. Et qz imaginatio attingit sensum et itellect⁹ attingit sensū in imaginatiōe et frōtis cerebrū p̄cipat in illo loco in q̄ fit maior collectio sensuū p̄ticulariū / sicut i capite sursum supra nasū i intus iuxta supcilia in quo ē vnū cētrū vbi cōgregat̄ vnū cētrū audiēdi / vidēdi / odorādi et gustādi: p̄pter hoc cōpenit sibi meli⁹ illud cerebrū in organū q̄ aliq̄ alia pars corpeis. ¶ **Q̄.** Quare cerebrū posteri⁹ datū est in organū memorie? **Solutio.** Sicut itellectus et ignis conueniūt per cōcordatiā luminis spiritualis et luminis corporalis:

sic memoria et terra cōcordāt per modū cōseruationis corporalis et spiritualis / quoniam terra p̄seruat spēs corporales et ipas reddit soli et agenti naturali qd̄ ipas generat et innouat. Et memoria reddit fantasticas spēs itellectui et ipas cōseruat. Et p̄pter hoc qz reddit species corporales itellectui per imaginationez: datū est cerebrū posteri⁹ memorie. ¶ **Q̄.** Quare medū qd̄ ē iter cerebrū aīri⁹ et cerebrū posteri⁹ datur in organū imaginatiōis? **Solutio.** Secundum q̄ p̄dixim⁹ vn⁹ locus est q̄ est cōior sensib⁹ p̄ticularib⁹ q̄ aliq̄s alius locus corpeis et ille p̄cipat cū cerebro anteriori et posteriori. Et in medio loco ē organū imaginatiōis: vt itellectus imaginari possit spēs corporales et memoria simili mō. Et hoc nō esset in ita bona dispositiōe / si ipsuz organū imaginatiōis nō p̄ciparet cū illo loco cōi quē diximus. ¶ **Q̄.** Quare aia mouet vegetatiuā ad vegetādū et sensitiuā ad sentiendū et imaginatiuā ad imaginandum? **Solutio.** Finis omniū partū corpeis est hō. Et finis hominis est deū memorare / intelligere et amare / qz sicut hō mouet se ad suū finē p̄ncipalē mouēdo suā aiam ad illū finem / ita aia mouet corpeis p̄tes ad finem hoīs / quoniam si illas nō moueret nō esset aia instrumentū fini illarū q̄ finis est deus (vt iā dixim⁹) vt cū ipis fuit deo. ¶ **Questio.** Hō qui iacet in lecto suo et tenet oculos clausos et nō audit aliqd̄ nec tāgit aliqd̄ corpeis aiatū: qm̄ recordat̄ aliq̄ delectationē carnalē / q̄re mouet imaginatiōez ad imaginādū illā delectationē et imaginatio quare mouet corpus ad sentiendū illā delectationē carnalē? **Solutio.** Quia aia est coniuncta cū corpore: sunt p̄tes ipsius aie coniuncte cum corpeis p̄tibus / et quando aliqua potētia habet suū actū (sicut memoria quando h̄t memorare) exercitat cum suo actu actū alteri⁹ potētie cū qua p̄cipat in tantum q̄ miscentur actus alij cū alijs. Et ex omnibus est vn⁹ actus cōmunis qui est hominis opus. ¶ **Questio.** Quare homo reminiscitur aliquid / qd̄ nō vult reminisci et quare intelligit illud qd̄ non vult intelligere / quoniam videtur q̄ anima moueat hominē ad obiecta (quę non vult habere) coacte et q̄ homo nō moueat aiam ad illa?

Solutio. Duz hō vigilat nulla potētia aie ociosa pōt eē simplr/qm̄ si eēt: hō nōvigilaret sed dormiret. Et qz hō multoties nō cōsiderat finē qre ē nec finē luarū partū nec finē aliarū sbarū: ppter ea a fortūa recipiūt sue potētie aliq̄ oba nō d̄siderata: vt moueant totū. s. hoiem ad finē desideratū. Et nō mouēt illū coacte / sed excitāt z tētāt vt ipse d̄ncitate ip̄a moueat ad oba d̄siderabilia.

Quinta pars principalis que est de quātitate anime z primo de prima specie.

Questio

Utruz aia hēat simplicē quātitatē: Solutio. Aia hēt simplicē quātitatē q̄ ē q̄ta sua simplex sbar/ sicut bonitas sbar/ q̄ hz bonitatē accū

talē quā cōicat ceteris p̄ncipijs vt sint bōa. Sili mō bonitas hz quātitatē simplicē q̄ simpliciter ē quāta z cū illa quātitate est q̄ta bonitas quā cōicat magnitudinē / duratiōi et ceteris p̄ncipijs qm̄ absqz quātitate nō possz ipsīs suā bonitatē accidētālē cōicare. **Si aia nō h̄ret simplicē quātitatē / nō posset h̄re aliq̄d p̄ncipiū simplex quātificatū per quātitatem sicut bōitatē / magnitudinē / duratiōnē zc. qm̄ sic quātitas eēt p̄posita z nō simpliciter: eēt p̄ncipia p̄posita z nō simplicia qd̄ est i possibile / qz p̄positio nō pōt eē absqz p̄ncipijs simplicibz d̄finitibz per essentiā. **Lo creta bōitatis sicut sūt q̄lia per quālitatē. s. q̄ vnū est bonificās z alterū ē bōificabile / ita sunt quāta per quātitatē. Itā bōificabile absqz quātitate minime posset dispōi naturalī pōe actiue vt eēt bōificatū / nec bōificare sine quātitate posset p̄portioari potētie actiue z passiue. **Simplex quātitas aie ē ita de seip̄a z posita i eē p̄ncipiū simplex sicut p̄ma species tertie ptis. Et illa quātitas simplex cōis cōicās se simplr oibz p̄ncipijs imp̄mit in q̄ libet p̄ncipio simplicē quātitatē approp̄atā. Et pp̄ hoc qd̄libz p̄ncipiū ē dispositū ad ef sendū rō quātificadi fm̄ suā spēm / sicut bonitas q̄ est rō sub certa quātitate bono vt agat bonū quātificatū mēsuratū p̄ quātitatē. **Simplex quātitas aie qz est sp̄ualis; nō est imagi********

nabilis / sed intellectus ip̄am accipit in silitudine quātitatis corporalis / sicut ignis simplex q̄ quātus est per simplicē quātitatē. Et si sua quātitas eēt p̄posita z nō simplex: ip̄e nō eēt elemētū quātitatis simplex nec posset h̄re simplicem colorē nec simplicē lucē. Et sic de suis alijs simplicibz quātitatibus z p̄prietatibz. **Simplex quātitas aie nō extēdit fm̄ locū ptis sbarē corporalis / qm̄ sbarē aie sicut ē disparta a colore z superficie: sic ē disparta z elōgata a longitudine / latitudine z p̄funditate fm̄ suā essentiā z naturā qz sua quātitas est ens rōne cuius aia est quāta z in vno loco z nō in alio z ē h̄ec aia z nō illa z hz tm̄ virtus / z nō plus nec min⁹. **Simplex quātitas aie fm̄ vnū modū est cōtinua z fm̄ aliū discreta z p̄fictualis. Mod⁹ q̄ est p̄tinua / sicut quātitas cōtinua q̄ fm̄ suā spēm ē cōtinua in quālibz parte aie sicut albedo q̄ p̄tinue ē per totā materiā z formā niuis z lactis. Quātitas punctualis z discreta ē / sicut quātitas cuiuslibz p̄ncipiū aie / qm̄ fm̄ spēm bonitatis vna pars quātitatis est illa q̄ est ipsi approp̄ata z alia pars quātitatis est illa q̄ magnitudinē ē approp̄ata. Et qz nullū p̄ncipiū ē extra alterū : sua quātitas nō pōt eē p̄tinua / qm̄ si eēt / eēt aia de ptibz q̄ nō eēt altere in alteris sicut camera q̄ est de lapidibus q̄ nō exnt alij in alijs / z sicut parietes q̄ nō sunt i tecto. **Quātitas aie nō ē pars sbaris / qm̄ si eēt: h̄ret p̄creta simplicia sbaria vtz quātificatiuū quātificabile z quātificare. Et illa aia q̄ h̄ret maiorē quātitatez / h̄ret maiores h̄it⁹ z act⁹ morales absqz libertate / qd̄ est impossibile. Est q̄ quātitas passiuā pō disposita passioi substas actioibz sbarium p̄ncipioz aie fm̄ q̄ de ipsa voluerint opari z p̄ducere suas silitudines ac virtutes lucrari z spēs multiplicare. **Quā intellectus in imaginatiua imaginat diuisibilitatē totū corporalis quātitatis z cōsiderat illam diuisibilitatē infinitā durate sbarē quātitatis / inclinationē hz ad cōsiderādū qz aia sit diuisibilis postq̄ hz quātitatē z talē inclinationē hz rōne imaginatiue nō deuodate a spēs q̄ sunt silitudines sbarū corporaliū. Sed si intellectus remoueret z denudaret a sbarē quātitatis corporalis (sic loquēdo) lōgitudinē z latitudinē p̄funditatē: tūc nō posset cōsiderare qz illud quātū ē diuisibile. Et ppter hoc intellectus denudat a quātitate sp̄uali lōgitudinē / latitudinē z p̄funditatē / qre nō********

potest considerare q̄ subm̄ q̄tatis spūalis
sit diuisibile. Et hoc idē est de extēibilita
te. ¶ Tres potētie aīe sicut sunt dñtes p
dñā r̄ cōcordātes per cōcordātiā: sic sūt q̄
te per q̄tātē r̄ sine q̄tātē nō possent esse
dñtes nec cōcordātes qz om̄es tres essent
vna r̄ eadē potētia in numero r̄ ipsa nō eēt
actiua nec passiua/qd̄ ē impossibile. Itz q̄ aīa
q̄tātē r̄ sicut tres potētie hñt simplices p
p̄tates scz r̄ccolitiuitatē / intellectiuitatē r̄
amatiuitatem per simpliciē differentiā / ita
hñt ipsas simplices per simpliciē q̄tātē.

¶ Questiones minute.

¶ Q̄. Simplex quātitas aīe quō pōt esse
simplex absq̄ cōtinuitate? Solo. Nūllo hu
ius q̄stionis manet in septimo pagrafo su
pradicto r̄ etiā possum̄ cōsiderare istā sili
tudinez. Ferrū gladij/clauj r̄ martelli ma
net in continua q̄tātē in q̄lz s̄m̄ essentiā r̄
spēm / in q̄ cōtinuitate stare nō posset absq̄
q̄tātē / tñ illa cōtinuitas est sustētata in di
cretis q̄tātē in q̄bus nō manet p̄tinui
tas toti⁹ sp̄i ferri. Et supposito q̄ gladius
clau⁹ r̄ martell⁹ essent ptes altere in alteri
r̄ q̄ remaneret q̄lz ps in sua sp̄e: seq̄ret de
necessitate cōtinua q̄tātē r̄ discreta. Cōti
nua scdm̄ essentiā. Discreta scdm̄ speciem.

¶ Q̄. Simplex q̄tātē r̄ cōtinua sunt in
aīa cōuertibiles? Solo. Scdm̄ spēm q̄tātē
cōtinua r̄ simplex cōuertunt. S̄z secūdu⁹ q̄
vnū p̄ncipiū differt ab alio h̄z vnū p̄ncipiū
vnā q̄tātē r̄ aliud aliā / p̄pter hoc q̄tātē
cōtinua r̄ simplex s̄m̄ q̄ subiecta nō sūt cō
uertibilia cōuertī nō possunt. ¶ Q̄. Quis
intellect⁹ sit ex naturali bonitate magnitu
dine r̄ ceteris p̄ncipijs s̄be: quō p̄t h̄re sim
pliciē q̄tātē? Solo. Sicut intellect⁹ ē de sim
plici bōitate r̄ de simplici magnitudine r̄ /
sic est de simplici q̄tātē r̄ sic h̄z simpliciē
bōitatē / simpliciē magnitudinē r̄: ita h̄z sim
pliciē q̄tātē. ¶ Q̄. Postq̄ q̄tātē itelle
ct⁹ ē simplex: sua simplicitas ē de ḡnali sim
plicitate / an h̄z ipaz de seipā? Solo. Sic aīa ē
bōa p̄ bōitatē r̄ magna p̄ magnitudinē: ita ē
simplex p̄ simplicitatē. Et p̄pterea simpli
citas q̄tātē ē vna ps cōis simplicitatis.

¶ Q̄. Simplex q̄tātē quō p̄t eē mā r̄ s̄bz
p̄posite q̄tātē? Solo. Itō eēt v̄le si nō eēt
p̄ticularia ex q̄bz ē p̄gregatū. Et si p̄ticularia
i v̄li eēt destructa i tñ q̄ nullū remaneret

in suo nūero: v̄le nō h̄ret i q̄ eēt nec d̄ q̄ eēt.
Et ob hoc eē nō possz. ¶ Q̄. Simplex q̄
tātē q̄s extēdit i plures ptes: Solo. Scdm̄
q̄ dixim⁹ q̄tātē ē pō passiuā dispōita mul
tis h̄tib⁹ r̄ rōne actiuitatū p̄ncipioz s̄balis
q̄dz p̄ncipiū accipit ab ipsa tñ q̄to idiget
ad suū p̄puz nūerū r̄ suos act⁹. ¶ Q̄. Ex
tēditas simpliciē q̄tātē quō pōt esse absq̄
supficie s̄be? Solo. Scdm̄ q̄ iā dixim⁹ ita di
scōuenit s̄be spūali supficie / sic color. Et p̄
hoc extēdit q̄tātē spūalis ē sustētata i p̄nci
pijs dñtib⁹ nūero r̄ essētia r̄ nō idiget sp
ficie sic nō idiget colore. S̄z intellect⁹ vadit
claudicādo p̄ imaginationē / in q̄tū nō de
purat ab sp̄ib⁹ q̄ sunt similitudines corpalijs
s̄bz. ¶ Q̄. An aīe sint i nūero pari an
ipari? Solo. Sic p̄ncipiū nūeri ē ipar / ita
opz q̄ finis su⁹ sit ipar s̄m̄ nūerū subarū
naturalis r̄ hoc ē vt par sit deteriat⁹ in ipa
ri sicut ē incept⁹ in ipari r̄ vt p̄ncipiū r̄ finis
maiorē h̄ant p̄cordātiā r̄ etiā vt ipar maio
rē h̄at idiuiduitatis similitudinē q̄ par. Est
q̄ nūer⁹ aīaz ipar. ¶ Q̄. An vna aīa nō
sit altera: nunqd̄ deteriat⁹ p̄ q̄tātē p̄tiguā?
Solo. Scdm̄ q̄ iā dixim⁹ aīa nō h̄z q̄tātē
dispōitā ad essendū in loco q̄ ē cōditio cor
poris. Et ē dispōita ad essendū teriata per
suāmet q̄tātē. Et p̄pterea nō sequit⁹ q̄uis
h̄at q̄tātē q̄ vna aīa sit cōtigua cū altera
r̄ et q̄ aīa petri extra suū corp⁹ sit cōtigua
cū aīa thome / cū sit ita q̄ petr⁹ sit in vno lo
co r̄ thomas i alio. ¶ Q̄. An hoīs ma
gnū ē maior q̄ aīa hoīs p̄t? Solo. Intelle
ctus s̄m̄ q̄ dixim⁹ vadit claudicādo r̄ ē in
firm⁹ q̄ cōsiderat corpis p̄ditōes s̄les cō
ditōib⁹ aīe. Et qz cōsiderat hoīez magnum
maiorē paruo per q̄tātē corporalē (ita lo
quēdo) ideo inclināt se ad cōsiderādū maio
rē eē aīam hoīs magni q̄ parui. S̄z q̄n̄ cō
siderat aīaz simplr̄ s̄m̄ suas cōditōes: nō cō
siderat vnā aīam maiorē eē altera s̄m̄ extē
sitatē corporalē. S̄z s̄m̄ extēsitatē spūalē diffu
sam i bōitate / magnitudine / durōne / p̄tate / sa
pia r̄ voluntate. ¶ Scdm̄ sp̄es. 5. p̄tis.

¶ Q̄. An aīa h̄at quātitatē cōpo
sita? Solo. Scdm̄ q̄ diximus aīa est
de multis p̄ncipijs r̄ q̄dz p̄ncipiū simpliciē
h̄z quātitatē. Et qz q̄libz p̄ncipiū oportet
esse in alio opz etiā quātitatē cuiuslibet esse
in alia / r̄ sic ex oibus resultat cōposita quā

itas q̄ ē ita cōis ex oib⁹ sicut oēs sūt de vna
simplici cōi q̄titate quēadmodū de bōitate
q̄ dat magnitudinē suā silitudinē de magni
tudine q̄ dat bōitati suā silitudinē. Et sic de
multis p̄ncipijs resultat vnū tertiu cōe/ita
resultat de mult⁹ q̄titatib⁹ q̄titas cōposita
in aie sba sustētata. Et illa sba in q̄tū ē p̄po
sita de mult⁹ p̄tib⁹ h̄z p̄positā q̄titate p̄ quā
est q̄ta. ¶ In aia a simplici q̄titate cōi p̄
cedūt plures q̄titates z p̄cedūt i p̄ncipijs
z ita sicut plures simplices q̄titates egre
diunt de vna simplici q̄titate z nascunt in
p̄ncipijs sicut p̄ductū qd nascit in spē: ita
de plurib⁹ simplicib⁹ quātitatib⁹ procedit
vna cōis q̄ nascit in substātia aie q̄ est vna.
¶ Quilibet potētia aie h̄z quātitatē cōpo
sitā per quā est teriata z finita/sicut intelle
ctus cui⁹ quātitas est de quātitate bōitatis/
magnitudinis/duratiōis zc. Et qz intelle
ctus est vn⁹ z de plurib⁹ p̄tib⁹/sua quātitas
est cōposita de multis simplicib⁹ quātitati
bus. ¶ B̄ia est p̄posita in q̄tū ē de suis po
tētis z qm̄ q̄libet potētis quātitatē h̄z p̄po
sitā/opz q̄ quātitas aie sūt cōposita. Et est
ita de cōpositis q̄titatib⁹/sicut aia ē de po
tētis q̄ sunt de multis p̄tib⁹. ¶ In intelle
ctu z sic de alijs potētis est vnū intellectu
uum vnū itellegibile z vnū itelligere z oia
tria simplice h̄nt quātitatē in quātū quāti
tas vnū nō est quātitas alteri⁹. Et qz ex oi
bus trib⁹ est intellect⁹: est sua quātitas cō
posita de quātitatib⁹ trib⁹. H̄z ḡ aia cōposi
tā quātitatē. ¶ B̄ia ē de forma z materia
z forma quātitatē h̄z actiuā qz quātitas in
actiua pte est sustētata. Et materia quāti
tē h̄z passiuā pp hoc qm̄ in passiuā pte ē su
stētata. Et de ambab⁹ quātitatib⁹ scz acti
ua z passiuā resultat qdā p̄posita quātitas/
sicut de p̄tib⁹ subalib⁹ resultat vna cōposi
ta substātia. ¶ Propter hoc qz aia cōposi
tam h̄z quātitatē: p̄nt sua p̄ncipia eē in ma
iori cōcordātia/in qua maioritate nō essent
si quātitates simplices p̄ncipioz nō essent
in continua quātitate cōposita z manerent
discrete quātitates non altere in alteris/si
cut in camera in qua quātitates discrete la
pidū nō sunt altere in alteris. ¶ Si aia nō
h̄ret cōpositā quātitatē: nō h̄ret naturā cū
qua p̄poneret similitudines suoz p̄ncipio
rum z aliozū in specieb⁹ quas multiplicat

z lucrāt per modū recolendi intelligēdi z
amādi obiecta extrinseca. Sed qz naturali
ter cōpositā h̄z quātitatē: cōponit quādā si
militudinē cū alia z ex illis silitudinib⁹ cō
ponit quādā spēm quā p̄siderat. ¶ Si aia
nō h̄ret cōpositā quātitatē: sua quātitas nō
esset de multis z essent sue ptes subales ab
sqz simplici quātitate z p̄posita z esset suba
de suis p̄ncipijs z sua quātitas nō de illis
nec de substātia z esset extranea z de alia
essentia in tātum q̄ aia nō esset de accidēte
sed tātum de substātia qd est impossibile.

¶ Questiones minutę.

¶ Questio. B̄ia quō pōt h̄ere simplice q̄
titate z p̄positā: Solutio. R̄nsio hui⁹ q̄stio
nis manet in hoc qd dixim⁹ de simplici q̄
titate z cōposita. ¶ Q̄. Si aia h̄z quātita
tez cōpositā: nunqd opz subiectū ei⁹ eē diuis
sibile in plures ptes? Solutio. Om̄is sba
creata est cōposita ex forma z materia z q̄
uis sit de p̄tib⁹/nō est diuisibilis per for
mā z materiā/qm̄ si esset: sepata forma a
materia/esset q̄libet sine altera sustētata i
tū q̄ posset esse forma absqz materia z ma
teria absqz forma: nō cōsicta vna cū altera
z eēt actio z nō actio i forma z passio z nō
passio i materia z hoc ē p̄dictio z ipossibil⁹.
¶ Q̄. Si aia h̄ret cōpositā quātitatē: nun
qd opz q̄ sua quātitas sit sbalis? Cū sit ita
q̄ de p̄tib⁹ accidētalib⁹ nō possit fieri p̄posi
tio. Solo. Si de p̄tib⁹ accidētalib⁹ nō pos
set fieri cōpositio: oia accidētia sba r̄ū essent
in discretis q̄titatib⁹ z nō in cōtinuis z eēt
ita aia de p̄tib⁹ discretis vna nō ex̄nte in al
tera/sicut camera z color vini rubei z aque
q̄ nō h̄nt q̄titatē p̄tinuā i ciphō/q̄ cōtinet vi
num z aquā/nec aqua calida aquā frigidā
possz calefacere nec frigida calidā possz frī
gefacerē. ¶ Q̄. Si aia h̄z cōpositā q̄tita
tē: nunqd pōt eē mortalis p̄ naturā? Cū sit
ita q̄ om̄e cōpositū sit diuisibile. Solo. Sol
h̄ret vnā cōem q̄titatē q̄ est cōposita de q̄ti
tate formali z materiali/tū nō est corrupti
bilis sua sba. ¶ Q̄. Si aia h̄z cōpositā q̄
titate z vnū p̄ncipiū p̄ponit cū altero v̄r seq̄
q̄ aia p̄pōit seipaz z p̄ducit/qd tū ē ipossibi
le quā nullū ens seipz p̄ducit: qd ḡ dicem⁹?
Solo. Probauim⁹ aiaz esse a crāte z nō a
ḡnante. Et ita sicut ptes simplices i vno i
stātū sunt p̄ducte de nō eē in eē p̄ creationē

potest fieri earum compositio/ quoniam si
ita non esset : non posset esse creatio absq[ue]
successione/ quonia[m] essent ptes ante q[ue] totu[m]
z haberet creatio cōditiones agentium na
turaliuz/q[ue] est impossibile/q[ui]a iā non esset
creatio/s[ed] opus naturale. ¶ Q[uestio]n. Cōposi
ta q[ue]ritas aie de q[ue] est? Solo. Sicut simplici
tas s[ub]e simplicitis ē ita de simplicitatib[us] sua
rū p[ar]tib[us] sicut ip[s]a essentia de illis p[ar]tib[us]: sic q[ue]r
titas cōposita ē de multis simplicib[us] q[ue]rita
tib[us]. ¶ Q[uestio]n. Simplex bñ p[otes]t eē de simpli
cib[us] p[ar]tib[us]/ sed p[ro]positū quō p[otes]t eē de simpli
cib[us]/ cū differāt g[en]e/ sicut i[st]a z acc[iden]s/q[ue] ac
cidēs nō p[otes]t esse de essentia s[ub]e/q[ui]a si esset/
esset ps s[ub]alis z nō acc[iden]talis z cōpositū de
s[ub]a z de acc[iden]te/q[ue] est impossibile? Solo. Dis
cōpositio ē p[ro]ueniētia simplicitū in vno p[ro]gre
gato ex plurib[us] z simplex cōe z p[ro]positum
cōe p[ro]uertitur in nūero. ¶ Q[uestio]n. Si cōposi
tio p[re]cedit de p[ar]tib[us] simplicib[us]: quō p[otes]t esse
p[ro]positū simplex? Solo. Simplex cōe ē sim
plex/q[ui]a de simplicib[us] est / sicut fili[us] marti
ni z sue m[at]ris q[ue] ē hō q[ui] p[re]m z m[at]rem h[ab]et q[ui]
sunt de sp[ec]ie h[um]ana. Et simplex q[ue] est de sim
plicib[us] p[ar]tib[us] in quātū simplex ē cōe z cōpo
sitio q[ue] p[re]cedit de simplicib[us] p[ar]tib[us] nascit[ur] in
cōitate totū p[ro]positū de p[ar]tibus simplicibus.
¶ Q[uestio]n. Si totū q[ue] est simplex p[ro]uertit[ur] in nu
mero cū toto q[ue] est p[ro]positū : op[er]e q[ue] p[ro]positio
sit ita p[ri]ncipale p[ri]ncipiū sicut simplicitas.
Et si hoc ē/vt seq[uitur] q[ue] simplicia sint de p[ro]posi
tione sicut p[ro]positio ē de simplicib[us]: q[ue]d g[ener]e dī
cem[us]? Solo. Dis ps ē vt sit totū suū z p[ro]p[ri]e
ea finis p[ar]tis est totū. Sili mō finis cōposi
tōis est finis simplicis q[ue] est totū de p[ar]tibus
simplicib[us]. ¶ Q[uestio]n. Luz simplex sit de sim
plici: nū p[otes]t esse p[ro]positō de cōpositōe? So
lutio. In aia (z hoc idē de substātijs corpo
ralibus) est p[ro]positio de forma z materia q[ue]
sunt ptes p[ro]posite in quātū sunt de p[ri]ncipijs
simplicib[us] s[ecundu]m q[ue] iā dixim[us]. Quare p[ro]positō
p[otes]t esse de p[ro]positōe s[ecundu]m scōdam sp[ec]iem tertie
p[ar]tis hui[us] libri/s[ed] nō trāsit p[ro]positio ad p[ri]mā
sp[ec]iem tertie p[ar]tis/cū sit ita q[ue] nō sit de seipsa/
sed de alia. Ad quā tñ p[ri]mā sp[ec]iem trāsit sim
plex pars cōis simplicis q[ue] per p[ro]positōez
est de plurib[us] p[ar]tib[us] / q[ue] p[ro]positio ē mediū q[ue]
stat de plurib[us] simplicib[us] z est sustētātū in
cōmuni simplici q[ue] est simplex numero z
specie quia est de partibus simplicibus.

¶ Sexta pars p[ri]ncipalis hui[us] libri que
est de qualitate aie/z p[ri]mo de p[ri]ma sp[ec]ie.

Questio.

¶ Prope q[ue]litates aie
rōnalis q[ue]les sūt? So
lutio. Bōitas acc[iden]
tis naturalis aie ē p[ro]
p[ri]a q[ue]litas bonitatis
s[ub]alis/sicut (z multo
meli[us]) calor ignis z frigiditas aque. Et b[on]
idē de magnitudine acc[iden]tali naturali q[ue] ē p[ro]
p[ri]a q[ue]litas magnitudinis s[ub]alis z sic de
alijs p[ri]ncipijs s[ub]alib[us] quoz q[ue]d h[ab]et suā p[ro]
p[ri]ā q[ue]litate[m] quā alteri cōicat z cū ipsa dispo
nit suos act[us]. Et aia p[ro]gregata ex oib[us] p[ri]nci
pijs s[ub]alib[us] h[ab]et ipsas p[ro]p[ri]as q[ue]litates ip[s]oz
cū q[ue]d agit suas op[er]atōes z h[ab]et h[ab]et z dispo
sitiones in trib[us] potētijs z in actib[us] illarū.
¶ Propt[er] hoc q[ue] bōitas ē p[ro]p[ri]a q[ue]litas aie:
d[icitur] aia q[ue]lis bona. Et q[ui]a magnitudo ē sua
p[ro]p[ri]a q[ue]litas: d[icitur] aia q[ue]lis magna z sic d[icitur] alijs/
sicut hō d[icitur] q[ue]lis s[ecundu]m magnitudinē/ colorē z
figurā. ¶ Aia h[ab]et in hitu p[ro] naturalē p[ro]m
memoratiuitatē/ itellctiuitatē z amatiuita
tē q[ue] h[ab]et in hitu ita p[ro]p[ri]as q[ue]litates actiuas si
cut bōitas s[ub]alis q[ue] h[ab]et bonitatem acc[iden]talē na
turalē z sicut magnitudo s[ub]alis q[ue] magnitu
dinē h[ab]et acc[iden]talē z sic de alijs p[ri]ncipijs. Et
p[ro] hoc memoratiuitas s[ub]alis h[ab]et aliā me
moratiuitatē acc[iden]talē q[ue] est sua p[ro]p[ri]a q[ue]litas
cū q[ue] format z disponit memorare z abstra
hit illud a sua silitudine z de memorabili
tate acc[iden]tali naturali z passiuā q[ue]litate[m] q[ue] est
p[ro]p[ri]a q[ue]litas memorabilitatis s[ub]alis. Et il
lud memorare ē acc[iden]tale z de silitudinib[us]
z est sustētātū in memorare itrinseco s[ub]ali
q[ue] est de essentia s[ub]ali memorie. Et hoc idē
de intellectu z volūtate. ¶ Aia h[ab]et q[ue]litates
dispo[si]tas in quātū h[ab]et suas rōnes sicut bōi
tas q[ue] est rō aie ad memorādū bonū z ad in
telligendū bonū z ad amādū bonū. Et ma
gnitudo q[ue] est rō aie ad memorādū magnū z
ad itelligendū magnū z ad amādū magnū.
Et sic de alijs obis dispositis ad recipiendū
per dispositōes p[ro]p[ri]as sustētatas sub s[ub]alib[us]
rōnib[us] q[ue]rū sunt q[ue]litates. ¶ Actiue q[ue]
litates sūt potētie formales q[ue] rep[re]sētāt p[ro]s
s[ub]ales in quātū sūt earū figure. Et passiuē

qualitates sunt figure q̄ repositas passiuas
materias sbales in quatuor sunt earum qualitates/
sicut calor ignis in quatuor est actiua qualitas re
posita forma ignis et in quatuor est passiuua re
posita materia illi. ¶ In intellectu sunt me
morabilitates figure et passiones et hoc idem
de amabilitatibus et intellectiuitas est figura
et hinc intellectus agens qui discurrit per passiuas
qualitates supradictas. Et hoc idem inuertit in
alijs potentijs / sic in memorare in quo intelligi
bilitates et amabilitates sunt figure et passio
nes. Et memoratiuitates sunt figura et hinc
memorie sbalis que retinet et accipit spes et il
las dat et reddit intellectui et voluntati. ¶ In
intelligere est bonificatiuitas actiua qualitas in
tellectus. Et bonificabilitates que sunt bone per in
telligere sunt passiuue qualitates bonificabilitatis
sbalis et sbalis intelligibilitatis. ¶ Scdm q̄
potentie dispositas hinc qualitates hinc in hitu
oba et retinet eorum figuras et quoniam dispositio
destruit per partem proportionem oborum intrinse
corum et extrinsecorum: hitus hinc innaturales
possunt et impossibilitates / quoniam non hinc cum quo pos
sunt retinere oba non disposita ad memoran
dum / intelligendum et amandum / sicut aqua cum ala
fracta non hinc in hitu volare nec homo surdus hinc
in hitu audire. ¶ Memorabilitates / intelli
gibilitates et amabilitates sbarum corporali
um sunt naturales potentie / sed quia sunt dispositi
ones naturalibus potentijs que illas hinc in hitu:
sunt naturales possibilitates et impressiones et
figure / sicut vinum quod hinc naturalis potestas iebri
andi homines illud bibentem et si non bibit ipse / hinc
naturalis ipotestia ad ipsum iebriandum. ¶ Au
lla propria qualitas potest dimittere suum sbm quous
attingat obum vel non / quoniam si dimitteret: quod est
proprium / esset appropriatum et non proprium et partes
intrinsece sbales non haberent cum quo possent uti
extrinsecis et starent ociose / sicut ignis qui non
posset calefacere / si suum proprium calorem alteri
daret et appropriaret et quia ipse non haberet illum.

¶ Questiones minute.

¶ Q. Quod lapis/planta et leo habeant passi
uas qualitates obiectiue que non sunt de essentia
intellectus que ipsas intelligit nec alterius intelle
ctus / quomodo possunt esse intelligibiles? Solo. Scdm
quod diximus intellectus hinc propria qualitate cum qua
intelligit et ut possit intelligere subas corpo
rales / est illis appropriata intelligibilitas que
non est de essentia earum sicut aeris est appropia

tus calor per ignem ut sit calefactibilis que ca
lor non est de suis conditionibus essentialibus.
¶ Q. Supposito quod non esset intellectus: lapis/
planta et leo essent intelligibiles? Solo. De
(ut diximus) creauit subas corporales ad se
ipsum ut ipse sit finis illarum et ut creature in
creatore detentent habeant quam detentent habere non possent /
si intellectus non esset qui deum intelligeret et subas
corporales: ut ipse coniunctus cum corpore et intelli
gendo creaturas corporales essent medijs et in
strumentis ad finem et detentent illarum. Et si intelle
ctus non esset creatus: ipse non essent intelligibiles /
quoniam deus non creauit aliquam creaturam supflue
nec absque fine. Itaque intelligibilitas illarum
sbarum esset supflua et non creata ad aliquem finem
si intellectus non esset. ¶ Q. Quod bonitas na
turalis anime sit ipsi propria qualitas quoniam anima manet
in parte (quod est per accidens et in naturale) que hinc
qualitate mala? Solo. Scdm quod diximus nulla
propria qualitas dimittit suum proprium sbm. Et si
sba non utitur suis proprijs qualitatibus (sicut quod sunt
dispositae et passiuue stantes sub rationibus sbalibus
et naturalibus) est sine fine illarum ratione cuius prout
et partem finis accipit malum hitum sine bonita
tem et paruum sine magnitudine et vitiosum con
tra virtutem et sic de alijs. Et propter hoc ipsa
met appropriat sibi ipsi malas qualitates mo
rales sustentatas in bonis naturalibus que de il
lis malis sunt idute. ¶ Q. Quod memoria /
intellectus et voluntas sunt hinc que sunt qualitates:
quomodo possunt esse partes sbales sbe anime? Solo. Scdm
quod iam diximus quodlibet principium suam propriam hinc quali
tatem. Et memoria / intellectus et voluntas suba
liter sunt de primis principijs sbalibus de quibus est
sba anime. Et illa principia anime non sunt hinc sicut po
tentie. Sed propter qualitates principiorum collecte in
tribus potentijs (qualis potestas sua propria qualitates
hinc collectae seu agregatae a qualitatibus princi
piorum) vocatur vnus hinc in quibus. potentie anime
hinc spes in potestate / sicut faber hinc in hitu ferrariam
ratione cuius scit facere clauum / enssem et gladium.
¶ Q. Postquam anima est melius disposita ad
vtedum suis qualitatibus actiuis quam passiuis: que
sue actiue qualitates sunt ipotetes per impedim
entum passiuarum qualitatum? Solo. Inter formam
et materiam oportet esse dispositionem et proportio
nem et quoniam deficiunt dispositio et proportio: de
ficiunt autem ex parte materie que ex parte forme fin
cursu naturalis / cum sit ita quod forma nobilior
sit quam materia et maiorem virtutem habeat in operari

do q̄ materia in patiēdo / sicut ignis q̄ ma
loze h̄z virtutē in cōburendo ligna ⁊ multi
plicādo semp flamā q̄ ligna in patiēdo.
**Q̄. Dispositio q̄litate actiuarū ⁊ passi
uarū ē de essentia aie? Solutio.** Intellect⁹
fabri vigilātis est dispositus ad intelligē
dum modū fm quē bonū faciat ensem. Et
intelligibilitas ensis nō est de essentia inte
lect⁹ fabri. Quare dispositio q̄litate acti
ue ⁊ passive q̄ nō est de essentia intellect⁹ ē
spēs multiplicata ⁊ acq̄sita per artē mecha
nicā. Sed dispositio naturalis q̄ est intrin
seca / ⁊ stat medium inter formā ⁊ materiā
aie est ens positiuū ⁊ reale cui⁹ sunt dispo
sitiōes extrinsece s̄litudines. **Q̄. Utrū
ppria q̄litas s̄balis bonitatis sit actiua an
passiua? Solo.** In s̄bali bonitate est subale
bōificatiuū ⁊ s̄bale bōificabile ⁊ pp hoc ac
cidētalis bōitas stat q̄litas actiua rōne bōi
ficatiuū ⁊ passiua rōne bōificabilī. **Q̄. Utrū
moralitates sint magis s̄les actiuis
q̄litate naturalib⁹ q̄ passiuis naturalib⁹?
Solo.** Dispo q̄ est iter q̄litate actiuā ⁊ passi
uā h̄z magi d̄ entitate ⁊ natura p formā q̄
p materiā. Et pp hoc sua s̄litudō ⁊ figura
īpaz forti⁹ rep̄ntat formaliter q̄ materialr.
**Q̄. Utrū aia mouēdo vnā suarū q̄lita
tū moueat oēs alias? Solo.** Inter pōs acti
uas ⁊ passiuas stat dispositio ⁊ pportio na
tural⁹ ⁊ quū aia apprehēdit ōba extrinseca p
fecte oēs suas mouet q̄litates ad apprehē
dēdū illa ōiecta / sed q̄n accidit rōne inna
turalis potētie priuatio dispositionis ⁊ p
portionis intus ⁊ extra / aia nō mouet oēs
suas q̄litates sed aliquas / sicut aia que mo
uet suū intellectū ad intelligendū ⁊ memo
riā ad recolendū virtutē ⁊ suā volūtate ad
diligendū vitiū. Et ppter hoc nascit cōsciē
tia de habitibus supradictis q̄n aia nō mo
uet volūtate ad amādū bōitate / virtutē / iusti
ciā nec virtutē. Et mouet memoriā ad reco
lendū ⁊ intellectū ad intelligēdū predicta.
**Q̄. In aia pōt esse aliqua q̄litas p̄pa
cōis? Solutio.** Bonitas accidētalis ē p̄pa
qualitas bonitatis substātiālis. Et ista nō
pōt eē cōis p̄pe magnitudinī duratiōi nec
alijs p̄ncipijs / sed in quātuz est approp̄ata
magnitudinī / potestati ⁊ alijs p̄ncipijs q̄ p
īpaz sunt bona stat cōis q̄litas approp̄ata.
Q̄. Sc̄a spēs septe p̄tis p̄ncipalis.

**Q̄. Qualitates approp̄ate aie q̄
les sunt? Solo.** Bonitas subalis ap
prop̄at suā bonitate accidētalez magnitudē
ni s̄bali in quātū per īpaz est bōa ⁊ illa bōi
tas magnitudinis est q̄litas approp̄ata / si
cut ignis suū calorē approp̄at aeri. Et idez
facit magnitudo bonitati cui approp̄at suā
magnitudinē. Et sic de alijs p̄ncipijs aie.
**Q̄. Magnitudo subalis approp̄at bonitate
(quā recipit a bonitate s̄bali) sue magnitu
dini accidētali in quātū ipsaz facit bonā ⁊ sic
sūt due q̄litates magnitudinī approp̄ate q̄
sunt de ḡne bonitatis / vna ē bonitas appro
p̄ata magnitudinī s̄bali ⁊ alia est illa boni
tas q̄ est approp̄ata magnitudinī accidētali.
Et hoc idē est de magnitudinē approp̄ata
bōitati. Qualitate approp̄ataz alie sūt
intra s̄baz ⁊ alie extra / q̄ sunt intra sūt natu
rales ⁊ sunt s̄litudines q̄s p̄ncipia sibi in
uicē dāt fm q̄ dixim⁹. Ille vero q̄ sunt ex
tra sūt morales q̄litates ⁊ h̄it⁹ acq̄siti ⁊ iste
vadit ⁊ veniūt sed intrinsece semp remanēt.
**Q̄. Bonitas naturalis ⁊ subalis semp per
se est disposita ad dādum suā s̄litudinē
magnitudinī / durationi ⁊ alijs p̄ncipijs.
Sed per se ipsaz sine subsidio alioz nō pōt /
qm̄ si potestas nō subueniret ipsi: nō possz
īpam dare. Et ppter hoc illud subsidū qd̄
ptās facit bonitati vt possit dare suā s̄litu
dinē magnitudinī ē q̄litas approp̄ata per
ptatē / ⁊ hoc idē ē per virtutē ⁊ vitatē. Et fm
q̄ se adiuuāt q̄litates intrinsece: se adiuuāt
inqrēdo q̄litates approp̄atas extrinsecas / si
cut tēperātia q̄ ē approp̄ata q̄litas hōi per
bonitate in quātū ē bona ⁊ ē sibi approp̄a
ta cū ptate in quātū pōt eē bona ⁊ cū virtute
in quātū ē virtuosus h̄it⁹ ⁊ ille h̄it⁹ in q̄tū ē
ver⁹ ē approp̄at⁹ cū virtute. Et q̄n deficiūt
subsidia intrinsece / h̄it⁹ extrinseci deueniūt
in p̄uatiōez ⁊ s̄bis approp̄ant vicia. **Q̄. In
intelligibilitas igis / sol / plate / eq̄ ⁊ sic d̄ alijs
substātijs corp̄alib⁹ sūt q̄litates approp̄ate
suis s̄bis vt p̄ intelligibilitates eoz possint i
telligi. Et hoc idē d̄ suis memorabilitatib⁹
vt possint recoli ⁊ suis amabilitatib⁹ vt pos
sint amari. **Q̄. Aliq̄ q̄litates approp̄ate sūt
cōes sic calor ignis q̄ ē cōis aeri calefacto ⁊
aque calefactē ⁊ terre calefactē in lapide ⁊ in
vitro / ⁊ sic de alijs subiectis illius calorē.
Q̄. s̄lī ē in aia / sic bōitas subalis q̄ suā dat********

bonitate accidentalē iusticie/ prudētie/ fortitudi
ni et tēperātie / q̄ bonitas accidentalis ē cōis q̄li
tas appropriata/ et ē cōis p̄ dñā subor̄ et ē ap
ppata i q̄tū ē data cuilibz s̄bo. ¶ Qualitas
appropriata ē aīe vegetare/ sentire et imagia
ri/ qm̄ p̄ ip̄az vegetatia corpis cū q̄ ē p̄iūcta
mouet ad vegetādū et sēsitua ad sentiēdū et
imaginatiua ad imaginādū/ cū sit ita q̄ aīa
sit forma corpis et ptes illi⁹ moueat nālīter
ad finē illi⁹ et sui met. s. hoīs cui⁹ aīa et corp⁹
sūt ptes et sūt vt sit totū vlx hō. ¶ Magitu
do appropriat suā bonitatē accidentalē (quā reci
pit a bonitate subali) virtuti morali i magnifi
cādo illā/ qm̄ i q̄tū ip̄az magt ē illa magnifi
catio bona et illa bonitas appropriata virtuti i
magnificādo ē illa et eadē nūero q̄ ē appro
pata i bonificādo: s; i q̄tū act⁹ sūt dñtes ē
q̄litas vna p̄ vnū actū et altera p̄ alterū/ sic
virtus ignis appropriata cere quā dissoluit et
regule quā desiccet. ¶ An⁹ hīc appropriat
suā dispositionē alteri vt passionē i illo po
nat et de passiōe possit lucrari actionē/ sicut
iusticia q̄ suā ponit dispositionē i prudētia/
vt hō sapiēs vere iudicet seipsum et alium.
¶ De⁹ est recolibilis intelligibilis et ama
bilis. Et ppter hoc est appropriata aīe re
colitiuitas intellectiuitas et amatiuitas. Et
qz deus est dign⁹ vt sit recoli⁹/ intellectus
et amar⁹ cuz libertate/ bonitate/ magnitudi
ne/ iusticia/ prudentia/ fortitudine/ tempe
rātia/ fide/ spe et charitate sunt memoratiui
tas intellectiuitas et amatiuitas appropā
te qualitates cum alijs quas diximus. Et
i isto passu est multum de moralitate.

¶ Questiones minutę.

¶ Q̄. An⁹ q̄litas formalis possit esse ap
propāta? An⁹ si est appropriata/ est materia
lis: et sequit⁹ q̄ actiua q̄litas et passiuā rema
neāt i vno et eodē numero. Solo. In quā
tū bonitas appropriat suā similitudinē magni
tudini ē q̄litas formalis et i quātū magni
tudo ē bonificabilis ē q̄litas mālis. Et pp̄ h
vna est bonitas i appropriādo et i q̄tū ē ap
propāta ē dñs rōne s̄borū differētū. s. pro
ducens est formale/ et recipiens materiale.
¶ Q̄. Memorabilitas dei est ens positi
uum? Solo. Intelligibilitas et amabilitas
dei sunt rōnes p̄e reales. Et si sua memo
rabilitas nō esset ens positiuum reale: aīa q̄
deum recoleret intelligeret et amaret h̄ret

meritū et beatitudinē p̄ itelligere et amare e
et nō p̄ deū recolare/ qd̄ ē ip̄osibil. ¶ Q̄. An⁹
Aliq̄ q̄litas appropriata p̄t eē actiua? Solo.
Illud qd̄ p̄ducit q̄litatē de seipso producit
ip̄az actiua i s̄bo cui ip̄az dat. Et qz s̄bm ē
p̄positū de forma et mā i quātū recipit q̄li
tatez i forma nascit⁹ q̄litas actiua i illa for
ma. Et i quātū ip̄az recipit i materia nasci
tur q̄litas passiuā/ sicut vna et cadē aqua q̄
i plet vnā figurā circularē et aliā q̄drāgula
rē et aq̄ est vna sp̄e et indiuidualr/ sed ē dñs
s̄m q̄ est assituata i s̄bis dñtib⁹. ¶ Q̄. An⁹
An⁹ aliq̄ q̄litas naturalis appropriata aīe
possit esse successiua? Solo. Successio p̄t i
telligi duob⁹ modis scz successio q̄ ē i istāti
et successio q̄ est i t̄pe. Illa q̄ ē i istāti/ si
cut i s̄ba aīe i q̄ sua p̄ncipia altera alteri
suas dat similitudines i istāti sine motu loci
et t̄pis/ sicut bonitas subalis q̄ suā dat accidē
talē bonitatē s̄bali magnitudini. Et magni
tudo ip̄az dat durōi et durō ptāti et pp̄ h̄ ē il
la durō i sp̄e successiōis vni⁹ ad alterū. Suc
cessio at̄ q̄ ē i t̄pe ē extra p̄ moralitates et p̄
vegetatiua et sēsitua q̄ stāt i sp̄e nūeri hora
rū/ diez et añoz p̄ t̄ps et motū. ¶ Q̄. An⁹ sp̄s
q̄s aīa lucrāt et multiplicat quō sūt q̄litates
appropriate? Solo. Bonitas s̄bali mouet suā
bonitatē accidentalē i magnitudie i q̄tū illi ip̄am
appropriat. Et sic d̄ vno i aliō s̄m q̄ dixim⁹.
Et pp̄ h̄ de h̄ ope intrinseco p̄cedūt similitudies
a q̄b⁹ sūt hīc intrinseci acq̄siti/ sic iusticia i q̄
acq̄sita ē sp̄s iudicādi et i illa sp̄e sūt p̄res
q̄litates appropriate. s. mltę similitudies et vna
q̄litas ē similitudo bonitatis intrinsece et alia ma
gnitudinis intrinsece et sic de alijs / cū ita sit
q̄ ip̄z iudicare sit bonū et magnū. ¶ Q̄. An⁹
An⁹ q̄litas passiuā sit possibilis? Solo. pas
sio se h̄z p̄ mān et possibilitas p̄ ptātē cū sit
ita q̄ possibilitas sit dispō et figura ptātis et
passio q̄ ē actu nō ē disposita ad eēndū possi
bilis i q̄tū ē/ qm̄ si cēt/ seq̄ret⁹ q̄ forma q̄ ē i
pō p̄ possibilitatē eēt i vno et eodē t̄pe i pō et
actu/ i passiuā q̄litas p̄ducta de pō i actū ē
subiecta possibilitati alteratōis et p̄uatōis.
¶ Q̄. An⁹ q̄litas appropriata remanet i vno
nūero cū p̄pā? Solo. Ignis h̄z p̄p̄tū calo
rē et aer h̄t ip̄m appropriatū et calor ē vn⁹ i
sp̄e / s; nō p̄t eē vn⁹ nūero manēdo i dñtib⁹
subis/ sic figura radij solis q̄ ē dñs p̄
diuersas fenestras per q̄s intrat camarā.

Quod. An vna qualitas sit magis appro-
 pata q̄ altera? Solo. Scdm q̄ stat disposi-
 tio inter naturalē p̄m actiua z naturalēz
 passiuā z nō naturalē passionēz p̄t eē vna
 q̄litas magis appropata q̄ altera/sic Hiero-
 nym⁹ cui p̄t appropari vna naturalis me-
 moratio maior q̄ intellectio p̄ maiorē dispo-
 sitionē organi z potētie sub rōne memorā-
 di q̄ sub rōne intelligendi. Et sub rōne me-
 morādi z amādi q̄ sub rōne amādi z intel-
 ligēdi. **Q**uod. Qualitati appropate in sba
 aie est loc⁹ necessari⁹? Solo. Loc⁹ multis
 modis p̄t considerari fm q̄ dicem⁹: z p̄ nūc
 intelligim⁹ locū sp̄ialē/ sicut accūs colloca-
 tū in sba z vnū accūs in alio/sic bōitas acci-
 dētalis collocata in magnitudine accūtali
 in quātū simul stāt subiecta qb⁹ illa bōitas
 est appropata z talis loc⁹ ē necessari⁹ ad a-
 p̄prietatē q̄litatū sp̄ialis. **Q**uod. An
 aia martini possit appropare aliquā suarū
 q̄litatū aie filij sui? Solo. Simpliciter aia
 martini nō p̄t appropare aliquā suarū
 qualitatū naturalū essentialū aie filij sui:
 cū a create sit nō a gnante/ sed rōne disposi-
 tiōis (q̄ stat iter organa z p̄s in Martino)
 trāsmittit illes sp̄s in corpore sui filij z p̄t
 aia martini proportionare/disponere z or-
 dinare quomodo filius similis sit patri in
 aliquibus moribus z corporalib⁹ figuris.

Septima pars principalis hui⁹ libri q̄
 tractat de tpe aie z primo de prima specie.

Vestio.

Aia stat i vno istātī
 z nunc p̄petue ita q̄
 nō trāseat suū nunc?
 Solo. Aia ē sba spi-
 ritualis fm q̄ iā pro-
 bauim⁹. Et sicut dis-
 cōuenit sibi lōgitudō/latitudo z p̄funditas
 qz nō ē corp⁹/ ita discōuenit sibi mutatio de
 vno nūc in aliud / qm̄ sic oporteret h̄re cor-
 pus si h̄ret lōgū/latū z p̄fundū: ita oportet
 ret ipsaz h̄re corp⁹ si staret in vno nūc post
 modū in alio. Cū sit ita q̄ ois sba q̄ stet de
 vno nūc in alio sit de natura corporis z mē-
 surata per dies z años z per corporalē mo-
 tū. **A**ia ē incepta z in quātū ē incepta i
 creādo est incepta in tpe a q̄ non sumit nisi

vnū nūc tm̄ mō indiuisibile / sicut martin⁹
 q̄ est incept⁹ in natura hūana in quātū est
 hō a qua nō sumit nisi vnū nunc sp̄ale / nō
 q̄ ipse sit vn⁹ hō z postea alius. **A**ia est
 creata in istātī. Et pp hoc h̄z oēs suas p̄di-
 tōes in istātī z in vno istātī nūero qd̄ h̄z
 añ ipz tps z nō a pte post/qm̄ si h̄ret tps a
 pte post simplr h̄ret numerū horarū/diez
 z años/ sicut corp⁹ Martini qd̄ h̄z illū nu-
 merū per motū firmamētī. Quare sicut in
 sphaera Saturni nō stat nox nec nūer⁹ plu-
 rī noctū/sz numer⁹ vnī diei per solis p̄-
 tīa/ ita aia nō stat per seipaz in nūero tps:
 sed hūanus intellect⁹ nūerat dies z años
 postq̄ est creatura. **S**ic aia mouet mo-
 tu corporis cū q̄ ē p̄iuncta/moto illo corpore
 de vno loco i aliū: ita aia mouet d̄ vno tpe
 in aliud per corp⁹ qd̄ ē in vno tpe z postea
 in alio. Et sicut aia nō mouet seipaz de vno
 loco in aliū: ita nō mouet seipaz de vno tē-
 pore in aliud. **A**ia ē sba indiuisibilis.
 Et pp hoc nō p̄t stare simplr in tps succe-
 sione/qm̄ si staret: eēt diuisibilis sicut sba
 mūdi q̄ fuit creata in istātī z fuit posita in
 successiōe in quātūz sepauit de⁹ vnā creatu-
 rā ab alia in vna die z creauit mūdū in .6.
 dieb⁹ fm tps successiōe. **A**ia cōiuncta
 cū corpore qm̄ desiderat aquā aut aliā nece-
 ssitatē corporis nō desiderat illā p̄ seipsam:
 cū sit ita q̄ ipsi non sit necessariū bibere/co-
 medere/calor frigiditas/lectus/camera nec
 vestimentū. Quare sic ista sibi discōueniūt
 simplr per seipaz/ ita discōueniūt hore/dies
 z añ: sed sicut cōditiōes supradicte cōueni-
 unt sibi rōne corporis: ita cōueniūt ipsi ho-
 re/dies z añ rōne corporis. An quātū ad se
 ipsam stat in vno nūc a q̄ nō recedit. Et cū
 illo nūc stat cū plurib⁹ nūc q̄ sūt corporis/qd̄
 dimittit vnū nūc z sumit aliū z illud qd̄ di-
 mittit stat in tpe preterito z ipm̄ nūc qd̄ su-
 mit stat in tpe futuro. **S**i sol non moue-
 ret de vno loco in aliū: nō eēt successiō tps
 sustētata in horis/dieb⁹ z añis/ sz qz moue-
 tur: multiplicat de horis dies z años. Sili-
 mō aia sepata manet ita in vno nunc absq̄
 tps successiōe: sicut staret sol in vno nūc si
 nō moueret. Sed qz aia mouetur in corpo-
 re: rōne nature corporis ē antiq̄ in p̄tineti qm̄
 corpus stat in motu de vno tpe in aliud.
Si aia nō h̄ret simplr nūc: nō possit h̄re

principia simplicia. Et sua principia eent co-
posita/ sicut principia corporis q sunt pposita
de vno nunc in alio p tps successione/ sicut
in puero i q fuit ante opatiovegetatiois q
sentiendi z sentiendi q imaginadi. ¶ Nullu
corp^o possit moueri de vno loco in aliu/ ni
si hret ptes piores z posteriores/ nec d vno
tpe in aliud: nisi moueret in momētis z ho-
ris. Quare sli mō qz aia nō hz ptes piores
nec posteriores cū sit suba spūalis (z sic nō
pōt moueri de vno loco in aliū per seipam
postq nō hēt ptes piores z posteriores) iō
nō pōt moueri de vno tpe i aliud postq nō
hz illas ptes. Stat g aia ppetuo i illo z co-
dē nūc in q fuit creata. ¶ Martinus q stat
ad dexterā ptē petri nō stat ad dexterā ptē
petri per aiaz sed per corp^o / cū sit ita q aia
non hēat dextrū neqz sinistrū. Sili mō aia
non habet tēpus successiuū de vno nunc in
aliud per seipam. Sed hz illud tēpus succe-
ssiuum rōne corporis z mot^o firmamenti.

¶ Questiones minutę.

¶ Q. Spz nūc aie ē sue essentie z nature
an alteri? Solo. Ita cōuenit nūc aie mar-
tini rōne tps / sicut puenit loc^o rōne corpis
Et sicut aia martini nō posset eē nisi eēt lo-
cus in q eēt: ita nō posset eē nisi eēt nūc in q
eēt. Et sicut loc^o nō eēt: si nō eēt corp^o / ita
nūc nō esset si tps nō eēt. Et sicut vinū qd ē
in ciphō nō ē de essentia ciphī/ ita ipm nūc i
quo aia est nō ē de essentia ipsi^o aie. Sed ē
in ipso ita per tps naturā/ sicut vinū ē in ci-
phō per naturā loci. Et si nūc in q aia ē eēt
de sua essentia z natura: eēt pars ipsi^o z eēt
aia cōposita ex accntib^o cōpetētib^o corpori
z de accntib^o cōpetentib^o spūi z per pns de
suba corporali z spiritali qd ē ipossibile.
¶ Questio. Cū bonitas aie se cōicet essen-
tiali magnitudini/ duratiōi z alijs pncipijs
fm q iā dictū ē: quō pōt eē illa cōicatio absq
tps successioe? Solo. Scdz q iā dixim^o suc-
cessio vni^o q̄litas in aliā pōt eē intra sbaz
aie in vno nūc z in instāti absq tps succes-
sioe. Et hoc ē qm de^o pōt creare plures p-
tes in vno instāti z alterā in altera z oēs in
toto z totū i ptib^o. Et pp hoc fm modū ta-
lis creatiois pōt eē cōicatio (de q petit qo)
absq tps successioe. ¶ Q. Scdz q iā di-
ctū est. 3. sūt pōe aie. s. memō intellect^o z vo-
lūtas/ quō g pnt eē de bonitate magnitudi-

ne z alijs pncipijs aie absq tps successioe?
Solo. In cōtinēti qm est pducta suba sūt p-
ducte in illo instāti pres ex qb^o est/ qm si nō
eēnt: suba nō hret ex q esset. Et hoc est fm
cursum naturalē / nō fm cursuz artificialē/
sicut ptes camere sūt altere añ q alie z ali-
quę añq camera. ¶ Q. Intellect^o practi-
cus qm perqrit spēs z illas multiplicat pre-
cedit memoriā z volūtatē/ precedit memōz
in quātū in ipa spēs nouas ponit: precedit
volūtatē/ vt ipsa sit deliberatiua z electiua.
Et pp hoc qro quō pōt eē ista pōritas z po-
sterioritas absq tps successioe? Solo. Na-
turalit^o fm ptes intrinsecas nō stat successio
tps qm ita (z multo meli^o) sūt oēs simul i
vno nūc z momēto/ sic sūt in vno nūc z mo-
mēto repntabiles ptes faciei i speculo in q
hō se intuet. Sed extra manet successio pō-
rū rōne organoz illarū q sūt de natura cor-
porali z manēt in successioe tps sine q inte-
lect^o practic^o nō possz lucrari nec multipli-
care spēs. ¶ Q. Scdz experiētiā videm^o
q vna aia antiqoz ē q altera sicut aia mar-
tini q añ ē q aia sui filij. Illa g antiqitas q
mō pōt eē absq tps successioe? Solo. Sic
discōuenit aie albedo/ discōuenit sibi antiq-
tas/ qm sicut albedo nō pōt eē absq corpo-
re/ ita antiqitas nō pōt eē absq successioe tē-
poris substētata cū motu devno nūc i aliū.
Quare antiqitas simplr nō ē de essentia z
natura aie. Sz solū qz intellect^o ipsaz accipit
z p̄siderat/ pp hoc qz aia martini ē añ i cor-
pore q aia filij sui z corp^o martini est antiq-
oz q corp^o filij sui. ¶ Q. Aia q ē Rome
hois moriētis z ascēdit ad cellū quō ē mota
de Roma ad cellū absq tēporis successioe?
Solo. Aia sepata mota ab vno loco ad ali-
um nō pticipat cū corpore z ppter hoc nō
pticipat cū motu corporali nec p pns cū suc-
cessioe tps q nō pōt esse absq motu corpo-
rali. Nota g aia de roma in cellū ē mota in
illo instāti in q stat / qd iā dixim^o z qd ē indi-
uisibile z sūū non amittit ppriū nūerū. Est
g aia in celo i illo tpe in q recedit a roma si-
ne hoc q multiplicet mediū in se de vno lo-
co in aliū. ¶ Q. q̄lis d̄fia ē inter nūc cor-
porale z nūc spūale? Solo. Nūc corporale
est tps qd est accns corporis rōne cui^o cor-
pus stat in tpe z pōt moueri de vno loco i
aliū z pōt eē de ipso numer^o horarū/ dierū

et annorum. Sed nunc spirituale est principium sube
spiritualis in tempore incepte / sicut est incepta in loco.
Et si non esset incepta in tempore / esset ita incepta in
eternitate / sicut esset incepta in infinitate si non
esset incepta in loco. ¶ Quid. Anima separata quomodo
potest intelligere postquam non inquit spiritus cum orga
nibus corporalibus in temporis successione? Sed. Figu
re litterarum sigilli sunt in cera et non in sigi
llo / quoniam iam sunt in ipso in actu. Et propter hoc al
tere littere sunt sigilli et altere ille quod imprimunt in
cera / et littere cere postquam sunt in actu non indigent
participare cum sigillo per contactum sed per similitu
dines spirituum. Sicut modo anima separata postquam acq
sivit spiritus cum organibus / non indiget illis ad intel
ligendum. Et in spiritibus quod sibi remanent attingit
illa quod desiderat. ¶ Quid. Anima separata quomodo in
telligit absque temporis successione / quoniam ita sit quod inte
llectus precedit memoriam et voluntatem ut memo
ria sit preservative spirituum quod accipit et voluntas
deliberativa et electiva? Sed. Si tres sequen
ter in simul quoniam unum sunt albus sedes niger et
tertius rubeus. Albus precedat et niger post ipsum
et rubeus ultimus sequatur et tamen in uno et eodem nunc
incipiant currere: equus qui precedit maiorem
habet honorem et victoriam. Non est sic in anima sepa
ta / quoniam omnes tres potentie que sic discurrunt in
hac vita / sicut equi predicti: habent tamen in alia vi
ta equaliter suum finem in uno eodem nunc quod quilibet
currit secundum suum officium et ordinem. ¶ Questio.
Anima separata et damnata intelligit aliquid bo
num quod fecerit in hac vita? Solutio. Si in
gloria anima que fecit aliquid peccatum in hac vita non
intelligeret illud peccatum: non intelligeret mi
sericordiam divinam. Et si anima damnata non intel
ligeret illud bonum quod fecit in ista vita / iusti
ciam divinam non intelligeret que sibi alle
viat penam ratione boni quod fecit.

¶ Secunda species septime partis principalis.
Questio. Anima manet in successione temporis?
Solutio. Homo est compositus de anima et corpo
re. Et propter hoc anima stat in temporis successione
quoniam ad corpus secundum decem figuras temporis que
sunt iste. discursiva / deliberativa / apprehen
siva / electiva / desiderativa / contritionativa /
opinativa / dispositiva / sperativa / et cogitati
va. Et primo de prima dicemus et post modum de
aliis. Et secundum istas decem figuras et potestates (figu
re sunt in quatuor temporibus / potestates sunt in quatuor partibus
sicut) docebimus modum secundum quem anima stat in suc
cessione temporis. Hoc tamen iam monstravimus secundum pri

ma species istius partis. Sed quod difficile est intelligere
re quod anima sit in successione temporis et tempus non
sit pars ipsius / volumus declarare ac remoue
re dubia que homo potest habere quod anima sit in succes
sione temporis et non in successione sine hoc quod
sequatur contradictio. ¶ Anima stat in temporis
successione per corpus quod stat in tempore succe
ssive de uno nunc in aliud discurrere anima cum
ipso quod est suum organum in lucrando et multi
plicando spiritus modo unam et postea aliam / modo
per videre / modo per audire / modo per gustare /
modo per tangere / modo per odorare / modo per af
fari imaginando recolendo intelligendo et amando
modo unum obiectum et postea aliud discurrere
modo per unum et modo per aliud in tantum quod per eorum
discursum successive habet anima in diversis nunc
actibus suos. ¶ Anima in quantum est deliberativa
stat in successione temporis / quoniam intellectus
inquit quod est verum et quod est falsum et inquit
numeros diferentes subiectum et accidentia illa
rum. Et propter hoc habet potentiam deliberativam
de uno tempore in aliud apprehendendo unum
obiectum per aliud et unam veritatem per aliam suc
cessive. Et facta deliberatione facit iudicium
de rebus acquisitis. ¶ Anima habet potentiam appre
hensivam in successione temporis / quoniam sicut oculi
non possent videre absque colore nec aures
audire absque sono: ita anima non posset attinge
re obiecta nec apprehendere sine ipsius successione /
quoniam primo operis quod apprehendat per sensum quod ap
prehendit obiecta colorata vel tacta in uno
nunc et in alio nunc apprehendit in imagina
tione figuram actus sensus impressam in ima
ginatione et tunc actus sensus preterit in pri
vationem. Et propter hoc fit successio de uno
nunc in aliud in illa apprehensione / sicut
scholaris qui apprehendit lectionem audiendo il
lam in uno tempore et studendo illam in alio. ¶ Anima
habet potentiam electivam in successione temporis
et potentia stat in instanti in subiecto intrin
seco quod est anima et exit in temporis successione eli
gendo unum obiectum per amare et dimittendo
aliud per odire / sicut vinum quod exit a do
lio intra quod tota substantia vini non stat
in motu de uno loco in alium sed successive
pars ipsius exit in motu extra. ¶ Anima
habet potentiam desiderativam cum qua desi
derat ea que sunt ventura sustentata in mo
tu successivo sine quo non possent venire. Et
propter hoc potentia in quantum hoc quod est

stat semper in vno instanti scilicet in illo in quo creata fuit scdm q̄ iā dixim⁹ ⁊ exercet suos actus in tēporis successione per plura nūc scdm q̄ vadūt ⁊ veniūt / sicut mater q̄ i vna hora ⁊ postea in alia desiderat videre filiū suū peregre p̄fectū. ¶ Anima habet potentia cōtritionatiuā cum qua habet cōtritionē ⁊ penitentiā peccati q̄ fecit vel credit fecisse. Et illa cōtritio exit in successione sicut semē q̄ p̄cedit de terra in colere ⁊ ex it ita cum mutatiōe vni⁹ obiecti in aliud / sicut facit semen in colere cū successione ḡnatiōis multiplicādo vni⁹ p̄tem ⁊ post modum aliā. ¶ Anima hēt potentia opinatiuā cū qua hēt opinionē q̄ p̄cedit in affirmatiōē vel negatiōē per successione / sicut hō zelotypus q̄ in vno tēpore affirmat q̄ vxor sua est mala p̄pter aliq̄s similitudines quas cōsiderat q̄ sunt de circumstātijs luxurie. Et in alio tēpore negat maliciā sue vxoris ⁊ cōsiderat aliquas similitudines q̄ sunt de cōditione castitatis. ¶ Anima habet potentia dispositiuā q̄ oritur in ordine successiuo ponendo vni⁹ obiectū corā altero ⁊ disponit res secundū q̄ sunt future p̄ vni⁹ nunc ⁊ post modū per aliū. Et p̄pter hoc potentia ē vna ⁊ oritur sua figurā in successione tēporis / sicut piscis qui de aqua exit in assituatiōe aeris. ¶ Anima habet figurā imperatiuā cum qua sperat q̄ est venturus ⁊ illa figura exit in successione tēporis exeunte actu potentie. Exit ḡ per dispositiōē corporis in successione q̄ est de circumstātijs ⁊ similitudinib⁹ successiōis. Quare sicut cristallo posita super aliquē colorē nigrū vel ruberū vel aliū exit suus color simpliciter in figura coloris quem hēt subiectū in quo est posita / ita simplex potentia aie : q̄ stat in vno nunc intus : exit in plura nūc successiue extra in sua opatiōe sustentata in corpore / q̄ est organū a quo sumit similitudines eius q̄ sperat. ¶ Anima habet figurā cogitatiuā que est vna figura intus in instanti scilicet in illo nunc in quo est creata / ⁊ exit in aliam figuram extra / extensam in successione tēporis de vno nunc in aliud cogitando vnum ⁊ postea aliud / sicut figura masse ferri que ē vna ⁊ exit in multas figuras / quando ex ipsa est factus clauus / ensis ⁊ gladi⁹ ⁊ multi clauus / enses ⁊ gladij. Et sicut ferrum in

qualib⁹ figura remanet in sua simplici specie remanet simplex potentia in suo simplici instanti in quo fuit creata.

¶ Questiones minutę.
¶ Questio. Quare deus nō creauit omnes animas simul? **Solutio.** Si deus creasset omnes aias simul ⁊ in vno nunc / aia que nō esset cōiuncta cū corpore esset ociosa vsq̄ quo esset cum corpore cōiuncta / qm̄ non haberet in quo haberet suos actus / illi deficientib⁹ organis cū quib⁹ ipsa esset in successione ad attingendū finē ad quē est creata ⁊ faceret deus iniuriā animab⁹ in quantum ipsas posuisset in ociositate / q̄ est impossibile. ¶ **Questio.** Quare de⁹ nō creauit animā ante q̄ corpus cum sit nobilior creatura q̄ corpus? **Solutio.** Respōsio huius questionis stat in solutiōe questionis supradicte. ¶ **Questio.** Quare anima habet potentia motiuā de vno nunc in aliud? **Solutio.** Secundū q̄ iā diximus instans intrinsecū exit extra in successione tēporis ⁊ hoc in quo exit est per corporis successione motū de vno nunc in aliud. Et p̄pter hoc anima habet potentia motiuā de vno nunc in aliud per hoc q̄ habet per aliud nūc per seipsas simpli / sicut aia q̄ per seipsas stat absq̄ motu in hoie eunte ⁊ seipam mouet de vno loco in aliū mouēdo corp⁹ illi⁹ hois. ¶ **Q̄.** Anima quō pōt stare ⁊ nō stare in successiōe tēporis absq̄ cōtradictiōe? **Solutio.** Potētie aie p̄ vni⁹ modū stat intra subas ⁊ per aliū modū hēt suos act⁹ extra i corpore / sicut vinū q̄ hz potentia in ebrīandi hoiez ⁊ hz ipsas itra seipsas ⁊ nō in successiōe inebriandi. Et qm̄ pō exit in actū bibēte hoie vinū / exit pō in successiōe tēporis absq̄ hoc q̄ sequat̄ p̄dictio / exiēte pō int⁹ in vno nūc fm̄ sui p̄p̄riū subm / ⁊ exiēte in plurib⁹ nūc successiue i subo appropato / vbi fit inebriatio. ¶ **Q̄.** Anima sepata stat in tēpore? **Solo.** Anima sepata fm̄ q̄ iā dixim⁹ stat in tēpore i q̄tū i tēpore ē creata ⁊ icipita : s; nō stat i tēpore successiōe in q̄ stabat dū erat in organo. ¶ **Q̄.** Anima pōt in vno tēpore cōsiderare plures sbas ⁊ multos act⁹ earū? **Sō.** Anima q̄tū ad seipsas p̄t attingere multa oba d̄ria ḡnib⁹ vl ipēb⁹ ⁊ indiuidua illaz / s; qz ipa aia hz apprehēdere obiecta cū subsidio organi cū q̄ ē p̄iuncta / q̄ est corpus hois q̄ nō pōt ipsas adinuā

re absq; successiōe t̄p̄is: ideo nō nōt aīa atti-
gere d̄f̄ntes subas ⁊ act̄ illarū in vno ⁊ eo-
dē t̄p̄e. ¶ Q̄d. Q̄n̄ aīa disponit ⁊ ordinat
aliq̄d v̄t̄urū: stat in successiōe t̄p̄is intra se
ipsam? Solo. Sc̄dm q̄ iā dictū ē nulla aīa
cōiūcta p̄t̄ cōsiderare multas sp̄es in vno
t̄p̄e ⁊ ordinare alterā cū altera/q̄m sic ip̄as
acq̄siuit extra per successiōe t̄p̄is: op̄z me-
moriā illas sp̄es reddere it̄lectui ⁊ volū-
tati in successiōe t̄p̄is. Et si hoc nō esset ita/
scholaris q̄ reminiscit̄ lectionē sui maḡri re-
minisceret̄ illā in vno ⁊ eodē nūc ⁊ ita cito
vnā p̄tē illi? lectōis sicut aliā. ¶ Q̄d. Q̄n̄
hō dormit: q̄re nō it̄lligit? Solo. Q̄n̄ hō
dormit organa aīe nō sunt disposita vt aīa
ab ip̄s̄is sumat subsidii ad it̄lligēdū/nec
musicus p̄t̄ facere notā in lyra/quando fi-
des nō sunt in ordine posite. Et qz dormiē-
te hoīe aīa nō mouet organa / non p̄t̄ h̄re
actus intrinsecos in organis extrinsecis/q̄ il-
los act̄ nō p̄t̄ sumere si nō sūt mota p̄ aīas
ad finē actū intrinsecor̄. ¶ Q̄d. Aīa it̄llig-
it aī per sensum q̄ imaginationē? Solo.
A sensu oriē figura in imaginatiōe quā it̄-
lect̄ abstrahit a sensu materialiter. Et for-
maliter accipit in imaginatiōe. Et p̄pterea
aī it̄lligit per imaginationē q̄ per sensū.
Et si hoc nō eēt ita/ ⁊ eēt p̄riū: it̄lligeret in-
tellect̄ aī per materiā q̄ per formā: ⁊ p̄ il-
lā p̄m̄ q̄ lōgic̄ est a se q̄ per illā q̄ p̄p̄inq̄
est/q̄d est impossibil̄. It̄lligit ḡ it̄lect̄ aī
per imaginationes q̄ per sensum. ¶ Q̄d.
Intellect̄ practic̄ q̄ perq̄rit sp̄es incipit aī
in istāti an in successiōe? Solo. Ille q̄ facit
camerā incipit aī vnā p̄tē camere q̄ om̄es
ei? p̄tes ⁊ successiue de p̄te in p̄tē dat came-
re p̄fectionē quā dimittit in instanti in quo
ipsam complet/ sicut incipit in vno instāti
quādo incipit primā p̄tem ipsius camere.

¶ Octaua pars p̄ncipalis hui? libri q̄ tra-
ctat de loco animę: ⁊ primo de prima sp̄e.

Questio.

Aīa occupat ⁊ impe-
dit locū? Solo. Aīa
est s̄ba sp̄ialis s̄m q̄
iā p̄bauim?. Et loc̄
est pars sube corpo-
ralis in q̄tū ē acc̄s

ip̄s̄. Et p̄ hoc aīa ⁊ loc̄ nō p̄t̄ p̄ticipare
per cōtactū/q̄m si possent: aīa sup̄ficiē ⁊ co-
lorē h̄ret ⁊ loc̄ nō eēt pars sube corporalis
sed eēt corp̄ in q̄tū aīa eēt in ip̄so ⁊ in ip̄so
nō eēt corp̄. It̄o occupat ḡ aīa locū s̄be cor-
porali nec sp̄iali. ¶ Nulla pars corporalis
q̄ sit in altera corporali ⁊ eēt occupat locū
altera alteri sicut hōitas q̄ est in magnitū-
dine ⁊ magnitudo in hōitate. S̄z si pars cō-
tinet̄ ab altera p̄te ⁊ nō eēt: t̄nc altera occu-
pat locū alteri p̄t̄/sicut vinū q̄d ē in ampul-
la q̄d occupat locū om̄i p̄t̄ in illa ampulla
in q̄ ē. Et hoc qz ampulla h̄z corp̄ ⁊ vinū
h̄z corp̄ ⁊ vnū corp̄ nō p̄t̄ eē in loco alte-
rius si ambo p̄ticipāt per cōtactū. Et qz aīa
est pars sp̄ialis ⁊ ē in corpore ⁊ corpus in
aīa: ideo anima non occupat locū corpore
illo. ¶ Nullū indiuiduū occupat locū i sp̄e
sicut Joānes ⁊ Gregori? q̄ nō occupāt locū
in sp̄e h̄iana. S̄i mō aīa q̄ ē s̄ba indiuidua
⁊ corp̄ nō occupāt locū in suba q̄ est ex am-
bob?. s. homie/ q̄m si locū occuparet altera
suba alteri: nō esset ex ambob? s̄ctā mixtio
nec ex ip̄s̄is eēt cōposita suba hoīs. ¶ Nul-
la forma occupat locū sue materie nec aliq̄
materia sue forme. Et qz aīa ē forma corpo-
ris: nō occupat locū corpori nec corp̄ aīe.
Sed aīa occupat locū alteri aīe quādo est
cōiūcta cū p̄p̄o corpore/q̄m vnū corpus nō
sufficit duabus aīab? rōnalib? nec vna aīa
duob? corporib?. ¶ Vnū obm occupat lo-
cū alteri obm in intellectu q̄ nō p̄t̄ it̄lligere
i vno t̄p̄e duo v̄l p̄tra oba ⁊ ista occupatio
loci ē de vno nūc ⁊ de alio/ cū sit ita q̄ duo
nūc vel plura nō possunt eē vnū in alio/q̄re
s̄m istū modū loci t̄p̄is/nō loci simplr (i q̄
corporalis suba ē collocata) stat occupatio
in aīa ⁊ in suis potētis rōne naturalis in
potētiarū. ¶ In corpore Nicolai vnū elm̄
nō occupat locū alteri ⁊ hoc qz vnū ē i alio
cōponendo corp̄ ei? q̄d ē cōe oib? q̄ttuor in
q̄tū ē ex ip̄s̄is. Et p̄pter hoc si vnū corp̄
nō occupat locū alteri: q̄to min? suba sp̄ia-
lis occupat locū alteri. ¶ Aīa ē collocata
in loco rōne corporis q̄d in illo loco ē collo-
catū/sicut corp̄ Alberti collocatū in came-
ra per quā collocatiōe aīa est collocata in
illa camera. Et rō q̄re camera nō possz col-
locare oīa corpora hoīs: ē qz oīa corpora hoīm
ip̄edirēt locū altera alteris in ipsa camera/

quia oia hnt magis de materia q̄ camera. Sed de mā aīe ⁊ illoꝝ corpoꝝ nō pōt fieri impedimētū in camera/qm̄ aīa nō h̄z illas cōditōes cū qb̄ vñū corp⁹ ipedit locū alteri corpoꝝ / stāte q̄libet in discreta q̄titate.

Q̄uia ē collocata in loco pp̄ hoc qz nō p̄t esse absq̄ loco creata/qm̄ si cēt creata absq̄ loco: cēt sūū s̄m̄ infinitū in extēsitāte ⁊ ip̄a cēt infīnita. Est ḡ aīa collocata in loco/ sicut t̄ps in p̄ncipio. Nō occupat ḡ aīa locū i suo loco alteri s̄be/postq̄ stat in loco vt sit ⁊ nō ex eo qz alia s̄ba nō sūt ibi. **Q̄** nō h̄z lōgitudinē/latitudinē ⁊ p̄fāditatē nō p̄t occupare locū/ cū sit ita q̄ loc⁹ nō possit p̄tinere sūbām nō h̄ntē lōgitudinē/latitudinē ⁊ profunditatē. Et qm̄ aīa nō h̄t ista: nō pōt occupare locū in q̄ ē per seipsam alteri s̄be. P̄nt ḡ eē in illo loco in q̄ ipsa ē plures s̄be nō h̄ntes lōgitudinē/latitudinē ⁊ profunditatē. **Q̄** In lacte nō sūt due albedines/ nec i rosa due rubedines. Et hoc ē qz vna albedo occupat locū in suo p̄p̄o sūbto alteri albedini. Sili mō in aīa vn⁹ act⁹ occupat alium p̄pter sūb̄m qd̄ sufficit vni actui ⁊ non plurib⁹ / sicut in memoria vnū recolere naturale qd̄ occupat locum alteri recolere naturali in suo p̄p̄io recolitio ⁊ recolibili. Et iste tales opationes sunt spirītuales ⁊ differentes genere locis corporalibus.

Questiones minutę.

Q̄ Si vna aīa sepata est añ in celo q̄ alia/ recedētib⁹ in simul ex vrbe Roma v̄ q̄ altera illarū occupet locuz in suo motu. Qm̄ si nō occupat locū in suo motu: nō p̄t eē añ in celo vna q̄ altera: qd̄ ḡ dicem⁹? **Sō.** In lacte sunt in pō butirū/ case⁹ ⁊ serū sine occupatiōe loci vn⁹ ad alteruz dum stāt in potētia. Et hoc est p̄pter hoc qz om̄s tres forme nō h̄nt nisi vnū s̄m̄. Sili mō ambe aīe q̄ vno tēpore recedūt in simul ex vrbe Roma ⁊ nō in vno tēpore ascendūt ad cellū/ nō occupāt locū in medio qm̄ nō ascēdūt sc̄dm̄ successiōnē loci s̄z fm̄ successiōnē t̄pis d̄vno nūc in aliud. **Q̄** Aīa q̄ stat in manu Martini/ sc̄sa manu vbi stat? **Sō.** Sc̄dm̄ q̄ iā dixim⁹ in q̄libz pte corp̄is stat tota aīa ⁊ qz manu sepata a corpe/ in cōtinētū recedūt ab ip̄a/ vegetatiua ⁊ sensitiua martini: iō cū ipsi in simul sepatur/ aīa rōnalis que cum ipsi erat cōiūcta in manu. Et om̄s 3. aīe

remanēt in corpore martini. **Q̄** Illa memoria q̄ est in cerebro est in corde? **Sō.** Sicut in q̄libz pte lactis stat in potētia ps butiri/ casei ⁊ seri: ita memoria ⁊ q̄lz pars aīe stat in corde ⁊ cerebro ⁊ per om̄s ptes corp̄is stātes in actu. **Q̄** Intelligere ē in intellectiua ⁊ intelligibili? **Sō.** Nullum totū ē extra suas ptes nec vll⁹ act⁹ extra potētiā ⁊ obm̄/ qm̄ si totū cēt extra suas ptes/ cēt de p̄tib⁹ extraneis ⁊ nō de p̄p̄is. Et si actus staret extra potētiā ⁊ obm̄ / nō esset actus illarū nec h̄ret p̄p̄iuz sūb̄m in quo esset ⁊ esset sustentat⁹ in subiecto extraneo/ qd̄ est impossibile fm̄ cursum naturalē. **Q̄** Ana aīa bona pōt esse in vno loco cū alia aīa mala? **Sō.** Naturali (s̄z q̄ diximus) nulla aīa occupat locū alteri aīe/ fm̄ tñ iudiciū dei q̄ creavit cellū p̄pter aīas beatas ⁊ infernum p̄pter aīas dānatas/ mala aīa nō pōt esse in vno loco cū bona. **Q̄** Cū multe aīe possint itelligere vnū obm̄ ⁊ in vno ⁊ eodē tēpore: p̄ illud obm̄ ē ne vna in alia? **Sō.** Act⁹ p̄marū ⁊ sc̄darū nō sunt vnū ⁊ idē numero nec hoīes q̄ vidēt solē in vno ⁊ eodē tēpore sunt alteri in alteris. **Q̄** Qm̄ aīa recolit leonē / ē sua memoria in locovbi ē leo? **Sō.** L̄fa quā Nicolaius scribit nō ē in manu ⁊ ē in imaginatiōe similitudo illius l̄fe ⁊ nō l̄fa/ qm̄ si l̄fa esset in imaginatiōe esset cōiūcta cū manu ⁊ in loco illi⁹. **Q̄** Aīa q̄ ē i inferno ē collocata i igne? **Sō.** Nulla s̄ba sp̄sial̄ ē collocata i loco corpali p̄ cōtactū fm̄ q̄ dixim⁹ / s̄z sic aīa ē creata in locovt h̄eat vbi i q̄ sit ⁊ i tēpore h̄eat p̄ncipiū: ita ē collocata i igne infernali vt i illo loco penā patiat. **Q̄** Aīa p̄sicta ē collocata in corpore humano ⁊ corp⁹ in ipsa? **Sō.** In q̄titate cōtinua multiplicata de multis quātitatib⁹ discretis vel simplicib⁹ stat q̄lz ps i alia collocata. Et si vna ps est sp̄sial̄ ⁊ alia corpali: ē illd̄ collocamētū d̄ p̄tib⁹ d̄r̄ntib⁹ ḡne sic de s̄ba ⁊ acc̄te ex qb̄ h̄t collocamētū in plāta. **Q̄** Cuz ita sit q̄ maior v̄ sit in corde ⁊ cerebro q̄ in pede/ nūqd̄ aīa ē collocata maḡ i vna pte corp̄is q̄ in alia? **Sō.** Aīa ē p̄ totū corp⁹ ⁊ per oēs suas ptes. Sed qz indiget organis d̄eteriatis suis potētū ⁊ actib⁹: h̄t maiorē v̄tutē in vno membro q̄ in alio/ sicut sensus cōis qui maiorē h̄z v̄tutē in manu q̄ in pede.

Tercia spes octave partis principalis.
Questio. Anima continet et collocat aliquid in seipsa: Sicut Bonitas spiritualis anime apprehendit et collocat magnitudinem spirituale anime in quantum ipsa facit bona. Et hoc idem de alijs principijs naturalibus que sunt bona sub genere bonitatis et hoc convertitur sicut magnitudo que comprehendit et continet alia principia in quantum per ipsas sunt magna. **B**onitas in suo actu apprehendit et collocat actus aliorum principiorum sicut in bonificare in quo stat magnificare/durare/possificare et ceteri actus et hoc convertitur sicut in magnificare in quo magnitudo apprehendit et collocat bonificare bonitatis et durare duracionis et possificare potestatis et sic de alijs. **Q**uodlibet trium potest comprehendit et collocat actus principiorum suorum sicut totum quod apprehendit suas partes quam in hoc quod intellectus est de bonitate et ipse est maior bonitate: apprehendit et teriat in seipso bonitate. Et hoc idem facit de suo bonificare quod apprehendit et teriat in suo intelligere/quam si intellectus est color pars anime que bonitas/est suum intelligere color actus que actus bonitatis. **A**nima cum cetera comprehendit et collocat in seipsa corpus cum quo est conficta et ipsum corpus apprehendit et collocat ipsam cum suis partibus collocando quilibet parte corporis cum quilibet suarum partium naturalium. Et hoc idem est de actibus anime que comprehendit et teriant actus corporis sicut possificare anime rationalis quod in possificando comprehendit possificare quod sensitiva hinc sentiendo in quantum ipsas movet ad sentiendum. **A**nima et corpus comprehendit et continet se invicem in quantum sunt mixta et conficta utriusque principia altera in altera. Et ideo anima non est extra corpus/ sicut amphora que est extravinum nec corpus est extra animam/ sed sunt unum in altero sicut (et multo magis) in denario que est argenti et cupri in quo quilibet suarum partium est una in altera. **C**orpus hominis potestatis comprehendit cum suis actibus actus anime in quantum declinat ipsas ad delectationes suorum actuum sicut virtutes morales/ sicut homo avarus que plus diligit denarios que iusticiam et homo luxuriosus que plus diligit luxuriam que castitatem fortitudinem charitatem et sic de alijs. **C**orpus comprehendit anima in loco per longitudinem/latitudinem et profunditatem que sunt sue mesure per quas est corpus collocatum in loco. Et ipsa anima comprehendit corpus et deteriat cum suis principijs sicut voluntas que apprehendit in suo amare intellectus et hoc quod considerat. Et in illa comprehensione non

sunt longitudo/latitudo et profunditas/sed extensa magnitudo spiritualis de seipsa et de principijs spiritualibus/sicut voluntas que se extendit in amare in quantum amat magis unum obiectum quam aliud. Et hoc idem de intellectu que se extendit in intelligere in quantum intelligit plus unam virtutem quam aliam. **I**ta continet anima corpus cum determinatione/sicut ipsum continet cum motu et sicut continet merita cum virtutibus. Et ideo libertas anime est magis sursum in hominibus sapientibus quam actus naturales corporis/ sicut voluntas militis que prior est ad suum finem quam appetit equi que equat et movet ad finem quem desiderat que equus desiderat stare vel manducare vel alium locum et non illum ad quem movet ipsum miles. **I**n martino que stat in camera comprehendit corpus animam in quantum hinc maiorem dispositionem cum loco camere que anima que superficies corporis martini et aeris ubi est teriat ut participat per contactum et anima non participat cum aere camere que determinat corpus per contactum/ quam non hinc superficie nec colore sed est deteriata in aere per illud corpus cum quo est conficta. **A**nima anime comprehendit et deteriat vitium corporis in maiestate que in peccare maior est actus anime que actus corporis/ sicut in voluntate in quo est malus amare que odire. **S**icut dicitur quodam sapienter sicut odire est prius ipsi amare: sicut peccatum corporis est prius peccatum actuali anime. Et in sarraceno peccatore per peccatum originale peccatum corporis comprehendit peccatum anime/ quod est consequens peccati originalis corporis.

Questiones minute.

Questio. Anima apprehendit cor cum sit continue per totum corpus: Sicut Anima apprehendit partem cum parte et totum cum toto/ sed que super signum. Et quia cor est pars corporis/ apprehendit corpe toto: apprehendit cor. **Q**uestio. Cum in dicitur Alberti sensitiva non habet actum sentiendi: quomodo apprehendit anima in dicitur sensitiva: Sicut. **R**es partes corporis sunt ut sit corpus et corpus est ut sit martinus. Et quam anima nobilitate fine hinc in Alberto que corpus: in nobilitate ipsius finis anima apprehendit fine dicitur et aliarum partium corporis. **Q**uestio. **R**es partes anime apprehendit seipsum: Sicut. **R**es totum sit maius quam pars: ideo nulla pars potest apprehendere totum nec est omnes partes partem apprehendere totum/ cum sit in toto nobilitate finis que in aliqua suarum partium et que in omnibus quia omnes sunt ut sit totum et non est. Et ideo ex omnibus ipsis est totum quod transit in. 3. numerum et quod est maius in nobilitate que omnes sue partes. **Q**uestio. Anima separata comprehendit lo

cum in q̄ stat? Solo. Una aia sepata stās i
 aqua nō hz cū q̄ cōprehēdat locū in q̄ stat i
 aqua/qz aq̄ ē p̄tinua ita in locovbi stat aia/
 sicut i loco vbi nō stat aia. Nec loc⁹ aiaz p̄t
 cōprehēdere sicut cōprehēdit piscē stātem
 in aq̄/sed cōprehēdit aiam in q̄tū stat in co
 dē loco vbi stat aia z vltēr⁹ in alio loco in
 q̄ aia nō stat. ¶ Q̄. Aia p̄prehēdit oba z
 spēs? Sō. Nullū obm qd nō sit cōiunctū cū
 aia pōt esse in aia realit̄/sicut leo q̄ nō stat i
 aia q̄ leonē intelligit/sed similitudo leonis est
 spēs quā intellect⁹ intelligit in q̄ intelligit
 ita leonē sicut hō q̄ suā videt faciez in specu
 lo z illā spēm intellect⁹ cōprehēdit/sicut pō
 q̄ p̄prehēdit suū actū z calor suū calefacere.
 ¶ Q̄. Aia mouet suas pōs ad loca vbi
 stat oba z ponit eorū similitudines in seipsa/
 an oba trāsmitūt eorū similitudines intellectu
 memorie z volūtati vt in ipsis stēt? Solo.
 Scdm q̄ iā dixim⁹ z dicere p̄ponim⁹/nul
 la p̄pā q̄litas dimittit suū p̄pū subm. Sz
 qz intellect⁹ p̄cipat cū corpe cū q̄ ē cōiunct⁹
 z illud corp⁹ p̄cipat per colorē cū leone z
 p̄ corpaliatē: oculi hois vidēt leonē z in ab
 sentia leonis imaginatio retinet leonis simi
 tudinē z illā rep̄stat intellectu q̄ ipsam in
 telligit int⁹ in sua intellegibilitate nālī q̄ in
 spē p̄cipat cū similitudine i q̄tū illa similitudo
 est intelligibilis. ¶ Q̄. Potentia actiua
 cōmet suū actū simplicē? Sō. Intellect⁹ q̄
 intelligit leonē multiplicat spēm leonis in
 quātū induit illa spē suū intelligere z act⁹ q̄
 est intelligere ē spēs cōis intellectui z itelli
 gibilis. Quare sicut forma p̄prehēdit māz
 per moduz actiōis ita pō actiua cōprehēdit
 suū simplicē actū. Sed in q̄tū i actu hz pas
 siōes nō cōprehēdit illū actū in t̄m q̄ sit ex
 tra ipas passiōes/qm̄ si ipas p̄prehēderet:
 cessaret act⁹ in terfatiōe itelligibilitatē z eēt
 obm intellectū z nō itelligibile. Et iō dicit
 qdā sapiēs q̄ i q̄tū obz ē intellectū ē simplex
 act⁹ pōe actiue p̄prehēsus. Et i q̄tū ē itelli
 gibile nō ē p̄prehēsus sed ē cōprehēdēdum.
 ¶ Q̄. Aia cōiuncta ē extra an itra corp⁹?
 Sō. Ipsa ē itra corp⁹ z nō extra/qm̄ si esset
 extra: de corpore z de tota aia nō esset hō/
 sed de pre ip̄s aie z de toto corpe qd ē ipos
 sibile. Tñ aia ē extra corp⁹ i q̄tū est nobili
 or suba q̄ corp⁹/sz illā nobilitatē hz itra cor
 pus/sic i denario argētī z cupū argētū no

billius cupro hz suā nobilitatē intra cupū
 in q̄tū est cū ip̄o p̄fici. ¶ Q̄. Aia i suo
 fine p̄tinet oēs fines corpous? Sō. Si aia
 p̄tineret oēs fines corpis: esset corp⁹ vt eēt
 aia. Sed qz corp⁹ est p̄p̄ hoc vt sit hō:nō
 pōt aia cōprehēdere oēs fines corpis neqz
 oēs suos fines quū sit ipsa vt sit hō. Sz hō
 q̄ est totū cōprehēdit oēs fines corpis z aie
 cū fine suo q̄ ē cōis vtriqz. Et p̄ hoc hō mo
 uet aiaz z corp⁹ ad finē hois z mouet aiaz
 ad finē corpis z corp⁹ ad finē aie. ¶ Q̄.
 Aia cōmet pl⁹ corp⁹ per vnā suaz p̄tū q̄
 per alterā? Sō. Qz. 3. pōe aie sūt cōes p̄tes/
 cōprehēdit aia z cōmet mag⁹ corp⁹ cū suis
 potētis q̄ cū p̄tū specificis z simplicib⁹.

¶ Nonā pars huius libri q̄ est de moda
 litate anime z primo de prima specie.

Questio.

Aia quomō hz suos
 act⁹ z suas opatiōes
 itra seipaz? Sō. Aia
 hēt suos act⁹ z suas
 opatiōes itra seipam
 qm̄ considerat subas

spūalās z earū opatiōes denudata illa p̄si
 deratiōe ab imaginatiōe cū q̄ p̄siderat sbas
 corpales z earū opatiōes/sic qm̄ p̄siderat deū
 v̄ angellū. 3. pōs aie/earū simplicia p̄cipia
 act⁹ v̄ opatiōes q̄s hz ex/sic i q̄tū accipit z
 attingit i imagiatōe oba corpalia vt solē/plā
 tas/calores z frigiditatē zc. filia. Et modū
 quē hz itra p̄siderādo volum⁹ siḡrep has. x.
 rōes itra alias. ¶ Et dixim⁹ i q̄lz p̄cipio
 aie sūt p̄creta q̄ sūt d̄ ei⁹ eē sic i bōitate i q̄ sūt
 tiuū/bil/ z arc z i magnitudie tiuū/bil/ z arc
 z sic de alijs z oia ista ordiate sūt q̄ dixim⁹
 veniūt z cōstitutiū ipas. 3. pōsaie q̄ hēt mo
 dū i opādo p̄ductū a mō de q̄ sūt/sic memō
 q̄ hēt modū ad recolēdū spūalē bōitatē z in
 ipsa sūt bōificatiūū bōificabile z bōificare i
 q̄tū ipa ē d̄ ipa bōitate z hz illū modū i hēn
 do recolitiuitatē hōz rōe pōe bōificatiuita
 tis. Et h̄ idē hōa recolibilitate p̄ bonā bōifi
 cabilitatē z d̄ bono recolere p̄ bōificare. Et
 h̄ idē d̄ magnitudie/ durōe zc. ¶ Hz intellect⁹
 modū itelligēdi itra seipm̄ i q̄tū hēt i seipō
 eēlia z p̄pā itellectiūū/intelligibile z itelli
 gere. Et itellectiūū mouz itelligibile ad ite

Magis et actus est ipsum intelligere in quo relucet
et apparet intellectus et intelligibile / propter
hoc quod est amborum actus et intellectus attingit in
seipso sua similitudine in qua seipsum intelligit si-
cut in actu oculorum qui videndo speculum videt
suas similitudines per actum et per speculum et intel-
lectus intelligit intelligibile in intelligere in
quantum ibi sumit eius similitudinem / sicut voluntas
quae est intelligibilis ratione cuius intelligibilitas in
intellectus sumit similitudinem intelligibilitatis / spe-
cificatque voluntatis in qua similitudine sumit et con-
siderat voluntatem. ¶ Habet voluntas modum in
amando ratione amatiuitatis / amabilitatis et
amare per quam amatiuitatem habet modum actus
qui accipit et elegit oba amabilia. Et per eorum
amabilitatem habet modum in amare ipsa. Et ex
ambobus modis stat modus amare / quod est actus
amborum modorum. Et in illo amare voluntas
amat seipsum et amat per actiuitatem et amat per
passibilitatem. Et hoc idem facit in amando alio.
¶ Voluntas habet modum in odiendo ratione oditiui-
tatis / odibilitatis et odire / sicut odire mali-
ciam demonis et puritatem bonitatis et sic de
alijs. Et iste modus odiedi est pars modi amandi
¶ Quia propterea odit voluntas maliciam mali an-
geli / quod diligit bonitatem boni angeli / et puritatem
bonitatis quod diligit magnitudinem bonitatis.
¶ Quia voluntas est libera habet modum in amando
libere oba amabilia. Et in quantum odit prius il-
lorum / habet modum suum qui fuit libertati quam vo-
luntas habet in amare oba amabilia / sicut ancilla
quae odit inimicos domine cui seruit et diligit ami-
cos illius domine qui sunt amabiles. ¶ Quia voluntas
diligit oba odibilia ut superbiam et odit amabi-
lia ut humilitatem / non habet modum in amando nec in
odiendo / quia non accipit modos primos naturales
in actibus secundarijs quod odit bonitatem humilitatis quae
est amabilis et diligit maliciam superbiam quae est odi-
bilis. Et ideo oportet quod est extra modum est de puritati-
bus habituum qui non habent modum in operando quod faciunt
per principia de quibus sunt / sicut calor ignis qui stat in
flamma qui non habet modum mouendi vegetationem
hominis (quae puritatem) ad nutritiões nec ad genera-
tionem sed corruptiões ipsius vegetatiue et puritati-
nem. ¶ Intellectus habet modum intelligendi per diuersa
in quantum differenter facit suum discursum in inquirendo
veritatem oborum quae inquit accipiendo / vult obis sub
vno numero et specie et alio sub alio numero et specie
et plura oba sub vna specie et multas species sub
vno genere. Et ita sicut nauis mota in mari dimi-

ttit retro similitudinem sui in mari / sic intel-
lectus illud quod dimittit dat memorie / in quo dare
habet modum impressionis per actiões in memore spe-
rum quae dimittit. Et memore habet modum in recipi-
endo illas species. Et habet illud modum propter hoc
quod est suum officium per principia primaria quae
ipsam constituit sub tali conditione quod ipsa ac-
cipiat et conseruet species quas intellectus sibi dat
et ipsas sibi reddit in illo tempore in quo ipsas re-
cuperare voluerit. ¶ Quia memoria obli-
uiscitur species quas accipit et quae intellectus
vult recuperare: intellectus habet modum in igno-
rantia quod memoria non habet modum in recolere.
Et memoria amittit suum modum recolendi quia
voluntas non habet magnam appetitum amandi il-
las species quae intellectus ignorat et quae memore
obliuiscit. Et ideo in puritate vniuersi modi potest
existit puritatio modi alterius potest. Quia propter sic
omnes. 3. potest adiuuat se in habendo modum oper-
andi: ita potest dicit et non adiuuat se / quia dimittit
modum et non habet ipsum in operando. ¶ Intellectus
habet modum in inquirendo veritatem reus quae considerat sci-
re supponendo pro possibile esse vnum vel aliud
duorum predictorum sicut intellectus qui vult per quere
in deo trinitatem et incarnationem filij dei quae credi-
mus nos christianis: et sic de alijs similibus istis. Et
quia intellectus supponit in principio quia inquit po-
ssibile esse in deo trinitatem et non esse trinitatem: habet
modum in inquirendo quibus rationem quam supponit. Et si
in principio affirmat in deo non esse trinitatem per
credere: non potest ulterius ire / quia non habet modum in
inquirendo. Supposito tamen quod in deo sit trinitas si
supponit per credere quod in deo sit trinitas attingit
per credere similitudinem necessariae veritatis / quae ne-
cessaria veritas est in deo trinitatem esse. Et quia stat
procordantia inter similitudinem et similitudinem: intel-
lectus practicus et investigatiuus per credere attingit ne-
cessariam veritatem. Et ideo dicitur quod nisi homo credat non
potest intelligere. ¶ Intellectus habet modum in inquirendo
veritatem et illam attingit considerando similitudines
suorum principiorum et miscendo quaedam similitudines cum
alijs: et respiciendo quod sequitur ex illa mixturae.
Et istum modum posuimus in tabula generali et in ar-
te inuentiuam ubi demonstrantur relationes per principio-
rum mixturae. Exemplo / qui vult inquirere / vtrum
in anima sit bonitas naturalis et substantialis / accipit similitudines
bonitatis et miscet ipsas cum similitudine maioritatis
et cum similitudine magnitudinis et considerat quod si in
anima non est substantialis bonitas: sua bonitas est acciden-
talis et subiecta non est bona per seipsum sed est ma-

gis magna et magis bona per illud quod est
minus. scilicet per accensum (in quo non est tunc de entitate
quanti in subiecto) quod per seipsum quod est maior quia est
subiecto. Et per tale considerationem considerat et
attingit quod in anima est habitus sensibilis. Et hoc idem
de suis alijs subalibus principijs de quibus attingit
veritatem per mixtionem quod de illis facit.
Q. Quid. Intellectus quomodo intelligere incipit?
Solo. Quomodo intellectus incipit intelligere: incipit
in seipso et in sua natura/sicut hominibus face
re cameram incipit primo in habitatione quod est finis
camere/sicut clavus quod est finis martelli. Et in
incipiens intellectus in sua natura inquit exteriori
similitudines cum quibus potest habere interiores/sicut
per sensum cum quod perditur colores/verba/sapo
rem etc. Et de illis multiplicat species quas acci
pit in imaginatione et ab imaginatione accipit
in seipso/sicut considerare quod bonum evidere et
audire. Et ab illa consideratione considerat et
accipit quod bonum est memorare et intelligere.
Et ita huiusmodi in attingendo habitatem interio
rem spiritualiter attingendo habitatem exteriorem quod est in
substantijs corporalibus. Sicut homo faciens ca
meram attingit finem habitandi faciundo ipsam came
ram de partibus illius/vnam partem congregando cum altera.

Questiones minutę.

Q. Quid. Tres potentie anime quomodo sunt dicentes?
Solo. Tres potentie anime sunt dicentes per dicentes
proprietas et fines/quoniam vna proprietas est me
morare alia intelligere et alia amare/sicut
est vna proprietas calor/alia humiditas/alia fri
giditas et alia siccitas. Et ita sicut quatuor pro
prietates elementales sunt necessario dicentes
ratione oborum et appetituum naturalium dicentium per
seipsum: sic ipse. 3. potentie anime sunt dicentes ra
tione dicentium oborum/sicut recolitas intelligi
bilitas et amabilitas sunt dicentes per seipsum
in quantum recolitas intellectivitas et ama
tivitas sunt dicentes genere et etiam per eorum princi
pia quod sub talibus conditionibus ipsas constituit ut
sunt ille qui sunt et ut sequatur finem propter quem sunt
et habeant actus differetes.
**Q. Quid. Angelus et
anima quomodo sunt dicentes?**
Solo. In angeli subiecta
magnitudo et sua alia principia sunt propter hoc
ut ex ipsis sit angelus et non homo. Et in anima non
est sic quia principalis finis naturalis quare ipsa
est stat propter hoc ut de ipsa et de corpore hu
mano sit homo. Et ideo dicit quidam sapiens quod anima
non est ita nobilis sicut angelus quoniam in ipsa non
descendit sua principia / finem finem sue spiritus sed finem

finem spiritus hominis. Et in subiecta angeli descendit sua
principia in fine subiecto in quantum angelus est propter
hoc ut sit et non ut sit pars alterius quod sit superius.
Est ergo definitio iter angeli et anime secundum modum exis
tentie que diximus et est secundum modum agencie/quoniam an
gelus per unum modum attingit obiecta et anima per
alium / quoniam angelus in suis met similitudinibus at
tingit obiecta extrinseca absque multiplicatione
spirituum illorum et sine hoc quod ipsas ponat intra seipsum
sed in seipso illas accipit/sicut cristallus quod in se
ipsa sumit colorem subiecti rubicundus est posita. Sed
anima accipit species exteriores per sensum et de
sensu ipsas transmittit in imaginationem / et de
imaginatione ipsas ponit in seipsum quod sunt similitu
dines subiecti corporalius / et quoniam ipsas accipit spi
rituales transmittit ipsas de imaginatione
in spiritualitatem denudatam a corporalitate secundum quod
iam diximus.
**Q. Quid. Angelus et anima quomodo se intel
ligunt?**
Solo. Inter similitudinem et similitudinem sunt
dispositio finis / proportio et concordantia et an
gelus et anima sunt similes in natura essentiali et spi
rituali et in specie. Et ex istis similitudinibus proce
dit lumen unum ad alterum in quo se intelligunt
amant et recolunt / quoniam sicut ex duobus luminibus
procedit unum lumen maius et cetera/ita de co
rum similitudinibus intellectivis et intelligibili
bus bonis/magis/procordantibus/spiritivis et
spirabilibus/illuminativis et illuminabilibus/
reprehensivis et reprehensibilibus procedit intelli
gere ab vna subiecto ad aliam secundum finem illius intelligere
et secundum bonitatem/magnitudinem / partem virtutem
veritatem et delectationem illius finis.
**Q. Quid. Ana
subiecta sepata quomodo intelligit aliam?**
Solo. Respon
sio huiusmodi questionis stat in solutione questionis supra di
cite/si anime sunt sepate. Sed si sunt coniuncte intelli
gunt se cum medio. scilicet per opera corporis/sicut anima
petri que per sonum lyre quam pulsat attingit no
tam quam ipse habet in anima.
**Q. Quid. Anima quomodo intel
ligit deum?**
Solo. Si anima est sepata intelligit de
um in proprietatibus dei. scilicet in bonitatem sua ma
gnitudine eternitate etc. Et intelligit ipsius
absque specie propter hoc quia sua intelligibilitas stat in
magnitudine bonitatis/partis/voluntatis/
virtutis/vitatis et delectationis. Et anima intel
ligente deum: in proprietatibus ipsius descendit sua intel
lectivitas creata propter intelligibilitatem dei.
Et ab illa deinde procedit et derivat modus intel
ligendi anime que intelligendo deum intelligit seipsum et
descendo in deo descendit in seipsum. Et ideo dicitur quod
anima beata et deus vident se facie ad faciem.

Questio. Anima damnata quomodo
habet penam? Solutio. Anima damnata
habet penam quia sui habitus sine priuan-
tur et omnia sua principia / de quo sine est
vacua / sicut voluntas que esset vacua si ha-
beret amabilitatem et non amare nec ama-
tum. Et sicut intellectus esset vacuus : si
haberet intellectiuitatem et non intelligibi-
le nec intelligere. Et hoc idem de memoria.
Habet ergo penam anima secundum talem
modum / quoniam sua voluntas non habet
deum per modum amabilitatis sed odibi-
litas. Et ideo intelligibilitas dei et recolibi-
litas non possunt esse quies intellectiui-
tati et recolitiuitati. Et priuatur bonitas na-
turalis anime suo sine. Et hoc idem de pri-
uatione aliorum principiorum per quam
priuationem habet anima spiritualem pas-
sionem que passio est magna secundum quod
est magna priuatio finis et secundum quod est
durabilis illa priuatio in eternitate que
duratio dat penam intellectui in quantum
ipsam intelligit et ita magnam penam sicut
magnam intelligit. Et hoc idem est de me-
moriam in quantum ipsam recollit et voluntate
in quantum illam odit / et illa pena est ita ma-
gnam ut non posset narrari nec scribi. **Q**uestio.
Anima quomodo est ordinata? Solutio. Anima est
ordinata secundum suum finem principalem qui
est deus et in illo sine habet suum ordinem na-
turalis et moralis si est in gratia et habet per
seipsam ordinem naturalis in quantum habet
ordinata principia ex quibus ipsa est : et que
diximus et que ordinata veniunt ad constituen-
dum. 3. potentias et tres potentie ad constituen-
dum substantiam anime et anima stat ordinata
ad mouendum seipsam ad actus potentiarum
secundum ordinem suorum principiorum et ad po-
nendum ordinem in illis actibus secundum mora-
les virtutes et ad lucrandum species extrinse-
cas et ipsas mittendum intra secundum quod diximus.
Questio. Quomodo anima peruertit de bo-
no in malum? Solutio. Modus quem habet
anima in peruertendo se de bono in malum / est in
priuando suos actus a sine ratione cui sunt. scilicet
a deo et in amando plus aliud quam deum. Et in
hoc stat tota inordinatio anime et suarum partium.
sicut stat in ordine sui ipsius et suarum partium
si amat et honorat plus deum quam aliud et ma-
gis laborat propter dei amorem et honorem quam

propter aliud / et si diligat plus deum propter hoc quam
ipse est bonus quam propter hoc quam ipsam crea-
uit et quam propter hoc ut det sibi paradisum et
non ponat ipsam in inferno. **Q**uestio. Anima
stans in peccato mortali quomodo conuertit in
statum gratie? Solutio. Materia in quantum se
disponit ad patendum disponit formam ad ef-
fendum motum / tamen non mouet formam ad essen-
dum motum / quoniam si faceret : forma pas-
sionem haberet et materia actionem. Et esset il-
le motus contra cursum naturalis. Disponit
ergo anima que est in peccato ad essendum in sta-
tu gratie in quantum se iudicat ad satisfactionem
per conscientiam / contritionem et penitentiam et po-
stulat indulgentiam et placet sibi illa vindic-
ta / quam in ipsa iusticia diuina velit inferre.
Et postquam anima se ponit in ratione : non potest ab-
esse sibi gratia diuina que cum misericordia
et iusticia concordantiam habet et per hunc
modum de ipsam conuertit de malo in bonum.

Secunda species non est peris.

Questio. Anima quomodo habet suos actus
et suas operationes extrinsecas? Solutio.
Ignis (in quantum calor est sua propria quali-
tas) habet cum ipso calefactionem intra seipsum.
Et in quantum suum calorem appropriat aeri /
habet cum illo suas operationes in aere et
de aere in aqua et de aqua in terra. Et ideo
habet illas operationes extra seipsum in qua-
tum suus calor est qualitas appropriata et ex-
transeus subiectis habet. Simili modo anima ha-
bet suos actus et suas operationes extra se
in corpore in quantum cum sua bonitate acci-
dentali mouet substantialis bonitatem et accide-
ntalem corporis ad bonificare vegetandi / sentien-
di / imaginandi / nec non elementandi. Et sic de
sua magnitudine et suis alijs principijs.
Anima in quantum habet passiones per cor-
pus habet illas passiones extra seipsam in
quantum non sunt sibi passiones naturales /
sicut anima que tristis est per infirmitatem corpo-
ris vel est desiderativa in quantum desiderat
quod est necessarium corpori propter comedere vel sa-
nari : et sic de alijs corpori necessarijs. **I**n
quantum anima non potest habere operationes intrinsecas ab-
sque spiritu intrinsecarum multiplicatioue operum que
extra habet passiones quas imprimat in se / sicut
passiones per videre vel per alium sensum im-
mit in imaginatioue et de imaginatioue et in-
telligibilitate in se in qua intellectus intelligit

billitatē extrinsecā intelligit / cōsiderat et iudiciū facit. ¶ **Q**uā imaginatio nō est disposita ad imaginā dū spēs sensus : aīa nō pōt illas attingere in imaginatōe qm̄ deficit sibi dispositio imaginatiōis et qz desiderat illas spēs scire rōne alicui⁹ finis: hz passionē extra q̄ venit int⁹ sicut in martin⁹ q̄ desiderat scire veritatē / an su⁹ fili⁹ (q̄ mercū causa peregre p̄fect⁹ ē) viuit et an lucrat⁹ est. Et qz nō pōt iuēire q̄ hęc sibi de filio significet: hz passionē p̄p̄t filiū suū. ¶ **Q**uidā eremita inuenit quādā turpē feminā in via et nō fuit tētatus vt cū ea peccaret / sed paululū p̄gressus quādā feminā inuenit iuuenē / pulcherrimā / et tētatus fuit / vt cū ea peccaret. Et ideo cōsiderauit q̄ pulchritudo illi⁹ femine erat occasio passiōis quā hēbat p̄p̄t desiderare et p̄pter dispōnē corporis motū ad vegetādū et sentiēdū / ob respitacionē sensus vitus impressam in imaginatiōe. Quare cōsiderauit q̄ p̄pter passiōes exteriores naturales corporis habebat passiōes int⁹. ¶ **Q**uidā hō auar⁹ trāsibat iuxta quādā vineā maximā q̄ erat cuiusdā sui vicini et desiderabat h̄re illā vineā. Et qz nō inuenit modū cū q̄ ipsam posset h̄re: h̄uit passiōē intus in sua volūtate q̄ volebat h̄re illā / et in suo itellectu q̄ itelligebat q̄ nō poterat illā h̄re et in sua memō q̄ nō recolebat modū cū q̄ ipsā posset h̄re. Et ideo cōsiderauit q̄ per actū extrinsecū vidēdi h̄uit intrinsece passiōē. Et ille act⁹ extrinsec⁹ fuit sue passiōis occasio. ¶ **Q**uidā eremita obuiavit leproso i via q̄ multū erat horribilis visu / a deo turp̄ figure erat. Et de passiōe visiōis h̄uit passiōē in imaginatiōe et de imaginatiōe in volūtate memō et itellectu. Et dū staret in istis passiōib⁹ cōsiderauit quādā pctm̄ qd̄ fecerat luxurie. Tūc maiorē h̄uit passiōē p̄p̄t cōsiderationē illi⁹ pcti q̄ p̄p̄t visiōnē leprosi / cōsiderādo q̄ turp̄ erat peccāre q̄ videre faciē leprosi. Quare cōsiderauit q̄ ab vnā passiōe deriuat alia. Et q̄ passiōes intrinsece sunt occasiōate per passiōes extrinsecas rōne p̄ficiōis et amicitie actū intrinsecorū et extrinsecorū. ¶ **Q**uidā pictor voluit effingere quādā pulchrā picturā quā fecerat ali⁹ pictor. Et nō potuit ita pulchrā p̄facere / ideoqz h̄uit passiōē et mirat⁹ est q̄ re nō poterat ita pulchrā facere / donec cōsi-

derauit q̄ inter suū sensū et suā imaginatiōnē et motū sue man⁹ nō erat ita magna dispositio et habitas / sicut iter visiōnē et imaginatiōnē et motū man⁹ pictoris q̄ fecerat illā pulchrā figurā. Dixit ḡ q̄ passiōes intrinsece sunt vni q̄ sūt passiōes extrinsece. ¶ **Q**uidā hō stabat in pctō luxurie et ibat quotidie ad ecclesiā rogatur⁹ deū vt ipsum abstraheret ab illo peccato. Accidit semel q̄ ip̄e pctōr peccauit cū mala femina et quū peccasset penituit eū pcti. Et miratus fuit valde q̄re deus nō abstraheret ip̄z a pctō postq̄ ipsum quotidie rogabat. Et dūz staret in tali cōsideratiōe ip̄e cogitauit q̄ frequentius memorabat delectationes luxurie q̄ bonitatē dei aut penā quā aīam oportebat h̄re in inferno rōne peccati. Dixit ḡ q̄ aīa cū operib⁹ extrinsecis captiuat suas potentias intrinsecas in quātum nō vult esse dñā corporis et in quātū plus diligit actus extrinsecos q̄ intrinsecos. Scircō nō ē mirum si huiusmodi aīaz peccatrice de⁹ exaudire nō vult. ¶ **Q**uidā miles precepit cui dā suo scutifero vt iret ad cōburēdū domū cuiusdā hois inimici militis et amici scutiferi. Et dum scutifer iret p̄bustū domū illius hois: miratus fuit qd̄ mouebat ipsum ad cōburēdū domū illius qz ip̄e nolebat illā cōburere p̄pter amores quē erga hoīem illum habebat. Et tñ domū volebat cōburere scdm̄ obediētā suā erga dominū. Cōsiderauit ergo q̄ voluntas sui dominī mouebat voluntatē ei⁹ scz scutiferi ad mouendum suū corpus de vno loco in aliū / vt domū cōbureret. Et dūz esset in hac cōsideratione cogitauit q̄ anima cū suis intrinsecis actionibus mouet actiones extrinsecas et possidet passiōes exteriores. Et ideo est domina corporis. Et respicit plus ad vtilitatem suā q̄ ad delectationem corporis.

¶ **Q**uestiones minute.

¶ **Q**uestio. Anima quomō est cōsistens cum corpore? Solutio. Modus cōiunctionis stat per finis vnitates / sicut modus forme qui stat in materia per actionem et modus materie qui stat in forma per passionem: vt resultet ex amabus vna substantia cōditionata per modū actionis et passionis ad habēdū actiones et passiōes in seipsa et in alio. ¶ **Q**uō. Aīa quomō recedit a corpore

Solutio. Bonitas spūalis naturalis aīe se
parat a bōitate naturali corpīs ita/ sicut vi
nū recedit rōuidit ab amphora fracta. Ai
nū tū est dispositū ad effendū in amphora
tā diu q̄ diu amphora est disposita ad tenē
dū ipm vīnū. Et hoc idē est de magnitudi
ne aīe r de magnitudine corpīs r de q̄libz
alioz pncipioz. Quare in quātū corp⁹ cor
rūpit (qz ē de q̄litatib⁹ p̄rijs vel p vulnera
tionē) nō est dispositū ad tenēdū aīam in se
semp in hac p̄nti vita. ¶ Q̄. Aīa quō est
extēsa per totū corp⁹ / crescēte corpore de p
uitate in magnitudinē? Sō. Sicut aīa ē de
putata ad stādū in vno nūc simplr in q̄ est
creata r nō in alio fm q̄ iā dixim⁹ / ita ē de
putata ad stādū in illo corpore in q̄ ē crea
ta r stat ita per totū illud corp⁹ quāuis sit
magnum vel parū si cutstat in illo nūc in
quo ē creata fm q̄litatē r dispositionē illi⁹
nūc. Et ideo fm q̄ corp⁹ extēdit / extendit
ipsa aīa vt sit per totū illud corp⁹ / nō qz aīa
hēat extēsitatē in seipsa corpale q̄ sit de sua
natura / sed illā hz per ipressionē corpīs cū
q̄ est p̄iūcta. ¶ Q̄. Aīa quō lucrāt virtu
tes? Solo. Scdm q̄ iā dixim⁹ pncipia intri
seca hnt appetitū ad multiplicādū suas sili
tudines extra: vt ex illis sequat fin⁹ ad quē
sunt creata. Et ideo bōitas intrinseca trāf
mittit suā silitudinē extra in actib⁹ corpōz.
Et corp⁹ accipit illā silitudinē r iduit ipsā
act⁹ imaginatōis r p̄ticulariū sensū. Et ex
illis p̄cedit moralis bōitas in iusticia r in
prudētia r alijs v̄tutib⁹ in quātū imagina
tur iuste cū iusticia r sensitua videt oba q̄
sunt visibilia cū bona iusticia / cū bōa imagi
natiōe / cū bono velle / recolere r itelligere.
¶ Q̄. Aīa quō lucrāt merita cū v̄tutib⁹?
Solo. Faber facit cū martello clauū r cū
clauo denariū lucrāt. Et ideo in actu lucrā
di denariū p̄cipāt manus q̄ mouēt martel
lū r aīa q̄ mouet manū / r martell⁹ q̄ mouz
clauū. Sili mō pncipia intrinseca q̄ extrise
ca mouēt r exteriora q̄ mouēt act⁹ corpōra
les mouēt v̄tutes q̄ lucrātur merita / q̄ re
munerat iusticia diuina ita emēdo illa cuz
hoc qd dat sicut carpētari⁹ qui cū denario
emit clauū. ¶ Q̄. Aīa quō mouet corp⁹
cū sit suba nō p̄cipās cū corpore p̄ tactū?
Solo. Q̄ duo silia q̄ sunt sub eodē ḡne se
cōcordāt ad vñū finē: vñū mouet alterū ad

illū finē. Et hoc est qm silia semp naturā
cōcordāt per gen⁹ r per finē / sicut bonitas
aīe r corpōis q̄ sūt siles ḡne r cōcordāt ad
vñū finē. s. ad finē humanū. Et ille finis ē
obligat⁹ ad faciēdū bonū qz ex bonitate ē / r
ad faciēdū magnū qz est de magnitudine r
ad faciēdū magnū bonū spūale r corpōral⁹
qz est de magno bono spūali r corpōra
li: r sic de alijs pncipijs. Et ideo fm modū
quē dixim⁹ d silitudinē q̄ mouet silitudinē
suā ad finē q̄re ē: mouet aīa corp⁹ / mouēte
volūitate sub rōne boni bonū corpōis. Et
corp⁹ mouēs seipm mouet aīam in suo mo
tu vsqz ad locū quē desiderāt in q̄ aīa p̄po
nit p̄ducere bonū r corp⁹ silt r ambe sube
hnt appetitū ad q̄scēdū i illo fine. ¶ Q̄.
Aīa sepata quō mouet seipaz de vno loco i
aliū cū alas nō hēat neqz pedes? Sō. Sicut
hō mouet seipz cū pedib⁹ r auis cū alis / mo
uet aīa sepata seipsam de vno loco in aliū
cū actib⁹ suoz pncipioz / adiuuāte vno alte
rū qz ita sunt ale r pedes spūales p̄tās / vo
lūtas / magnitudo / bōitas / v̄t⁹ / v̄t⁹ / gl̄ia /
r finis ipsi motui aīe: sicut bestie pedes / r
auis ale / qm volūtas vult r p̄tās mouet cū
suo posse r mouet volūtatē ita ad locū quē
desiderat aīa sicut pedes mouēt corpus qd
mouet aīa ad locū quē desiderat. Et mot⁹
aīe sepate nō est ipedit⁹ p pōderositatē nec
perparietez nec p aliud corp⁹ qz aīa sepata
nō ē cōiūcta cū aliq corpore nec p̄cipat cū
loco per cōtactū. ¶ Q̄. Intellect⁹ quō co
lligit spēs? Sō. Intellect⁹ hz modū in colli
gendo spēs fm suū modū p̄p̄riū r fm mo
dos p̄p̄os r appropatos ipsi per volūtatē
r memoriā r fm dispositiōes organoz cor
pōis / sicut itellect⁹ q̄ hz modū inq̄rēdi spe
cies cū d̄fia / qm suū obm ē v̄t⁹. Et qm vo
lūtas desiderat amare aliq spēm per itelli
gibilitatē / r memoria illā recolere r sensus
illā rep̄ntāt per colorē vel sonū vel odora
re / gustare / tāgere seu affari: tūc imaginati
ua recipit illā rep̄ntationē i q̄ ipaz colligit i
tellect⁹ cū suo mō r cū modis quos dixim⁹
nec nō coadiuuāt ipz modi p̄marioz pnci
pioz ex qb⁹ hō est cōposit⁹ r cōgregatus.
¶ Q̄. Memoria q̄ mō cōseruat spēs r vo
lūtas quō ipsas eligit / r itellect⁹ quō illas
recuperat a memoria? Solo. Hui⁹ q̄onis
stat in r̄s̄lōe q̄stionis supradicte. ¶ Q̄.

Intellectus quod ignorat et memoria quod obliuiscit et voluntas quod odit. Sed. Priuatio motus intelligendi/recolendi et amandi est occasio ignorandi/obliuiscendi et odiendi. Hecirco rursus huiusmodi signata est in ratione octaue quoniam huiusmodi capituli.

Sequitur decima et vltima pars principalis huiusmodi libri/in qua tractatur de instrumentalitate anime/ et primo agitur de prima specie.

Questio.

Actus cuius qui agit hoc quod agit? Solo. Actus habet suas operationes primarias et naturales per primarios actus suos principiorum cum quibus

agit hoc quod agit primarie / quoniam sicut ignis cum suo calore sua habet operationem in planta et in tegula/ita bonitas spiritualis habet suas operationes cum sua bonitate accidentaliter cum quibus bonificat magnitudinem/durationem etc. Et magnitudo spiritualis facit sicut quod cum sua magnitudine accidentaliter magis bonitatem/durationem etc. Et cum ista operatione intrinseca agit operationem extrinsecam.

Actus cum suis rationibus mouet se habet ad suos actus / sicut bonitate stare ratione se habet in producendo bonum: mouet se habet ad producendum bonum cum ratione bonitatis. Et hoc idem facit cum ratione magnitudinis que sibi est ratio ad producendum magnum. Et sic de alijs suis rationibus. Intellectus cum actu intelligendi bonum mouet voluntatem ad amandum illud bonum et memoriam ad recolendum illud bonum. Et voluntas cum actu amandi virtutem alicuius boni mouet intellectum ad intelligendum virtutem illius boni et memoriam ad recolendum virtutem illius boni. Et memoria cum actu memorandi aliquam speciem antiquam mouet intellectum ad intelligendum illam et voluntatem ad amandum illam renouationem/vel ad odiendum/sic homo patiens et humilis qui non vult reminisci illatas sibi molestias. Actus cum aliquo sibi mouet suas rationes et suas potestates ad aliud sibi: sicut cum magna potestate regis considerat magnum posse dei et cum antiqua duratione solis considerat eternitatem dei. Et cum magnitudine mundi considerat infinitatem dei: et sic de vna similitudine in aliam successiue/facit cum illa successiue sciam de qua hituat sibi intellectus et cum illo hitu disponere habet ad inquirendum virtutem de rebus secundum quod sciam ac

quisiuit cum vna similitudine et post modicum alia. Cum vna similitudine considerat intellectus similitudinem vniuersalium qualitatis et alterius / sicut cum malicia quam considerat attingit bonitatem per prius dissimile malicie. Et cum pietate attingit magnitudinem et cum tempore eternitatem in qua attingit similitudinem bonitatis et magnitudinis in equali duratione. Actus cum vna virtute mouet suos hitus ad aliam virtutem siue virtutes / sicut cum fortitudine mouet suam voluntatem ad amandum iusticiam/temperantiam/patientiam/humilitatem et spem: et sic de alijs virtutibus. Et hoc idem facit de vitijs / sic cum luxuria mouet gulam et iudiciam alijs vitijs statibus occasione aliorum. Cum sua bonitate propria anima mouet bonitatem corporis sui ad vegetandum / imaginandum et sentiendum quod bonum est corpori vegetare / vt possit viuere et bonum est sentire vt habeat modum viuendi et bonum est ipsi imaginari vt possit rigare plantas et scindere / et texere vestimenta / coquere panem et ducere equo et facere cameram. Et sicut omnia ista sunt sibi bona cum bonitate/ita sunt magna cum magnitudine et durabilia cum duratione et possibilis cum potestate. Actus cum sua voluntate mouet corpus de vno loco in alium et mouet suas manus ad suadendum et ad scribendum et linguam ad loquendum et cum corpore mouet se ipsam de vno loco in alium et mouet se ipsam ad recolendum et intelligendum loca in quibus mouetur et opera que faciunt manus et verba que lingua format et sic de alijs sibi istis. Cum interiori virtute naturali et subali mouet anima virtutes morales exteriores. Et cum potestate virtutis interioris mouet potestatem virtutis exterioris. Et cum magnitudine virtutis intrinsece mouet magnitudinem virtutis extrinsece. Et si mouet cum parua potestate virtutis intrinsece: mouet parua virtutem exterius. Et ideo habent culpam homines habentes magnam potestatem interioris / quoniam cum illa magna potestate non mouet et producant magnam potestatem exterius. Actus cum amare producit odire quoniam sit ita quod odire sit prius dilectionis. Et ideo cum amari mouet et producit prius. Quare dicit quidam sapiens quod si amare non esset: odire non esset. Et non oportet quod antecedens sit propter prius / quoniam nullum odire mouet et producit amare. Sicut in deo in quo non stat simpliciter odire nec in angelo benigno nec in anima beata.

Questiones minute.

Quod. Actus separata cum qui mouet se ipsam de:

vno loco in alio: Sō. Aia sepata mouet se
ipsas vno loco in alio cū pcordātia suoz p
cipioz quā hz in suis potētis/ sic magtudo
ptās et virtū q in volūate pcordāt/ volēte vo
lūate q Rome ē eē parrhisijs. Et ptās pē
tit ad cōplendū h q volūtas vult cū magtu
dine sue virtutis. Et sic de alijs pncipijs ppor
tionalit et dispōtis sūm h qd exigit finē cuiusq
pp sua merita. ¶ Qd. Aia cū q stat semp i
vno nūc et nō trāsīt de vno nūc i aliū? Sō.
Aia i creatiōe sic ē creata i pncipio tēpō: ita
stat i illo tēpō cū illo pncipio qd sūpsit p cre
atiōez. Et sic ipz sūpsit p creatiōez: sūpsit vni
nūc i tēpō creatiōez. et sic sūpsit illū nūc i tēpō
cū creatiōe: sūpsit illū cū durōne illi nūc et
nō alteri. Et iō remanz cū nūero illi nūc et
nō trāsīt i aliū. Et d hac mā locuti iā sūm?
fat pplete i. 7. hui lib pte. ¶ Qd. Aia se
pata cū q discernit inter albū et nigrū/ cū fit
ita/ q nō hēat oculos? Sō. scōz q iā dixim?
spēs innate egressē extra redēūt p ipressio
nē actū extrinsecoz in potētis interiorib?
q lucrare sūt hīr extrinsecos/ sic vna lra ce
re dēt ab alia lra p dīā quā lre sigilli in ce
ra posuerūt. ¶ Qd. Intellectū cū q mouet
volūtatē (q libera ē) ad sūitū? Sō. Inter
intellectū et volūtatē ē cōcordātia qz sūt ptes
vni totū qd ē suba aie / et hnt cōcordātia
sūm finē qre sūt/ qm intellectū ordinat ad in
telligēdū vītātē bōitatis et volūtas ordinat
ad diligēdū bōitātē vītatis. Et iō vni qd ē
liberū facit seruū aliud ad sūū finē ppiū et
ad finē alteri/ sic intellectū cōstringit volū
tatē ad desiderādū vītātē et volūtas pstrin
git intellectū ad intelligēdū bōitātē. Et per cō
cordātia intellectū se submittit ad intelligēdū
bōitātē verā/ et volūtas se submittit ad amā
dū bonā vītātē. ¶ Qd. Credere ē hītus q
dat passiōē intellectui q ē liber. Et iō qro
cū q intellectū q ē liber se submittit passiōi?
Sō. Sic in arte mechanicā vna manū cū al
tera pplet seu pficit op: ita i aia vna pō cū
altera attingit suā pfectionē/ qm qn volūtas
diligat aliquā bōitātē sub aliq affirmatiōe
vel negatiōe et intellectū illā affirmatiōez vel
negatiōē nō pōt intelligere: tūc intellectū sup
pūit eē vāz illā bōitātē quā volūtas deside
rat et hoc facit vt volūtas qetē hēat i illo de
siderio in q nō hēret qetē si intellectū nō icli
naret se ad credēdū qd nō intelligit/ qz sic de
duob' amicis vni se submittit labori vt alē

obtineat qd desiderat: ita intellectū amīc' vo
lūtatē pstringit seipz vt volūtas qetē hēat.
¶ Qd. Intellectus cū q multiplicat spēs?
Sō. In intellectu stat sūū ppiū itellectū
p formā et sūū ppiū itelligibile p materiā
et sūū ppiū itelligere per actū et extra sūt
plures itelligibilitates q nō sūt de essētia i
tellectū / sicut itelligibilitas ignis et sui calo
ris et plāte et sui coloris et eq et sui visus / et
sic de alijs itelligibilitatib' sūb' istis. Et
oēs iste itelligibilitates sūt passiōes dispo
site ad eēndū passīue sub itellectūo itriseco.
Et qm sūt in vno gne itelligibilitatis cū in
telligibilitate itriseca: hnt cōcordātia itel
ligibilitas itriseca et extriseca et cū illa cō
cordātia gnis et cū fine pp quē sūt/ itellectū
um iprimū itelligibilitates extrisecas i in
telligibilitate itriseca/ qz accipit itelligere
itrisecū cū q facit spēs acqstas q ab extra
veniūt et itelligere ipsaz indutū cū morali
bus vestimētis itellectis. ¶ Qd. Vna for
ma cū q mouet aliā formā? Sō. In corpe
pūcto cū aia est forma q p se ē actīua/ sicut
vegetatiua ad vegetādū et sensitīua ad sen
tiēdū. Et qz aia nobilior ē q corp' et est for
ma illi' (sūm q iā dixim') cū sua maiori ptā
te mouet ptātē corpis q nō ē ita magna/ sic
ptās aie i magnitudine bōitatis/ finē et vir
tutis. Et mouet ita illā ptātē ad sūū actū na
turālē et corpālē/ sicut volūtas q mouet cor
pus vno loco in alio et man' de vno ope
in alio. ¶ Qd. Forma cū q mouet mām?
Sō. Lōis form' sbe ē ex plrib' form' sic for
ma aie q ē de form' memōe et d forma itelle
ct' et de forma volūtat' sūm q iā dixim' i. 3.
pte. Et mā cōis aie ē d mā illaz trū sofaz.
Et iō aia cū forma itellect' mouz māz itelle
ct' ad intelligēdū. i. itelligibilitatē illi' motā
ad eēndū itellectā. Et h idē facit cū foris et
cū materijs pmoz pncipioz. ¶ Qd. Vna
aia cū q mouet aliā? Sō. Scōz q iā dixim?
martin' hz vni sūū. Et qz ille obedit volū
tati dñi: aia dñi cū dñio qd hz i corpe seruū
mouet volūtatē sui. Et h idē seqt de vīte
moralī/ sic charitas q ē sūz et istrumētū cū q
vna aia mouz alterā ad h qd dēderat et spe
rat. ¶ Qd. Aia q stat i vīte cū q mouet
ad vītū? Sō. Aia qstū ad seipaz simplr nō
stat i successiōe tēpō sūz q iā dixim' i. 7. pte/
h i qstū ē cū corpe pūcta / stat i corpe i tēpō
successiōe. Et qz i oī successiōe tēpō stat mī

tatio vnus nunc in aliud / cū illa mutatio
ne se mouet anima de virtutib⁹ in vitia di
ligēdo pl⁹ appetit⁹ corpis q̄ suas p̄fectōes.

¶ Scda spēs decimę & vltimę p̄tis.

Questio. **A**ia cū q̄ hz passiōes? **S**ō. aia
hēt passiōes cū seip̄a qz ē de seip̄a fm
p̄mā spēs. 3. p̄tis. ¶ **Q**uōz p̄ncipiū s̄uale ē d
passiōib⁹ / sic bōitas i q̄tū ē bōificabilis ē de
passiōe. Et i q̄tū ē magnificabilis / durificabilis
possificabilis / itelligibilis & amabilis. Et qm̄ ē
de istis passiōib⁹ : aia hz cū sua bōitate pas
siōes. Et h̄ idē de sua magnitudine & de suis
p̄ncipijs cū qb⁹ hēt passiōes pp̄ h̄ qz ip̄a sūt
de passiōib⁹. ¶ **Q**uōz et passiōes aia cū suz ac
cētālib⁹ p̄ncipijs / sic sua bōitas accētālis q̄
est passiva pō / sic calor s̄be igis. Et h̄ idē de
magnitudine accētāli & de alijs accētālib⁹ nā
lib⁹ q̄ sūt passive pōe cū qb⁹ aia hz passiōes
Et iō aia ē ita passiva nālit cū seip̄a sic acti
ua / pp̄ hoc qz ē d̄ actis foris nālib⁹ fm q̄ i.
3. p̄te p̄tinet. ¶ **A**ia hz passiōes cū suis tri
bus potētjs itate vna pō passiva sub alia.
Sic memō q̄ ē passiva pō i q̄tū ē itelligibilis
& amabilis & s̄lt̄ itellec⁹ i q̄tū ē recolibilis &
amabilis. Et h̄ idē d̄ volūtate q̄ ē passiva pō i
q̄tū ē itelligibilis & recolibilis. ¶ **A**ia hz pas
siōes cū finib⁹ q̄rū ē fm. 3. spēm. 3. p̄tis sic re
colibilitatē itelligibilitatē & amabilitatē dei
quē ē obligata recolere / itelligere amare /
honorare / ei obedire / & fuire. ¶ **H**ēt et aia
passiōes cū suz met finib⁹ nālib⁹ & moralib⁹
sic cū moralī iusticia cui ē obligata vt cū ip̄a
hēat iustū recolere itelligere & amare & vt
cū iusticia q̄lz suaz pōrū possit q̄scere i suo
fine. ¶ **C**ū fine spēs corpaliū aia hz passio
nes / qm̄ fm q̄ dixim⁹ aia p̄iuncta ē instrumē
tū cū q̄ s̄be corpales attingūt suū finē i deo.
Et iō aia ē finis s̄barū corpaliū vt cū ip̄is fui
at dō i recolere itelligere & amare qm̄ s̄be cor
pales nō p̄nt & recolere itelligere & amare
q̄uis ad ip̄z hēant appetitū nālē pp̄ h̄ qz d̄s
ad seip̄z ip̄as creauit. ¶ **H**z aia passiōes cū
corpe cū q̄ ē p̄iuncta. Et hz illas passiōes pp̄
h̄ qz corp⁹ ē de passiōib⁹ / sic mā i q̄ sue p̄tes
sūt passive. Et hoc idē d̄ q̄litatib⁹ / sic frigiditas
ē passiva q̄litas i q̄tū s̄ba aq̄ ē calefactibi
lis : & sic de alijs. Et p̄ passiōes q̄s hz corp⁹ :
hz ip̄a aia passiōes cū necitatib⁹ corpis qm̄
ip̄i p̄uēit p̄curare illas vt possit viuere p̄ co
medere / bibere / vestire / hūare i camera & i
lecto dormire. ¶ **A**ia hz passiōes cū obis

extrinsec⁹ / sic p̄ colorē & p̄sonū & p̄ pulchritudi
nē mulierū / & p̄ bonū saporē vini & pomi qz
silitudines illaz sūt itelligibilis / recolibiles &
amabilis. Et itellecū itrisecū (fm q̄ dixi
mus i. 9. p̄te) i suo p̄pō nālī itelligibilis illas
spēs acq̄sitas i p̄mit & figt sic pictor q̄ i pie
te i p̄mit figaz hoīs vt alteri⁹ rei. ¶ **A**ia hz
passiōes cū merit⁹ p̄ gr̄az & iusticiā / sic aia
b̄tā i q̄ ē i p̄ressa gl̄ia ad quā ē creata. Et aia
dānata q̄ hz passiōes cū vitijs acq̄sitis p̄ finē
ad quē ē creata. Et pp̄ hoc iusticia d̄i dat si
bi passiōes fm q̄ sūt p̄iuatiōes finis q̄b⁹
sūt vacua sua p̄ncipia. ¶ **Q**uestiones
minute. ¶ **Q**uō. **A**ia q̄ ē forma actiua
cū q̄ ē passiva? **S**ō. **C**ū fine nobilior⁹ forme
stat passiva formā min⁹ nobil⁹ q̄ ē pp̄ h̄ vt sit
nobilior forma / sic accūs qd̄ ē vt sit suba &
equ⁹ q̄ ē vt sit militā & sic d̄ alijs / sic ps q̄ ē
sui totū / qm̄ i h̄ q̄ aia ē ps hoīs stat ita pas
siua forma sub hoīe q̄uis ip̄a sūt i se actiua /
sic p̄uisiua quā s̄sus cōis mouz ad s̄tēdū
q̄uis ip̄a sūt forā actiua. ¶ **Q**uō. oba extrinsec⁹
cū q̄ mouz pōs itriseca s̄ : sic pulchra figa
q̄ mouz volūtate ad desiderādū ip̄az & itelle
ctū ad h̄ndū delectatiōez i itelligēdo ip̄az.
Et h̄ idē d̄ memō q̄ hz delectatiōez i memo
rādo ip̄az. **S**ō. **A**q̄ pluuie dū cadit a nubē
bus i terrā cū suamet p̄derositate mouet
seip̄az ad cētrū qd̄ iu⁹ appetit⁹ exigit vt i ip̄o
q̄scere possit. Simili mō potētie actiue aie
itrisece fm q̄ oba extrinsec⁹ sūt disposita ad
abstrahēdū ab eis pulchras silitudines &
ad ponēdū ip̄as itra / h̄nt (pōe actiue aie) de
lectatiōez i p̄siderādo illas. Et iō ip̄emet mo
uent cū seip̄is ad accipiēdū silitudines. Et cū
illz mouēt seip̄as ad delectatiōez vt ad tristi
ciā / sic aia q̄ cū volūtate seip̄az mouz volēte q̄
corp⁹ moueat d̄ vno loco i aliū. ¶ **Q**uō. qm̄
hō morit⁹ i gr̄a : aia illi⁹ cū q̄ hz passiōez sepa
tiōis? **S**ō. oīs ps desiderat suū totū qm̄ ip̄a
est pp̄ totū fm finē. Et qz aia ē vt sit hō : q̄
uis ip̄a vadat ad b̄titudinē moriēte corpe /
hz passiōem cū fine totū. ¶ **Q**uō. **A**ia hoīs
stulti cū q̄ hz passiōes? **S**ō. qz pōe itiores
q̄ sūt aie nō h̄nt organa disposita nec ordia
ta ad recipiēdū oba extrinsec⁹ & ad h̄ndū d̄
lectatiōes cū eoz silitudinib⁹ i memorādo
itelligēdo & amādo s̄ba illoz oboz : iō h̄nt
passiōes in homie stulto / ebrio / furioso / ob
stinato siue infirmo p̄ p̄plexiōes corruptas
vel per vulnera / vel etiā p̄pter carceres.

Questio. **A**ia hominis ceci vel surdi cuius quo habet passionem per cecitatem vel per surditatem: cum sint privationes habitus que nullam habent actionem? **S**olutio. **H**uius questionis stat in responsione questionis supradicte. **Q**uestio. **Q**uia anima vult recolere aliquid et non potest illud recolere: cum quo habet passionem? **S**olutio. **H**omo qui tendit per viam ad locum quem desiderat/huius passionem si via est mala / propter hoc quia anima non est disposita ut homo possit esse cito ad locum quem desiderat. **Q**uestio. **I**n intellectu cum quo datur passionem voluntati? **S**olutio. **C**um privatione dispositionis status inter intellectum et intelligibile/huius passionem voluntas que desiderat ut intellectus intelligat festinanter veritatem suam amari. **Q**uestio. **V**oluntas cum quo datur intellectui passionem? **S**olutio. **Q**uidam miles volebat ire festinanter post quedam alium militem quem volebat capere et precepit suo scutifero ut velociter muniret sibi equum. Et ob hoc dabat passionem scutifero quem faciebat nimis properare in muniendo equum / quia propter magnam properationem scutifer volendo munire equum non poterat ipsum bene munire. **Q**uestio. **C**um quo memoria datur passionem voluntati? **S**olutio. **Q**uedam domina habebat filium suum peregre profectum quem desiderabat multum videre et interim scire bona nuntia sui status. Et quidam homo balbus qui venerat de terra ubi erat filius suus narrabat illi domine multa de filio. Et quoniam erat balbus et tardabatur nimis in narrandis illis neque ea ipsa distincte pronuntiabat: dabatur passionem domine volenti festinanter scire statum sui filii. **Q**uestio. **I**n inferno cum quovna potentia anime datur passionem alteri? **S**olutio. **M**emoria et intellectus datur passionem in inferno voluntati in quantum memoria non recollit deum nec intellectus ipsum intelligit propter hoc ut voluntas ipsum diligat. Et memoria et voluntas dant passionem intellectui in quantum memoria non recollit deum propter hoc ut ipse intelligat suam veritatem nec voluntas vult diligere deum propter hoc ut intellectus intelligat suam veritatem et bonitatem. Et voluntas et intellectus dant passionem memorie in quantum intellectus intelligit quod memoria eterniter recolet contra suum appetitum naturalem. Et voluntas eterniter amabit illam contrarietatem me-

morandi et odio habebit finem recolendi et intelligendi et amandi. **A** talibus autem passionibus placeat clementissimo deo nos custodire: quoniam passionem sunt ita magne ut non posset homo ipsas scribere nec extimare.

De fine huius libri.

Initus fuit hic liber in civitate Roma anno incarnationis domini nostri Jesu Christi. Millesimo ducesimo nonagesimo quarto. In hoc libro est significata essentia anime rationalis/sua natura/sue potentie et sui actus intrinseci et extrinseci. Unde cum anima sit una pars hominis et melior pars: ideo iste liber est multum utilis homini ad sciendum. Sciat ergo hic liber ab homine ut per eum de seipso cogitationem habeat et per cognitionem suam sciat melius intelligere/recolere et amare deum.

Deo gratias.

Nemo nisi expertus crederet / quod facile et frequenter in corrigendis impressionibus falluntur oculi. Corrigit mihi sepe numero aliter proferre: quam scriptum fuisset: et rectum legere quod erat male positum / in his presertim que a me composita quasi memoria tenebantur. **C**um haec pauca in prologo et vita Raymundi corrigimus.

In primo. folio. secunda pagina / versus / doze / de / modo haec exigui pro modo exigui. **E**adez pagina / versus / plissime / de / qua nra pro qua haec nra. **F**olio. 2. pagina. 1. **X**esu secundo scribitur martiris pro martiris. **E**adez pagina **X**esu / faciebat / de / copedis pro copondis carminibus. **E**odem. folio. pagina secunda / **X**esu / testat / de / nactum pro natum: licet utriusque posset legi. **E**adez pagina / **X**esu / tate / de / astra suscipet pro suspiceret. **F**olio. 5. pagina. secunda / **X**esu / bit / de / maledictiam pro maledictiam. **E**adez pagina / versus / adversarij / de / inspirat pro inspicit. **E**adem. paginam. **X**esu / labit / de / dosola / pro dolosa labia. **F**olio. 6. paginam. prima / **X**esu / raptos / de / subito / pro subito iteritu. **E**t ceteris erroribus minutis: que in prologo / vita / et ope de anima rationali offendunt: parceret benignus lector.

Absolute libro/reuerendissime Antistes/quū hec duo folia superessent:
hosce meos versiculos/quos alioquin tue. d. mittere cupiebam/adieci na-
turam imitatus/que nullum vacuum esse permittit.

Nicolai de Saxpatricij Maioricēsis Epitaphiū pro Sar-
cophago (q̄ apud sanctū Illesonsum Cōpluti erigit) Reue-
rēdissimi atq; illustriss. dñi sui. d. Francisci Ximenes de Lis-
neros. S. R. E. T. T. sanctę Balbinę presbyteri Cardinalis
hispanię/ toletani Archiepi/ Primatis hispaniãz/ regnoz
castellę Archicācellarij ⁊ Inquisitoris generalis/ac demū
per vniuersam nostri florentissimi regis Hispanię ditionez
generalis Subernatoris ⁊ c. q̄meritissimi.

Hic iacet hispanę Ximenes gloria gentis:

Cuius virtutum fama perennis erit.

Hunc diuinus amor studijs cęlestibus actum

Francisci durum sumere iussit iter.

Cardineos inter patres insignis/ut astrum

Chasticolę pugil religionis erat.

Sede toletana p̄sul sanctissimus illi

Eternum toto nomen in orbe dedit

Inquisitor erat Castellę summus/iberis

Primas/illustri munera digna viro.

Maior in his regnis quum Cancellarius esset:

Uicit consilijs ardua multa suis.

Aphros/Parthenopen/ ⁊ cinctas c̄quore terras

Indica ⁊ hispani ferrea regna soli

Rexit ⁊ ingentem moderari loza per orbem

Sciuisset diui prouida cura senis.

Hunc deus ad tanti splendoris munera vexit:

Pręsidio cuius tot bene gesta fozent.

Acram Marte potens christo subiecit ⁊ omnem

Barbariam primus subdere finis erat.

Hunc habuit sacre legis Granata magistrum/

q̄ vigil in domini semper honore fuit.

Quis crucis ⁊ fidei Romane zelus: in almo

Pectore dilectus nil nisi christus erat.

Uerbis mundus erat/toto castissimus quo.

Et mens pura sui limpida signa dabat.

Non audita loquor: sed quę nos vidimus ipsi.
En ego de fixis seruuulus vnus eram.
Seruuulus vnus eram / qui te dignissime pastor
Dum viuam solita semper amabo fide.
Altus erat membris / vultu reuerendus honesto /
Illi diuinum mentis acumen erat.
Unde viros doctos coluit / certamina mensę
Sola fatigatę gaudia mentis erant.
Condidit hoc populus doctrinę flumen iberis /
Quo celebres omni traxit in arte viros.
Adde quot egregias sacratis mentibus cędes
Struxerit / z summo templa superba deo.
Eloquium laudes superant / concludimus / ipsam
Istis temporibus non habuisse parem.
Hic iacet hispanę Ximenes gloria gentis:
Luius virtutum fama perennis erit.

Eiusdem Nicolai epigramma positum
in panis exequijs inuictissimi z christia-
nissimi Regis nostri Ferdinandi Quin-
ti / q̄ Maioricens celebratę fuerūt in atrio
Palatii regij / p̄sede magnifico z claris-
simo domino. D. Francisco Burguesio
regio procuratore.

Plange tuum Regem regnum balcare / profundi
Nulla tibi maior causa doloris erit.
Mesta suum plorant regem florentia regna:
Heu mors quot lachrymas vibibus vna tulit.
Plorat z hesperium sedes Romana Leonem:
Luius victrici creuerat illa manu.
Pugnaces pugna domuit / verposq; sub igne /
Paganis solo nomine terroz erat.
Pacis amor / zelusq; dei Fernande secundam
Bellis fortunam sepe dedere tuis.
Cluis in eternũ Rex inuictissime noster:
Nos populi tristes flemus in exequijs.

Hæc quattuor disticha eiusdem Hic
lai posita fuerunt in quattuor fronti
bus Hilei ardentis: quando secunde
exequie predicti regis Ferdinandi in
sacra eade pontificali celebratæ sunt
Maiozicis a cõsultissimo reip. senatu/
p̄siede magnifico atq; prudentissimo
domino Georgio sancte Cicieliæ iuras
torum maximo.

Deu q̄ sola sedet plorans Maiozica/rapto
Principe lamentis parcere nescit amor.

Gens saccos vestita gemit: prostrata dolore
Horret ⁊ ad planctum saxa mouere potest.

Gesta tibi reserant Princeps equissime cęlos/
Delebunt nomen secula nulla tuum.

Mos tibi viuenti totos subiecimus vltro:
Defunctus tecum viscera nostra tenes.

¶ Correctum est hoc opus de anima rationali cū
duobus vetustissimis exemplaribus ⁊ impressum
in celebri vniuersitate complutensi: industria Ar
naldi Guillermi Brocarij solertissimi Calchogras
phi / Anno salutis nostrę. 1519. In vigilia assun
ptionis dñę nrę beatę Marię virginis ⁊ m̄ris dei.

